

Uradni list

Evropske unije

C 37

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 64

2. februar 2021

Vsebina

I Resolucije, priporočila in mnenja

RESOLUCIJE

Odbor regij

141. plenarno zasedanje OR (na daljavo, Interactio), 8. 12. 2020–10. 12. 2020

2021/C 37/01	Resolucija Evropskega odbora regij – Delovni program Evropske komisije za leto 2021	1
--------------	---	---

MNENJA

Odbor regij

141. plenarno zasedanje OR (na daljavo, Interactio), 8. 12. 2020–10. 12. 2020

2021/C 37/02	Mnenje Evropskega odbora regij – Za bolj trajnostni turizem za mesta in regije EU	8
2021/C 37/03	Mnenje Evropskega odbora regij – Strategija EU za oživitev podeželja	16
2021/C 37/04	Mnenje Evropskega odbora regij – Od vil do vilic: lokalni in regionalni vidik	22
2021/C 37/05	Mnenje Evropskega odbora regij – Pregled ekonomskega upravljanja	28
2021/C 37/06	Mnenje Evropskega odbora regij – Možnosti in sinergije previdnostnega prilagajanja podnebnim spremembam za spodbujanje trajnostnega in kakovostnega življenja v regijah in občinah – kateri okvirni pogoji so za to potrebni?	33
2021/C 37/07	Mnenje Evropskega odbora regij – Vpliv podnebnih sprememb na regije: ocena evropskega zelenega dogovora	40

SL

2021/C 37/08	Mnenje Evropskega odbora regij – Krepitev lokalnega upravljanja in predstavniške demokracije z novimi instrumenti digitalne tehnologije	47
2021/C 37/09	Mnenje Evropskega odbora regij – Izzivi za javni prevoz v mestih in na mestnih območjih	51
2021/C 37/10	Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo Evropske komisije o izvajanju prenovljenega strateškega partnerstva z najbolj oddaljenimi regijami EU	57

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

ODBOR REGIJ

141. PLENARNO ZASEDANJE OR (NA DALJAVO, INTERACTIO), 8. 12. 2020–10. 12. 2020**Resolucija Evropskega odbora regij – Delovni program Evropske komisije za leto 2021**

(2021/C 37/01)

EVROPSKI ODBOR REGIJ

ob upoštevanju:

- delovnega programa Evropske komisije za leto 2021 ⁽¹⁾,
- Protokola o sodelovanju z Evropsko komisijo iz februarja 2012,
- resolucije OR o prednostnih nalogah Evropskega odbora regij v obdobju 2020–2025 ⁽²⁾,
- resolucije OR o predlogih Evropskega odbora regij v zvezi z delovnim programom Evropske komisije za leto 2021 ⁽³⁾,

1. poudarja, da je absolutno nujno ublažiti učinke svetovne pandemije, saj koronavirusna kriza pogloblja obstoječe socialne, gospodarske in teritorialne razlike, kot je razvidno iz prvega letnega regionalnega in lokalnega barometra OR;

2. vztraja, da morajo biti lokalne in regionalne oblasti v središču priprave in izvajanja načrta za socialno-ekonomsko okrevanje po pandemiji COVID-19. Podpira cilj EU, da prevzame vodilno vlogo v ekološkem in digitalnem prehodu. OR se zavezuje tesnemu sodelovanju z ustreznimi deležniki, da bi se upoštevale izkušnje, pridobljene pri dosedanjem obvladovanju krize zaradi COVID-19, in da se pripravimo na prihodnost;

3. poziva Evropsko komisijo, naj uvede hitri postopek za doseg zadovoljive in trajne rešitve problema humanitarne krize v Sredozemlju, ki naj bo prednostno osredotočena na zaščito življenja migrantov in tudi na zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. OR ter lokalne in regionalne oblasti so pri tem pripravljene tesno sodelovati;

4. zato podpira pristop Komisije k načrtovanju političnih prednostnih nalog EU na podlagi letnega poročila o strateškem predvidevanju, h kateremu bo OR prispeval podatke lokalnih in regionalnih oblasti iz vse EU;

⁽¹⁾ COM(2020) 690 final.

⁽²⁾ COR-2020-01392-00-00-RES-TRA (UL C 324, 1.10.2020, str. 8).

⁽³⁾ COR-2020-02622-00-00-RES-TRA (UL C 324, 1.10.2020, str. 16).

5. se strinja, da je treba čim prej začeti konferenco o prihodnosti Evrope. Če se OR kot predstavnik lokalnih in regionalnih oblasti polno vključi v vse organe konference, bi se projekt lahko bolj približal evropskim državljanom in bi v večji meri odražal spremembe, ki so potrebne v politikah, postopkih in institucionalnem okviru EU. OR vztraja, da je treba na vseh javnih posvetovanjih, povezanih s konferenco, zagotoviti čim večjo pluralnost;
6. poziva druge evropske institucije, naj sodelujejo z OR pri razvoju pilotnega modela za stalen in strukturiran dialog z državljani prek lokalnih in regionalnih oblasti, ki bi omogočal tudi izboljšanje sprejemanja odločitev v EU;
7. ponovno poudarja, da je treba v oblikovanje in izvajanje politik EU vključiti lokalne in regionalne oblasti, zlasti na tistih področjih, kjer imajo te oblasti vodilno vlogo, predvsem z ustreznim izvajanjem aktivne subsidiarnosti in vključevanjem načel upravljanja na več ravneh. OR pozdravlja odločitev Komisije, da bo okrepila sodelovanje OR v platformi Fit for Future (Pripravljeni na prihodnost), in se zavezuje, da bo prek vladne skupine in namenske podskupine mreže RegHub prispeval k ciljem te platforme. Poudarja, da je v reviziji programa ustreznosti in uspešnosti predpisov potreben izrazitejši lokalni in regionalni vidik;
8. ponovno poziva Komisijo, naj skrbno spremlja izvajanje kodeksa dobre prakse za partnerstvo pri pripravi sporazumov in programov o partnerstvu za obdobje 2021–2027 in naj zagotovi, da bodo lokalne in regionalne oblasti vanje vključene kot polnopravne partnerice. Načela partnerstva in upravljanja na več ravneh bi se morala v večji meri upoštevati pri upravljanju evropskega semestra, zlasti ker semester zagotavlja smernice za programe kohezijske politike za obdobje 2021–2027 ter mehanizem za okrevanje in odpornost;
9. bo natančno ocenil zakonodajne predloge za nova lastna sredstva, zlasti njihov morebitni vpliv na lokalno in regionalno financiranje ter državljane;
10. poudarja, da je treba pojasniti medsebojno vplivanje med mehanizmom za okrevanje in odpornost ter sredstvi kohezijske politike na lokalni in regionalni ravni. V zvezi s tem mehanizmom in državami članicami zlasti poziva, naj se prihodnji nacionalni reformni in naložbeni načrti razvijajo tako horizontalno kot od spodaj navzgor, in spodbuja, naj se foruma mehanizma za okrevanje in odpornost oktobra 2021 udeležijo čim bolj raznolike institucije EU in deležniki;
11. pozdravlja zavezo Komisije, da se bo pri oblikovanju okvira politike za trajnostno okrevanje v EU oprla na agendo OZN do leta 2030 in njene cilje trajnostnega razvoja ter na Pariški sporazum iz leta 2015;
12. pozdravlja sveženj Komisije „Pripravljeni na 55“, vendar meni, da je potreben bolj ambiciozen cilj glede emisij do leta 2030, v skladu s stališčem Evropskega parlamenta, in da bi moral biti tak cilj tudi uresničljiv; zato poziva Komisijo, naj v okviru svežnja ukrepov „Pripravljeni na 55“ predstavi ambiciozno strategijo EU za prilagajanje, ki bo jasno poudarila osrednjo vlogo lokalnih in regionalnih oblasti v prilagajanju podnebnim spremembam;
13. je pripravljen pripraviti skupen časovni načrt za COP26 pred 26. konferenco pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) v Glasgowu, katerega cilj bi bil predstaviti zaveze EU na vseh ravneh ter spodbuditi vlogo in prispevke podnacionalnih oblasti v Pariškem sporazumu in konvenciji UNFCCC; OR bo na ta način poudaril vlogo mest in regij pri izvajanju in pospeševanju podnebnih ukrepov s praktičnim sodelovanjem z gospodarstvom, univerzami, državljani in različnimi skupnostmi;
14. poudarja dejstvo, da je napovedani predlog mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah tesno povezan s pregledom sistema trgovanja z emisijami. Poziva k natančni oceni, kako bo postopna odprava brezplačnega dodeljevanja pravic do emisije vplivala na energijsko intenzivne sektorje EU, da bi se preprečilo razlikovanje med podjetji iz tretjih držav in podjetji iz EU;
15. bo skrbno spremljal izvajanje mehanizma za pravični prehod in predlaga organizacijo foruma za pravični prehod v drugi polovici leta 2021, da se oblikujejo začetne ugotovitve glede politik o izvajanju mehanizma;

16. meni, da je treba še naprej spodbujati energetski in podnebni dialog na več ravneh ter ga razširiti na vsa področja zelenega dogovora. Poziva, naj se v celoti prizna vloga mest in regij pri politikah za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, ter naj se vzpostavi učinkovit mehanizem upravljanja na več ravneh na podlagi evropskega podnebnega pakta. V zvezi s tem pozdravlja zavezo Komisije, da bo predstavila skupen akcijski načrt za izvajanje zelenega dogovora, ki bi lahko vključeval evropski regionalni pregled kazalnikov za spremljanje napredka pri izvajanju zelenega dogovora na podnacionalni ravni;

17. poudarja, kako nujno je izvajati strategijo „val prenove stavb“, vzpostaviti mehanizme za prilagajanje tega prehoda lokalnim značilnostim in okoliščinam ter odpraviti obstoječe vrzeli glede finančnih virov in tehničnih zmogljivosti; v zvezi z „valom prenove“ in drugimi ukrepi poziva k zagotovitvi obsežnih možnosti za neposreden dostop regij, mest in občin do evropskih sredstev;

18. pozdravlja prizadevanja Komisije, da sprejme akcijski načrt za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal kot ključni del načrta za zeleno okrevanje. Načrt in nadaljnji zakonodajni akti morajo temeljiti na ključnih načelih previdnostnega pristopa, da je treba onesnaževanje preprečevati pri viru in da mora povzročitelj plačati. Akcijski načrt bi bilo treba razviti in izvajati v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi na podlagi pobud, kot je sporazum o zelenih mestih; določati bi moral ambiciozen okvir ob upoštevanju razlik in različnih pogojev v državah članicah EU ter dopuščati nacionalne in lokalne prilagoditve. V središču načrta mora biti na tveganju temelječ pristop, da se zagotovi sprejetje ukrepov tam, kjer so najbolj smiselni;

19. poziva k specifičnim ciljem pri izvajanju novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo, ki bi upoštevali regionalne razlike, in sicer zlasti za preprečevanje odpadkov in javno naročanje ter javno-zasebna partnerstva, saj bi ti cilji spodbudili inovacijske tehnologije in njihovo uvajanje na trg, ter za priznavanje pomembne vloge lokalnih in regionalnih oblasti v bolj krožni družbi;

20. se zavezuje, da bo podprl izvajanje strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, in hkrati preučil prispevek lokalnih in regionalnih oblasti k obravnavanju zmanjševanja števila oprasovalcev in nevarnega pritiska na naše morsko okolje. OR želi poudariti vlogo, ki jo imajo zemljišča, kmetijske prakse in trajnostno gospodarjenje z gozdovi pri obnovi habitatov ter povečevanju odpornosti in stabilnosti vseh evropskih ekosistemov in naravnih okolij. OR podpira poziv Evropskega parlamenta, naj Komisija predlaga pravni okvir za izvajanje obvezne potrebne skrbnosti v dobavni verigi za gozdne in kmetijske proizvode ter proizvode, ki predstavljajo tveganje za ekosisteme in se dajo na trg EU, pri čemer se ponudnikom proizvodov na biološki osnovi ne nalaga nepotrebno upravno breme v primerjavi s ponudniki sintetičnih proizvodov ali proizvodov fosilnega izvora;

21. poziva k polni vključenosti evropskih regij v izvajanje in spremljanje strategije EU „od vil do vilic“; poziva Komisijo, naj v prihodnje skupno kmetijsko politiko in njeno izvajanje učinkovito vključi cilje zelenega dogovora ter zlasti strategije za biotsko raznovrstnost in strategije „od vil do vilic“;

22. poziva institucije EU, naj novo dolgoročno vizijo za podeželje preoblikujejo v agendo EU za podeželje, ki bi morala zagotoviti, da je načelo ravnovesja med mesti in podeželjem v skladu s cilji teritorialne kohezije vključeno v vse politike EU, ter okrepi vlogo lokalne in regionalne ravni v upravljanju podeželskih politik;

23. obžaluje pomanjkanje ambicij v delovnem programu na pomorskem področju ter poudarja strateški geopolitični pomen najsodobnejših pomorskih sektorjev in močnih obalnih in pomorskih regij. V zvezi s tem poziva Komisijo, naj razvije celovito agendo za podporo pomorskim sektorjem in regijam;

24. se zavezuje, da bo prispeval k zakonodajni pobudi za standard EU za zelene obveznice, saj bi to bilo zelo pomembno za zagotavljanje trajnostnih zasebnih in javnih naložb na lokalni in regionalni ravni;

25. poudarja, da je treba v okviru revizije uredbe o vseevropskem prometnem omrežju obravnavati manjkajoče povezave v čezmejni prometni infrastrukturi in večjo povezanost z obrobni in najbolj oddaljenimi regijami;

26. pozdravlja zavezo Komisije, da bo predstavila zakonodajni predlog za izboljšanje delovnih pogojev platformnih delavcev; pričakuje tudi, da bodo v aktu o digitalnih storitvah obravnavani minimalni standardi za pošteno delo na daljavo in digitalne pravice na delovnem mestu;

27. obžaluje, da v letu 2021 ni načrtovanih predlogov za pravno urejanje na področju umetne inteligence, ki bi sledili nedavno sprejeti beli knjigi;
28. bo razvil kazalnike za digitalno preobrazbo na lokalni in regionalni ravni, da se določijo cilji ter pospeši vzpostavitev digitalnih platform in mehanizma spremljanja za digitalno desetletje do leta 2030, z namenom obravnavati neenakosti in preprečiti digitalni razkorak;
29. poziva k celovitem pristopu EU k varnosti in odpornosti omrežij 5G, saj zagotavljanje širokopasovnih povezav in uporaba tehnologije 5G na lokalni in regionalni ravni, tako v mestih kot na podeželju ter tudi v gorskih, oddaljenih in manj razvitih regijah, postaja ključnega pomena;
30. poziva Komisijo, naj v industrijski strategiji EU okrepi lokalno razsežnost, razširi sektorsko področje njene uporabe in poveča njeno politično usklajevanje na ravni EU, zlasti s pritegnitvijo OR in regionalnih vlad v industrijski forum in evropsko zaveznitvo za surovine, da lahko regije in mesta prevzamejo odgovornost za dvojni, ekološki in digitalni prehod svoje industrije in izkoristijo možnosti za diverzifikacijo gospodarstva, ki jih prinaša ta strategija, pa tudi z vključitvijo industrije v sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja, da se zagotovi razvoj ustreznih naborov znanj in spretnosti za nove poklice;
31. bo skupaj z mesti in regijami, ki to želijo, predstavil, kako lahko vozlišča evropskega raziskovalnega prostora pomagajo pri razvoju krajevno vezanih regionalnih inovacijskih ekosistemov in z vseevropskim sodelovanjem v njihovem okviru pripomorejo k pospešitvi pametne trajnostne rasti in odpravi inovacijskega razkoraka v Evropi;
32. glede na dejstvo, da so gospodarske posledice zaradi pandemije COVID-19 močno prizadele MSP v vseh regijah EU in da poglobljajo dolgotrajne težave, kot so neustrezen dostop do financiranja in zamude pri plačilih, ter ob upoštevanju raznolikih struktur in potreb MSP in različnih ekonomskih in institucionalnih pogojev v vsej Evropi predlaga, da Komisija okrepi lokalno in regionalno upravljanje strategije za MSP. V zvezi s svojo vlogo se OR zavezuje sodelovanju s Komisijo in poslovno skupnostjo na področju nadaljnega razvoja in uporabe testa za MSP, ki ustreza svojemu namenu, zlasti prek mreže evropskih podjetniških regij (EPR);
33. poziva Komisijo, naj upošteva težave, s katerimi se srečujejo lokalni in regionalni deležniki in ki jim preprečujejo, da bi v celoti izkoristili prednosti enotnega trga, ter z zanimanjem pričakuje posodobljeno poročilo o ovirah na enotnem trgu in ukrepe, ki jih Komisija namerava sprejeti, da bi zagotovila celovito izvrševanje direktive o storitvah. OR tudi poziva Komisijo, naj pripravi nov, izboljšán predlog o potnem listu za storitve;
34. pozdravlja usmerjenost Komisije v sveženj za pravično gospodarstvo in z zanimanjem pričakuje akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic, ki bi moral temeljiti na bolj razširjeni empirični in politični uporabi pregleda socialnih kazalnikov. OR bo podprl lokalno in regionalno razsežnost stebra z dejavnim sodelovanjem na konferenci pred socialnim vrhom v Portu leta 2021. Sodeloval bo tudi s Komisijo pri razvoju pobude za lokalne borze dela;
35. z zanimanjem pričakuje novi strateški okvir za zdravje in varnost pri delu. V zvezi s tem poziva Komisijo, naj leta 2021 okrepi prizadevanja, da bi končno uresničila cilj glede določitve 50 mejnih vrednosti za poklicno izpostavljenost, ki je bil prvotno določen za leto 2020;
36. poudarja, da je treba lokalne in regionalne oblasti vključiti v razvoj akcijskega načrta za socialno ekonomijo z močno regionalno in lokalno razsežnostjo;
37. pozdravlja dejstvo, da je Komisija upoštevala poziv OR glede jamstva za otroke, ki bi okrepil socialno vključenost in dobro počutje otrok, pa tudi spodbujanje otrokovih pravic;
38. pričakuje, da bodo v strategiji v podporo invalidom opredeljeni ambiciozni in merljivi cilji ter da bo zajemala vsa področja politike; je zavezan ciljem Konvencije OZN o pravicah invalidov in želi, da Evropska komisija konkretno podpre njihovo uresničevanje na lokalni in regionalni ravni;

39. ugotavlja, da delovni program za leto 2021 vključuje revizijo določb o državni pomoči na devetih področjih, ki so izredno pomembna za lokalne in regionalne oblasti. Zato namerava dejavno sodelovati pri reviziji. Za ta namen se bo OR oprl na posvetovanja o mreži regionalnih središč za ocenjevanje izvajanja politike, v okviru katerega se že analizira okvir na področjih storitev splošnega gospodarskega pomena in regionalne pomoči;

40. pozdravlja prožnost, ki je predvidena z aktivacijo splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast, da se omogoči hitro in odločno izvajanje ukrepov za usklajevanje politike. Poudarja, da je uporaba te klavzule pomembna, dokler se javni organi pri spoprijemanju s pandemijo soočajo z izrednimi stroški ter dokler izkušnje v zvezi s sedanjo krizo zaradi COVID-19 niso ustrezno preučene in bomo dobro pripravljene na prihodnje krize;

41. obžaluje, da delovni program ne vsebuje ukrepov, s katerimi bi se podprlo trajnostno okrevanje v sektorju turizma, gospodarskem sektorju, ki je zelo pomemben za regije in zagotavlja možnosti za preživljanje na lokalni ravni v vsej Evropi, vendar ga je kriza močno prizadela. Ponovno opozarja na pomen dodelitve zadostnih finančnih sredstev in opredelitve usklajenega regionalnega pristopa, da bi rešili ta sektor in razvili dolgoročno evropsko politiko za turizem;

42. poziva k jasnejšim mejnikom in sorazmernim sredstvom za dokončanje evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025. Podpira prizadevanja Komisije, da bi oblikovala kulturo vseživljenjskega učenja in olajšala prehajanja med delovnimi mesti v EU, ter poziva k zagamčeni minimalni ravni kvalifikacij ter znanja in spretnosti za mlade, ki bi bili priznani in potrjeni v vseh državah članicah, pripravili pa bi se lahko v okviru prihodnjih individualnih izobraževalnih računov in evropskega pristopa k mikrokvalifikacijam (ob upoštevanju, da so študijski programi osnovno načelo organizacije visokošolskega izobraževanja in da bo tako tudi v prihodnje);

43. pričakuje, da bo skupaj s Komisijo v celoti izkoristil priložnosti, ki jih ponuja platforma za izmenjavo znanja, da se spodbudi pametna in trajnostna specializacija ter podprejo socialne inovacije in vključevanje ter inovacijski ekosistemi na lokalni in regionalni ravni; priporoča, da se skupaj s Komisijo tudi na ravni makroregij uvede poskusno izvajanje dejavnosti platforme za izmenjavo znanja ter pobude Srečanje med znanostjo in regijami ter spodbujata inovacijska politika in pametna specializacija;

44. poudarja, da je treba podpreti lokalne in regionalne oblasti v državah kandidatkah za pristop k EU in partnerskih državah v sosedstvu EU, da se jim olajša uresničevanje strateških prednostnih nalog EU in da se prepreči povečevanje vrzeli, končni cilj pa je boljša obnova po pandemiji COVID-19 in okrepitev odpornosti na ravni skupnosti;

45. pozdravlja namero Komisije, da pripravi sporočilo o prenovljenem partnerstvu z južnim sosedstvom, in v povezavi s 25-letnico barcelonskega procesa poudarja, da je treba okrepiti zaveznitva med severno in južno obalo Sredozemlja; v zvezi s tem opozarja na pomen evropske sosedске politike kot ključnega orodja za reševanje skupnih izzivov in poudarja, da bo njen uspeh odvisen od ustreznega sodelovanja regionalnih in lokalnih oblasti;

46. močno podpira zavezo Komisije, da ohrani vodilno vlogo v krepitvi multilateralizma, ki temelji na pravilih, in da bo v središče reforme STO postavila cilje trajnostnega razvoja; meni, da bi lahko s to pobudo v povezavi z boljšim izvrševanjem poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju izboljšali socialne in okoljske standarde ter standarde varstva podnebja v tretjih državah;

47. se zaveda negotovosti v zvezi s sedanjimi pogajanjmi z Združenim kraljestvom, vendar je zaradi neposrednega in izjemnega vpliva brexita na številne lokalne in regionalne oblasti v EU globoko razočaran, da v delovnem programu za leto 2021 prihodnji odnosi med EU in Združenim kraljestvom sploh niso omenjeni. Zato v pričakovanju predloga Komisije o rezervi za prilagoditev na brexit vztraja, da je treba to rezervo oblikovati tako, da ne bo obravnavala samo gospodarskih primanjkljajev na ravni držav članic, ampak da bo upoštevala tudi teritorialno razsežnost brexita;

48. pozdravlja, da Komisija poudarja potrebo po zaščiti podjetij EU in enotnega trga pred nepoštenimi trgovinskimi in konkurenčnimi praksami, zlasti na podlagi objavljenih zakonodajnih pobud o zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev, javnem naročanju in trajnostnem upravljanju podjetij. OR poziva Evropski parlament in Svet, naj dosežeta napredek pri pogajanjih glede uredbe o izvrševanju, predloga o izvozu blaga z dvojno rabo in mednarodnega instrumenta o javnem naročanju, ki je povezan z večstranskim sporazumom STO o javnih naročilih;

49. predlaga Komisiji, naj z vidika pravnih meril izboljša in okrepi odnos med kohezijsko politiko in sektorjem politike konkurence, ki se nanaša na državno pomoč, da bi preprečili tehnične ovire in ozka grla, ki bi ovirali ustrezno izvajanje njihovih elementov, zlasti ukrepov, sofinanciranih iz Evropskega socialnega sklada, Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada, na katere vplivajo pravila o državni pomoči;

50. ponovno poudarja, da je treba lokalne in regionalne oblasti vključiti v oblikovanje zdravstvene unije, saj imajo v večini držav članic pomembne pristojnosti na področju javnega zdravja. V tem okviru pozdravlja namero Komisije, da okrepi okvir EU za zaznavanje resnih čezmejnih nevarnosti za zdravje in odzivanje nanje, vključno s krepitvijo vloge obstoječih agencij in vzpostavitev evropske agencije za napredne biomedicinske raziskave in razvoj; v zvezi s tem pozdravlja sveženj za evropsko zdravstveno unijo, katerega cilj je okrepiti nacionalno usklajevanje znotraj EU ter obstoječe strukture in mehanizme za boljšo zaščito, preprečevanje, pripravljenost in odzivanje na nevarnosti za zdravje ljudi na ravni EU; ponavlja, da je treba v te nove mehanizme, ki bi morali podpirati tudi oskrbo z zdravili, medicinsko opremo in opremo za bolnišnice, vključiti regionalne in lokalne izvajalce zdravstvene dejavnosti; prav tako odločno podpira predlog, ki se navezuje na predlog OR o evropskem mehanizmu za izredne zdravstvene razmere, da se EU omogoči razglasitev izrednih razmer, kar bi sprožilo okrepitev usklajevanja in omogočilo razvoj, ustvarjanje zalog in nabavo izdelkov, ki so potrebni v času krize;

51. poziva Komisijo k nadzoru nepoštenih praks na področju državne pomoči različnih akterjev, ki izkoriščajo začasni evropski okvir za ukrepe državne pomoči, in k sprejetju popravilnih ukrepov, saj bi sicer to lahko dejansko negativno vplivalo na pravilno delovanje enotnega trga;

52. pozdravlja predlog Komisije za evropski zdravstveni podatkovni prostor, vendar poziva k temeljiti oceni učinka predloga na lokalni in regionalni ravni, da se zagotovi interoperabilnost sistemov, hkrati pa čim bolj zmanjša upravno in finančno breme;

53. poziva Komisijo k sodelovanju v dialogu z OR in regijami, ki jih zanima prihodnja ocena direktive o uveljavljanju pravic pacientov pri čezmejnem zdravstvenem varstvu;

54. ponovno poudarja, da je treba zagotoviti, da prihodnji predlogi v okviru novega pakta o migracijah in azilu upoštevajo načelo subsidiarnosti ter temeljijo na solidarnosti, zlasti z regijami, ki so najbolj izpostavljene migracijskemu pritisku. V paktu je treba priznati tudi bistveno vlogo, ki jo imajo lokalne in regionalne oblasti pri sprejemanju in vključevanju migrantov, ter jim za te naloge dati na voljo neposredno evropsko podporo. Vztraja tudi, da je ključnega pomena, da se v sodelovanju z državami izvora in tranzitnimi državami obravnavajo temeljni vzroki migracij in boj proti trgovini z ljudmi. Je pripravljen sodelovati tako, da posreduje podatke lokalnih in regionalnih oblasti ter da vzpostavi stalni dialog za politično izmenjavo med temi oblastmi in Komisijo;

55. ponavlja, da namerava sodelovati s Komisijo pri skupnem projektu za spodbujanje zavezanosti Evrope varstvu vrednot, identitet in državljanstva EU prek izobraževanja in kulture na regionalni in lokalni ravni; na podlagi prednostnih nalog, ki si jih je zastavil v obdobju 2020–2025, znova poziva Evropsko komisijo k izvajanju predlogov uspešne evropske državljanske pobude za večjo zaščito manjšin v EU (MSPI);

56. poziva k zagotavljanju prostega gibanja na schengenskem območju z okrepitevijo usklajevanja med vsemi državami članicami in regijami, ki sodelujejo pri upravljanju meja. Državljeni EU zelo cenijo svobodo gibanja, zlasti po nedavnih omejitvah med krizo zaradi COVID-19. Ta svoboda je tudi sestavni del evropskega državljanstva in ključni element pri oblikovanju evropske identitete;

57. močno podpira kulturni in ustvarjalni sektor, ki ga je zelo prizadela kriza zaradi COVID-19, ter poziva h kulturi solidarnosti v fazi okrevanja; se zavzema za močno razsežnost kulturne dediščine v okviru pobude novi evropski Bauhaus, ki jo je napovedala predsednica Komisije Ursula von der Leyen in je del pobude „val prenovne stavb“ s ciljem združevanja učinkovitosti z inovativnostjo;

58. še vedno pričakuje, da bo Komisija predstavila predlog direktive o krepitvi načela enakega plačila za ženske in moške s preglednostjo plač, in jo ponovno poziva, naj predlaga sprejetje sklepa Sveta, ki bi kot nadaljnji ukrep po sprejetju strategije EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025 vse oblike nasilja na podlagi spola opredelil kot posebno hude oblike kriminala v smislu člena 83(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije; nadalje poziva Komisijo, naj se zavzema za pristop EU h Konvenciji Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija iz leta 2011), ter pozdravlja s tem povezane navedbe v delovnem programu Komisije za leto 2021;

59. hkrati toplo pozdravlja namero Komisije, da predstavi pobudo za razširitev seznama evropskih kaznivih dejanj, ki bi vključeval kazniva dejanja iz sovraštva in sovražnega govora proti ranljivim skupinam, zlasti za preprečevanje rasizma, antisemitizma in diskriminacije oseb LGBTI+ ter boj proti tem pojavom;

60. poziva evropske institucije, naj zaključijo pogajanja in sprejmejo predlog uredbe o mehanizmu za reševanje pravnih in upravnih ovir v čezmejnem okviru, ki bo imel dolgotrajne, pomembne in pozitivne posledice za prihodnje čezmejno sodelovanje. Poudarja tudi, da je treba vzpostaviti ustrezen pravni okvir EU, da bi omogočili učinkovito vzpostavitev in upravljanje čezmejnih javnih storitev, potreba po njem pa je zaradi sedanje krize še očitnejša. Sedanje okvire pogosto spremljajo izjemne upravne obremenitve in stroški, zaradi katerih veliko lokalnih in regionalnih oblasti opusti svoje načrte za take storitve, evropski državljani, ki živijo v teh regijah, pa jih zato ne morejo izkoristiti;

61. poziva Evropsko komisijo, naj v prihodnjih letnih delovnih programih kot dobro prakso vključi prilogo s posebnimi predlogi, ki jih namerava v tem letu predstaviti najbolj oddaljenim regijam, glede na to da je Evropska unija na politični in pravni ravni že priznala edinstveni položaj najbolj oddaljenih regij; v njej bi bili opredeljeni zakonodajni predlogi, ki vključujejo posebne ukrepe za najbolj oddaljene regije. Ti zakonodajni predlogi lahko temeljijo na členu 349 Pogodbe o delovanju Evropske unije, dvojni pravni podlagi, povezani s Pogodbo, ali le splošni sektorski pravni podlagi, povezani s Pogodbo, vendar mora zakonodajni predlog predvideti dejansko posebno obravnavo najbolj oddaljenih regij. V tej prilogi bi bili navedeni tudi drugi akti (sporočila, poročila), ki jih namerava Evropska komisija v tem letu posvetiti najbolj oddaljenim regijam;

62. ponavlja, naj zaradi velike ranljivosti najbolj oddaljenih regij Evropske unije, ki je posledica COVID-19, Evropska komisija v začetku leta 2021 posodobi svojo strategijo, ki jo je leta 2017 objavila v dokumentu z naslovom *Trdnjše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU* (COM(2017) 623 final z dne 24. oktobra 2017), in predstavi nove učinkovite ukrepe za podporo najbolj oddaljenim regijam na socialnem, gospodarskem, teritorialnem in kulturnem področju;

63. naroča svojemu predsedniku, naj to resolucijo predloži Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu, nemškemu, portugalskemu in slovenskemu predsedstvu Sveta EU ter predsedniku Evropskega sveta.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

MNENJA

ODBOR REGIJ

141. PLENARNO ZASEDANJE OR (NA DALJAVO, INTERACTIO), 8. 12. 2020–10. 12. 2020

Mnenje Evropskega odbora regij – Za bolj trajnostni turizem za mesta in regije EU

(2021/C 37/02)

Poročevalec:

Manuel Alejandro CARDENETE FLORES (ES/RE), namestnik ministra za turizem, obnovo, pravosodje in lokalno upravo v vladi avtonomne skupnosti, Andaluzija

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvodne ugotovitve

1. poudarja, da **je turizem strateški sektor**, orodje za vključevanje in ključno gonilo za socialno-ekonomsko okrevanje, saj predstavlja več kot 10 % bruto domačega proizvoda EU in 6 % celotnega izvoza EU ter ustvarja delovna mesta za 26 milijonov ljudi;
2. poudarja, da sta **promet in mobilnost ključnega pomena za socialno, ekonomsko in teritorialno kohezijo** EU, zato je treba sprejeti pametne in trajnostne rešitve za mobilnost, zlasti v regijah, katerih gospodarski razvoj najbolj ogroža izključna odvisnost od zračnega in pomorskega prometa;
3. poudarja, da velike razlike med potniki s socialnega in kulturnega vidika ter razlike v starosti in dohodku številnim podjetjem, od multinacionalnih podjetij pa vse do mikropodjetij, ponujajo raznolike priložnosti. Turistični ekosistem zajema sektorje, kot so stanovanja, promet, gostinstvo, kultura, šport in prosti čas ter storitve organizatorjev potovanj. To skupaj predstavlja okoli 2,4 milijona podjetij, od katerih je več kot 90 % malih in srednjih podjetij;
4. podpira priporočila in smernice Svetovne turistične organizacije (UNWTO), vizijo One Planet za trajnostno okrevanje turizma ter vpliv agende Združenih narodov do leta 2030 na cilje trajnostnega razvoja na področjih turizma in prometa;
5. se strinja z opredelitvijo **trajnostnega turizma** UNWTO kot turizma, ki pri izpolnjevanju potreb obiskovalcev, gospodarstva, okolja in gostiteljskih skupnosti upošteva sedanje in prihodnje gospodarske, socialne in okoljske posledice;
6. poudarja, da je **kriza, ki jo je povzročila pandemija zaradi SARS-CoV-2**, svet dramatično spremenila, saj je z neizmerljivo izgubo človeških življenj in uničujočimi gospodarskimi posledicami močno prizadela Evropo, povzročila osebnih izgube, hude finančne težave in stečaje številnih podjetij, **zlasti v sektorjih turizma in prometa**;
7. priznava, da so te težave še hujše v najbolj oddaljenih regijah EU, ki so v veliki meri odvisne od turističnega sektorja in katerih možnosti za oživetev gospodarstva resno ogrožata njihova skoraj izključna odvisnost od zračnega prometa in nezmožnost uporabe drugih načinov prevoza;
8. poudarja, da je treba spodbujati trajnostne turistične storitve, pri katerih je treba upoštevati bogato evropsko zgodovinsko in kulturno dediščino ter edinstveno naravno dediščino;

9. opozarja na horizontalno naravo turizma, ki se je pokazala v tej krizi, kajti upad turistične dejavnosti ne prizadene zgolj sektorjev, kot so nastanitve, gostinstvo in promet, temveč tudi številna področja gospodarstva z visoko vrednostjo;
10. poudarja, da mora Evropa v tej in poznejših krizah, ki se lahko pojavijo, ohraniti proaktiven odnos in vodilno vlogo ter pravočasno sprejeti potrebne ukrepe, da bi **preprečila propad** turističnega sektorja;
11. priznava, da se je v sedanji zdravstveni krizi zaradi COVID-19 pokazala posebna ranljivost turizma na otoških območjih, ki imajo omejene vire;
12. opominja države članice in institucije EU na pomen **dodelitve zadostnih finančnih sredstev**, da bi rešili sektor in razvili **dolgoročno evropsko turistično politiko** v korist trajnostne turistične dejavnosti, ki temelji na spoštovanju okolja in boju proti podnebnim spremembam;
13. meni, da bi bilo treba ukrepati in še izboljšati sedanje modele turizma in prometa, pri čemer bi si morali prizadevati za njihovo popolno trajnost tako v socialnem, ekonomskem in okoljskem smislu, to **krizo pa vidi kot priložnost za razmislek o postavitvi temeljev za odpornost in trajnost** obeh sektorjev v prihodnosti;

Vpliv pandemije COVID-19 na turizem in prometni sektor v Evropi ter kratkoročni in srednjeročni odziv za okrevanje in odpornost: sveženj o turizmu in prometu

14. poudarja, da je UNWTO ocenila, da so bile izgube zaradi pandemije v svetovni turistični industriji v prvih petih mesecih leta 2020 že več kot trikrat večje kot med mednarodno finančno krizo leta 2009 ⁽¹⁾;
15. poziva k večjemu usklajevanju **med državami članicami** pri uvajanju prepovedi in ukrepov omejitve gibanja, da bi olajšali ponovni zagon sektorja, zmanjšali zmedo turistov in spodbudili potovanja; pozdravlja pobude Evropske komisije in Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni za lajšanje objektivnega in natančnega obveščanja o razvoju pandemije;
16. poudarja, da je za ponovni zagon turizma pomembno sprejeti skupno strategijo za mobilnost oseb v EU, ki bi spodbudila zaupanje v potovanja, zlasti s testiranjem na COVID-19 na izhodišču, tj. pred začetkom potovanja. S tem bi povečali varnost potovanj in se izognili potrebi po karanteni;
17. pozdravlja **hiter odziv EU pri reševanju turizma in prometa**, zlasti sporočilo Evropske komisije *Turizem in promet v letu 2020 in pozneje* ter priložena priporočila in smernice, tj. sveženj o turizmu in prometu. Ta je državam članicam pomagal pri ponovnem vzpostavljanju varnega in neomejenega prostega gibanja ter ponovnem odpiranju notranjih meja, reševanju likvidnostne krize in vračanju zaupanja potrošnikom;
18. prav tako pozdravlja odobritev **začasnega okvira za ukrepe državne pomoči** ⁽²⁾, ki je državam članicam omogočil večjo podporo podjetjem, novi **instrument za začasno podporo zmanjševanju tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah** ⁽³⁾ (SURE) za ohranitev dohodka družin, proizvodne zmogljivosti, človeškega kapitala podjetij in gospodarstva, REACT-EU ⁽⁴⁾, ki organom upravljanja omogoča, da spremenijo namembnost evropskih strukturnih in investicijskih skladov, da bi se spoprijeli z najnujnejšimi učinki krize, **Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji** za ljudi v turističnem sektorju, ki so bili odpuščeni zaradi krize, pa tudi projekte, kot je spletna platforma Re-open EU ⁽⁵⁾, ki je namenjena razširjanju najnovejših podatkov o omejitvah potovanj po Evropi ter o javnozdravstvenih in varnostnih ukrepih;
19. ceni prizadevanja Evropske komisije za lažje dodeljevanje **večjih zneskov državnih pomoči** za reševanje evropskih podjetij in predlaga, da nekatera pravila (vključno s spremenjenim pravilom *de minimis*) ostanejo v veljavi, dokler je to potrebno, v regijah, ki jih je kriza še posebej prizadela;

⁽¹⁾ <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.4>

⁽²⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0320\(03\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0320(03)&from=SL)

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020PC0139>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/2020_mff_reactue_en.pdf

⁽⁵⁾ <https://reopen.europa.eu/sl>

20. poziva vse države članice, naj uporabijo **vse vrste pomoči**, ki so začasno dovoljene v skladu z okvirom, da bi zadovoljile nujne potrebe po likvidnosti, obratnem kapitalu in naložbah ter rešile **podjetja**, ki so zaradi izbruha COVID-19 ⁽⁶⁾ zabredla v globoko krizo, in jim tako omogočile, da se prilagodijo in razvijejo svoje dejavnosti;

21. pozdravlja ukrepe, ki so jih sprejele države članice EU in ki so po besedah predsednika Odbora regij zgled solidarnosti, ter navaja, da morajo biti sredstva proračuna EU in **načrta za okrevanje** nujno hitro na voljo mestom in podjetjem v vseh evropskih mestih, regijah in vaseh, da bi se spoprijeli s to krizo brez primere;

22. poziva k sklenitvi sporazuma za resnično partnerstvo med vsemi ravni **upravljanja**, da bi podprli skupno odgovornost in se izognili pretirani centralizaciji;

23. poziva Evropsko komisijo, naj v sodelovanju z državami članicami sprejme sveženj posebnih smernic in kontrolnih seznamov EU za lokalne in regionalne oblasti, ki bi jim služil kot **navodila v prvih dneh katastrof** še pred začetkom izvajanja nacionalnih ukrepov in ukrepov EU; ugotavlja, da smernice iz svežnja o turizmu in prometu že predstavljajo odličen referenčni primer;

24. ugotavlja, da so ukrepi **svežnja o turizmu in prometu** pomemben prvi korak k izboljšanju zmogljivosti odzivanja lokalnih turističnih krajevna nove valove pandemije in ob drugih možnih katastrofah, ki lahko pomenijo preizkušnjo za odpornost sektorja;

25. meni, da so zaradi pandemije nujno potrebne nove strategije, ki bodo podprle sektor hotelirstva in gostinstva ter razvoj turističnih dejavnosti na lokalni ravni, kot so podeželski turizem, lokalna gastronomija ali lokalne tradicije. Trendi so se spremenili po vsem svetu, manjši in odročni turistični kraji, kamor lahko družine in manjše skupine varno potujejo, pa so postali privlačnejši. Da bi lahko turizem preživel v naslednjih 2 do 3 letih, moramo naše turiste usmeriti v naše turistične kraje.

26. poudarja, da bi se lahko **stroški, ki izhajajo iz previdnostnih ukrepov v zvezi s COVID-19 v javnem prevozu**, vključili v pogodbe o javnih storitvah, s čimer bi se izognili visokim dodatnim finančnim obremenitvam za organe, pristojne za promet, ki so pogosto lokalne in regionalne oblasti;

27. izraža podporo dolgoročnemu **postopnemu odpravljanju vizumskih obveznosti**, da bi povečali število obiskovalcev iz tretjih držav in spodbudili turiste k ponovnim potovanjem v Evropo;

28. pričakuje, da bodo nacionalne oblasti vse prihodnje odločitve o prepovedi potovanja in začasnih zaprtih meja vnaprej sporočale evropskim oblastem in obmejnim regijam, da bi izboljšali usklajenost in zagotovili dostop do informacij v primernem času;

29. odločno podpira načrt za okrevanje Evrope, ki prispeva k povračilu gospodarske in socialne škode, ki jo je povzročila pandemija COVID-19, spodbuja evropsko okrevanje ter ohranja in ustvarja delovna mesta;

Potreba po ukrepanju za bolj trajnostni turizem

30. ugotavlja, da je turizem v zadnjih letih ena najhitreje rastočih panog; ta rast je razkrila **težave pri uravnoteženem razvoju** gospodarskih, okoljskih in socialnih razsežnosti **trajnosti**;

31. ceni sporočili Komisije z naslovoma *Evropa, prva svetovna turistična destinacija – nov okvir evropske turistične politike* (2010) in *Evropska strategija za večjo rast in delovna mesta v obalnem in pomorskem turizmu* (2014);

32. opozarja, da se bo turizem zdaj **moral spopasti z novimi izzivi z velikim učinkom**, kot so podnebne spremembe, naraščanje zastojev, prekomeren pritisk na infrastrukturo ter porabo vode in energije, degradacija okolja, ki jo je treba nujno in prednostno obravnavati, izguba identitete in spoštovanja pristnosti ljudi;

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1587137448000&uri=CELEX:52020DC0112>

33. meni, da je turistična dejavnost lahko zgleden primer pri trajnostnem ekološkem prehodu, ki je poudarjen v zelenem dogovoru, v skladu s katerim mora Evropa do leta 2050 postati prva podnebno nevtralna celina, pri procesih prilagajanja gospodarstva na digitalno dobo ter pri spodbujanju enakosti in socialnega vključevanja, ter močno spodbuja institucije EU in države članice, naj sprejmejo potrebne ukrepe za doseg te ciljev;

34. priznava, da bodo ti cilji doseženi le, če bodo temeljili na trdni podlagi, ki natančno opredeljuje obseg, obveznosti in posledice resničnega trajnostnega razvoja te dejavnosti, ter vključevali trdno zavezanost k njegovemu izvajanju;

Načini prevoza pri potovanjih

35. opozarja, da **turizem** sestavlja kompleksno vrednostno verigo številnih zainteresiranih strani, ki je **neposredno povezana z dejavnostmi potniškega prometa**;

36. poudarja, da si je treba v turističnem sektorju prizadevati za napredek pri uresničevanju krožnega gospodarstva;

37. ugotavlja, da napovedi UNWTO in Mednarodnega prometnega foruma kažejo na 25-odstotno povečanje emisij ogljika, povezanih s turističnim prometom, do leta 2030;

38. zato priznava, da je treba proučiti ter vzpostaviti in izvajati načine, kako bolje povezati evropska mesta in regije, da bi podprli možnosti, ki manj onesnažujejo, in raziskali izboljšave intermodalnosti v skladu s končnim ciljem zelenega dogovora, ter pozdravlja dejstvo, da je Evropska komisija leta 2020 začela pripravljati **strategijo za trajnostno in pametno mobilnost**;

39. odločno poziva države članice EU, naj si skupaj prizadevajo za nujno spoprijemanje s pomanjkanjem trajnostnih alternativnih prometnih možnosti in naložbe v razvoj in izboljšanje železniških povezav na dolge razdalje, vključno z nočnimi vlaki, s čimer bi nizkoogljčna potovanja postala privlačnejša možnost;

40. podpira **povezovanje javnih pomoči letalskim prevoznikom** z zavezami glede doseganja ciljev za **zmanjšanje emisij onesnaževal**;

41. meni, da bi bilo treba to zavezo spodbujati **pri različnih načinih prevoza**, tako pri cestnem kot pomorskem prometu, s posebnim poudarkom na križarkah zaradi njihovega velikega vpliva na okolje;

42. obžaluje, da imata v primerjavi z letalskim prometom **avtobusni in železniški promet** (ključna načina prevoza lokalnega in regionalnega prometa) manjšo **podporo**, kar ustvarja večji pritisk na financiranje bolj trajnostnih načinov prevoza, ter poziva k močni zavezanosti povečanju možnosti za trajnostno mobilnost po vsej Evropi z železniškim prometom in opozarja, da je Evropska komisija kot cilj do leta 2021 opredelila **izboljšanje prispevka železniškega sektorja k trajnostnemu turizmu** v EU;

43. opozarja, da je v zvezi z izvajanjem prihodnjih ukrepov glede emisij CO₂ v zračnem in pomorskem prometu, predvidenih v evropskem zelenem dogovoru in novi strategiji za trajnostno mobilnost, pomembno narediti oceno njihovega učinka na najbolj oddaljene regije EU, katerih ekonomska in socialna kohezija sta močno odvisni od zračnega in pomorskega prometa, tako z vidika mobilnosti državljanov kot razvoja njihove gospodarske dejavnosti;

44. poudarja potrebo po **finančni podpori, da bi lahko javni prevozniki**, katerih prihodki so občutno upadli, razvili bolj trajnosten vozni park z vozili brez emisij in z nižjimi emisijami;

45. izraža zanimanje za sodelovanje pri **pobudah, ki povezujejo potovanje z vlaki z odkrivanjem kultur in turizmom** v času po krizi, razvoj sheme #DiscoverEU in tesno sodelovanje s predstavniki regij EU, da bi spodbudili priložnosti za železniški turizem med evropskim letom železnic (EYR 2021) in po njem;

46. poudarja, da je pomembno **priznati EuroVelo** ⁽⁷⁾ **kot še eno TEN-T** (vseevropsko prometno omrežje) poleg obstoječih omrežij cest, železnic in celinskih vodnih poti, kar bo vodilo do varnejše, dostopnejše, skladne in povezane kolesarske infrastrukture in bo koristilo vsem vrstam kolesarjev ter pomembno dodatno spodbudilo kolesarski turizem;

(7) Evropska mreža 17 kolesarskih poti na dolge razdalje, ki prečkajo in povezujejo vso celino.

Vplivi na naravno okolje

47. izraža zaskrbljenost, da bi lahko globalno segrevanje zmanjšalo privlačnost ali celo ogrozilo preživetje nekaterih turističnih krajev in ponovno potrjuje svojo odločenost za pravočasen **boj proti podnebnim spremembam** na podlagi najnovejših znanstvenih spoznanj z vrsto pobud in političnih ukrepov, določenih v mnenjih Evropskega odbora regij;

48. opozarja, da bo ta boj ključnega pomena za usodo številnih obalnih in otoških regij zaradi naraščajoče morske gladine, smučišč, ki so prizadeta zaradi pomanjkanje snega, in regij, ki jih ogrožajo gozdni požari, poplave ali meteži ⁽⁸⁾;

49. meni, da lahko turizem pomembno prispeva k evropskim ambicijam za **krožno gospodarstvo**, in vztraja, da bi morale regije in mesta prispevati k razpravi o tem, kako promovirati to agendo na terenu;

50. priporoča, da turistična in prometna industrija povečata ponudbo s **podnebno nevtralnimi proizvodi** z uporabo čiste energije, zmanjševanjem uporabe škodljivih kemikalij in plastike, postopki recikliranja deževnice in odpadnih voda iz gospodinjstev ⁽⁹⁾, kar bi znatno zmanjšalo porabo pitne vode iz vodovodnega omrežja, in recikliranjem odpadkov ter da se ti sistemi uporabljajo bolj sistematično;

51. poudarja, da je treba **bolj podpreti kolesarski turizem**, ki prinaša koristi lokalnim gospodarstvom, saj omogoča obisk območij, ki jih običajni turisti ne obiščejo, in uporabo lokalnih podjetij in storitev; poleg tega potrebna infrastruktura koristi tudi lokalnim prebivalcem, saj povečuje poveztljivost, ki pomaga zagotoviti dolgoročno trajnost lokalnih skupnosti;

52. podpira nadaljnje delovanje delovne skupine Generalnega direktorata za pomorske zadeve in ribištvo ter združenja European Boating Industry za izrabljena plovila, da bi razvili skupni načrt EU o raziskavah in inovacijah za povečanje recikliranja ladijskega gradbenega materiala;

53. poudarja pomen spodbujanja trajnostnega obalnega pomorskega turizma s krepitvijo dejavnosti za interpretiranje in ohranjanje morskega okolja. Ceni tudi, da imajo **navtika, športi, povezani z vetrom in valovi, potapljanje in vodni športi na splošno** velik potencial za znanost, okoljsko ozaveščenost, kartiranje oceanov in raziskave okoljskih vprašanj;

54. poudarja **pomen turizma za razvoj podeželja**, ki ga ne bi smeli več razlagati izključno v smislu razvoja kmetijstva, temveč kot gonilo napredka manj razvitih podeželskih območij, ki imajo kmetijska zemljišča obrobne pomena in beležijo nizko stopnjo produktivnosti, so pa bistvenega pomena za okolje in krajino ter biotsko raznovrstnost. Zato bi si morale evropske institucije prizadevati, da turizem in njegove priložnosti ustrezno vključijo v strategijo za biotsko raznovrstnost, strategijo „od vil do vilic“, novo skupno kmetijsko politiko in omrežje Natura 2000, kakor tudi v dolgoročno vizijo za podeželska območja;

55. meni, da je pomembno spodbujati bolj trajnostni turizem z večjo dodano vrednostjo za regije, tako da se v turistično ponudbo vključijo proizvodi z ničelnimi kilometri, in da je treba poudariti pomen izkoriščanja naravnih in zaščitnih območij ter potenciala neba kot turističnega vira (astroturizem);

56. poudarja pomen uporabe digitalnih tehnologij, ki temeljijo na 5G, internetu stvari, umetni inteligenci in masovnih podatkih, za zagotavljanje inovativnih, trajnostnih in nadgradljivih pametnih turističnih storitev z visoko dodano vrednostjo, ki omogočajo nove, učinkovitejše, dostopnejše in vključujoče turistične modele v vseh regijah in še posebej na podeželju, pa tudi pomen telekomunikacijskih tehnologij na teh območjih, ki zagotavljajo ustrezno poveztljivost;

Socialne in ekonomske posledice ter potreba po tem, da se turizem ne obravnava kot problem

57. opozarja, da turizem in zlasti **prekomerni turizem** (kadar presega prag fizične, ekološke, socialne, ekonomske, psihološke ali politične zmogljivosti turističnih krajev ⁽¹⁰⁾), tako kot vse človeške dejavnosti vpliva na socialno okolje, v katerem potekajo turistične dejavnosti;

⁽⁸⁾ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/sl/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)603932](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/sl/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)603932)

⁽⁹⁾ <https://ec.europa.eu/environment/emas/takeagreenstep/pdf/BEMP-5.7-FINAL.pdf>

⁽¹⁰⁾ Nedavna študija Evropskega parlamenta je pokazala, da je 105 destinacij v Evropski uniji ogroženih zaradi prekomernega turizma; glej: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU\(2018\)629184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU(2018)629184_EN.pdf).

58. poudarja, da moramo preprečiti negativne vplive prekomernega turizma, ki so povezani s povečanjem zastojev, pritiski na infrastrukturo, vse večjo porabo energije in vode, degradacijo okolja, škodo na zgodovinskih najdiščih in spomenikih, izgubo identitete in pristnosti ter naraščajočimi življenjskimi stroški lokalnih prebivalcev, skupaj z naraščajočo neenakostjo med njimi; meni, da bi morale institucije EU in države članice nujno razmisliti o ukrepih in pobudah za preprečevanje negativnih posledic prekomernega turizma;

59. poudarja, da sta spodbujanje in razvoj turizma na podeželskih območjih lahko vir gospodarskega razvoja in ustvarjanja bogastva, saj prispevata k privabljanju prebivalstva ali zaustavitvi njegovega odhajanja z območij, ki se soočajo z odseljevanjem;

60. priporoča izvajanje politik za spodbujanje in krepitev vloge žensk. Ženske imajo ključno vlogo pri ohranjanju turističnih podjetij, saj so glavni akterji v boju proti odseljevanju. Z zagotavljanjem njihove zaposljivosti se bo prebivalstvo lahko ustalilo. Oceniti je treba njihove potrebe in jim s ciljno usmerjenim usposabljanjem nuditi orodja za krepitev zmogljivosti in izboljšanje konkurenčnosti;

61. poudarja, da nekateri turistični modeli, ki temeljijo na intenzivni uporabi poceni prevoznih sredstev in množičnem potovanju potnikov, spodbujajo prekomerni turizem, družbeni mediji in platforme za izmenjavo izkušenj pa lahko obenem preveč oglašujejo turistične kraje; zato poziva k razpravi o rasti in kakovosti turizma;

62. ocenjuje barcelonsko izjavo mreže **NECSTouR Better Places to Live, Better Places to visit (Prijetnejši kraji za prebivanje, prijetnejši kraji za obisk)** kot zgled, da lahko sektorja turizma ter snovne in nesnovne kulturne dediščine tesno sodelujeta v korist evropskih državljanov in kulturne dediščine;

63. poudarja, da **je treba turizem obravnavati kot del rešitve in ne kot problem**, zato ugotavlja, da je treba oblikovati predloge za nove ukrepe, drugačne od teh, ki so v veljavi, in obenem odločneje zagnati te, ki se zdaj izvajajo, za to pa je treba urediti nove možnosti turistične ponudbe in platforme sodelovalnega gospodarstva v skladu z merili poštene konkurence, okrepiti sisteme nadzora in inšpekcijskih pregledov ter zagotoviti kakovost in zakonitost storitev, ki se zagotavljajo v skupnem okviru svobodne podjetniške konkurence, obenem pa je treba ohranjati dediščino, kulturo, identiteto in kakovost življenja prebivalcev;

64. v tem smislu poudarja korist **razširjanja dobrih praks, strategij in metodologij trajnostnega turizma**, ki se razvijajo v različnih evropskih programih, kot so PANORAMED, horizontalni projekti MED, MITOMED+ ali WINTERMED, da bi spodbudili njihovo uporabo in ponovno izvajanje;

65. zato predlaga, da se še naprej podeljuje naziv **evropska prestolnica pametnega turizma**;

Digitalizacija in podatki ter njihove prednosti pri vzpostavljanju sistema za spremljanje in sledljivost ukrepov

66. poudarja **pomembne spremembe v distribucijskih kanalih in v načinih potrošnje turizma**, ki so številnim podjetjem omogočile neposreden stik s strankami, kar je priložnost, ki je mala podjetja niso dovolj izkoristila;

67. poudarja, da so **informacije za turizem osnovna dobrina**, ki jo uporabljajo najbolj prelomne pobude v tem sektorju;

68. ugotavlja pomen pobude UNWTO ***Towards a Statistical Framework for Measuring the Sustainability of Tourism*** ⁽¹¹⁾ (**Statističnemu okviru za merjenje trajnostnega turizma naproti**), vključno z gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi razsežnostmi;

69. poudarja, da bodo raven podrobnosti in kakovosti podatkov ter njihova razlaga in pravilna uporaba **neposredno vplivale na učinkovitost političnih ukrepov** za soočanje s krizo zaradi COVID-19 in pri zasledovanju cilja podnebno nevtralne Evrope;

⁽¹¹⁾ <https://www.unwto.org/Measuring-Sustainability-Tourism>

70. je zaskrbljen zaradi **pomanjkljive uskladitve in razdrobljenosti podatkov** glede gospodarskega vpliva turizma, kar ovira sistemsko odločanje za podporo turističnemu sektorju in prometu;

71. poudarja, da uradni podatki niso na voljo za dovolj hitro posredovanje informacij, da bi se lahko spopadli s sedanjimi razmerami, zato so morali **regije in mesta uporabiti druge mehanizme merjenja**, ki še niso vključeni v uradne podatke;

72. pozdravlja dejstvo, da je marca 2020 Evropska komisija dosegla **dogovor s platformami za sodelovalno gospodarstvo** ⁽¹²⁾, da bi objavili ključne podatke o nastanitvi turistov, in spodbuja Evropsko komisijo, naj obenem prouči kazalnike za določitev strategij za okrevanje gospodarstva v korist turističnemu sektorju;

73. opozarja, da platforme sodelovalnega gospodarstva zvišujejo lokalne stanovanjske stroške, s tem ko se stanovanjski objekti uporabljajo za nastanitev popotnikov namesto lokalnega prebivalstva. Kljub odločbi Sodišča Evropske unije platforme sodelovalnega gospodarstva niso zgolj ponudniki informacij. Zato poziva Evropsko komisijo, naj sprejme zakonodajo, ki bo regionalnim in lokalnim oblastem omogočila urejanje dejavnosti takšnih platform na njihovem ozemlju, da se zagotovi, da zanje veljajo ista upravna pravila o poletnem oddajanju kot za bolj tradicionalne deležnike;

74. poudarja, da je treba uvesti **standardizirana orodja**, ki bodo mesta, regije in podjetniški sektor lahko usmerjala pri zasledovanju bolj trajnostnih politik, ki bi bila vključena v novi evropski statistični program in bi okrepila **gospodarsko, socialno in okoljsko spremljanje turizma**; poudarja potrebo po lažjem dostopu do podatkov ter izboljšanju njihovega posodabljanja in medsebojne povezanosti z usklajenim sistemom kartiranja;

75. priporoča, da se v vsaki državi članici EU določi pravni okvir za pripravo in objavo **satelitskih računov za turizem**;

76. se zavzema za učinkovitejše zbiranje podatkov **na ravni NUTS 3** o številu turistov in izletnikov, o drugih novih oblikah nastanitve in o vrsti prevoza ter z razčlenitvijo statistike nastanitve po regijah in glavnih lokalnih destinacijah;

77. priporoča, da bi pri vodenju **statističnih računov za vodo, zrak in energijo** uvedli sistem merjenja za spremljanje porabe vode in proizvodnje emisij v turističnem sektorju, vključno s turistično industrijo in njenimi značilnimi proizvodi;

78. spodbuja Eurostat, naj nadaljuje z raziskovanjem **masovnih podatkov kot vira** podatkov za turistično statistiko in pri tem upošteva izzive, povezane z njihovim pridobivanjem, neodvisnostjo, verodostojnostjo, dostopom, kakovostjo in dolgoročno razpoložljivostjo;

79. poziva, da je **treba problem prekomernega turizma analizirati** z vključitvijo kvalitativnih podatkov o odnosu prebivalcev do turizma v študije o dohodkih in življenjskih pogojih, v hitre ocene o vplivu turizma in poročilo Kakovost življenja v evropskih mestih, ki ga pripravlja Evropska komisija;

80. priporoča, naj se še naprej spodbujajo dejavnosti, ki bi izkoristile in optimizirale obsežno delo, ki ga je Evropska komisija opravila v zadnjih letih, na primer **sistem kazalnikov za evropski turizem ETIS ali platforma za pametno specializacijo (S3)** ⁽¹³⁾ za digitalizacijo in varnost v turizmu ter **Laboratorij turizma prihodnosti** (Tourism of Tomorrow Lab);

81. poziva Evropsko komisijo in Evropski parlament, naj v naslednji **evropski statistični program** vključita sisteme in orodja za spremljanje, ki bodo bolj usmerjeni k zadovoljevanju posebnih potreb regij in mest, kar omogoča ustrezno sledljivost izvedenih turističnih politik;

Potreba po novem priznavanju turizma kot temeljne politike EU v skladu z njegovim prispevkom in potencialom rasti ter njegovi večji zavezanosti trajnostnemu razvoju

82. želi, da bi bila trenutna kriza opozorilo, ki bi Evropsko komisijo spodbudilo k ambicioznejši turistični politiki za Evropo po okoljski, ekonomski in socialni plati;

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_20_194

⁽¹³⁾ <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/tourism>

83. pozdravlja pobudo Evropske komisije za organizacijo **evropske konvencije o turizmu**, da bi pripravili načrt za leto 2050 v smeri trajnostnega, inovativnega in odpornega evropskega turističnega ekosistema (evropska agenda za turizem do leta 2050) z aktivnim sodelovanjem regij;
84. je pripravljen **organizirati konferenco, na kateri bi sodelovali javni in zasebni organi**, da bi izmenjali izkušnje glede načrtov okrevanja, ki so jih izbrali različni turistični kraji, in prihodnje oblike turizma EU;
85. verjame, da bo Odbor Evropskega parlamenta za promet in turizem v svojih prizadevanjih sodeloval z OR pri zasledovanju **močne turistične politike v EU**;
86. predlaga **skupno zasedanje odbora Evropskega parlamenta za promet in turizem ter komisije za naravne vire Odbora regij**, da bi razpravljali o prihodnosti turistične politike v EU po krizi zaradi COVID-19 in v zvezi z razpravami glede večletnega finančnega okvira za obdobje 2021-2027;
87. z zanimanjem pričakuje tesno sodelovanje s **skupino za turizem Evropskega parlamenta** in se želi z njo v celoti povezati, da bi v razprave vključili glas lokalne in regionalne ravni;
88. ponovno poudarja, da morajo države članice in njihove regionalne oblasti turistične prednostne naloge vključiti v svoje **operativne programe** po letu 2020, da bi olajšali dostop do evropskih finančnih sredstev za financiranje turističnih projektov;
89. poudarja, da je **sedanji mehanizem financiranja za MSP in turistične kraje težko dostopen, in predlaga oblikovanje posebnih orodij** (vse na enem mestu ali spletno orodje), povezanih z upravnimi organi evropskih skladov, da bi olajšali oddajanje in obravnavo vlog;
90. priporoča, naj Evropski odbor regij okrepi **sodelovanje z UNWTO** z memorandumom o soglasju in razvojem skupnih akcijskih načrtov;
91. poziva Svet, naj Evropski odbor regij in njegove lokalne in regionalne oblasti vključi v **delovne skupine in seje Sveta**, povezane s turizmom;
92. predlaga oblikovanje novega **evropskega okvira za trajnostni turizem**, ki bi bil usklajen z zelenim dogovorom in agendo Združenih narodov do leta 2030, v katerem bi se upoštevale strategije, ki jih v tem smislu izvajajo regije, in ki bi združeval različne politike, ki jih EU razvija in jih bo razvijala na tem področju, na primer podporo digitalizaciji sektorja, promocijo pametnih turističnih destinacij, razogličanje dejavnosti, spodbujanje krožnega gospodarstva, spodbujanje vključujočega in dostopnega turizma, zaviranje izseljevanja s podeželja, izboljšanje participativnega upravljanja in javno-zasebno partnerstvo;
93. poziva Evropsko komisijo, naj razmisli o ustanovitvi posebnega **generalnega direktorata, ki bi bil namenjen izključno trajnostnemu turizmu**, ter poziva Evropski parlament, naj razmisli o oblikovanju posebnega parlamentarnega odbora, osredotočenega na trajnostni turizem.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mnenje Evropskega odbora regij – Strategija EU za oživitev podeželja

(2021/C 37/03)

Poročevalec: Enda STENSON (IE/EA), član grofijskega sveta, Leitrim**POLITIČNA PRIPOROČILA****EVROPSKI ODBOR REGIJ***Uvodne ugotovitve*

1. ugotavlja, da podeželska in vmesna območja zavzemajo 88 % ozemlja EU; na teh območjih živi 55 % prebivalstva EU, ustvari se 43 % njene bruto dodane vrednosti in zagotavlja 56 % delovnih mest. Ugotavlja tudi, da podeželska območja niso homogena in da se nekatera soočajo z velikimi demografskimi izzivi (odseljevanje, težave s staranjem prebivalstva itd.), ki ovirajo njihov gospodarski in družbeni razvoj. Razvoj podeželja je zato izjemno pomembna tema za Odbor regij (OR) in ključno orodje pri doseganju cilja teritorialne kohezije iz Lizbonske pogodbe;

2. poudarja, da bi bilo treba novo dolgoročno vizijo za podeželje preoblikovati v konkreten okvir politike – agendo za podeželje. V tej agendi bi bilo treba predlagati sklop povezanih politik, ki bodo podeželskim skupnostim omogočile, da izzive spremenijo v prednosti. Med izzivi so razogljčenje, podnebne spremembe, digitalizacija, dejavno gospodarjenje z naravnimi viri, trajnostna mobilnost ter pravična delovna mesta in dohodek, menjave generacij, vključevanje novih priseljencev in socialne inovacije;

3. poudarja, da bi morala agenda za podeželje:

- zagotoviti, da so vzajemno koristne povezave med podeželjem in mesti vključene v vse politike EU v skladu s cilji teritorialne kohezije, da se močna medsebojna odvisnost podeželskih in mestnih območij čim bolj izkoristi,
- vzpostaviti več različnih vstopnih točk in vključiti podeželska vprašanja v vse politike EU. Potrebe podeželja močno presegajo zmožnosti politike razvoja podeželja. Sredstva, ki jih trenutno zagotavlja EU, ne zadoščajo niti v kvantitativnem niti v kvalitativnem smislu,
- uskladiti različne predpise in ponovno vključiti Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) v uredbo o skupnih določbah, da bi spodbudili in olajšali projekte na podeželskih območjih, ki so financirani iz več kot enega sklada in niso nujno povezani s kmetijstvom;
- spremljati porabo EU z vidika njenih učinkov na podeželje,
- vključevati ponoven premislek o mestno-podeželski tipologiji, da bi se izboljšalo ciljno usmerjanje podpore,
- okrepiti vlogo lokalne in regionalne ravni pri razvoju in upravljanju podeželskih politik. V tovrstno upravljanje bi bilo treba bolj vključiti lokalne akcijske skupine, saj te lahko zastopajo lokalna območja in izvajajo razvojne politike, ki so prilagojene zahtevam in potrebam redko poseljenih in demografsko ogroženih območij; k sodelovanju je treba pritegniti deležnike in državljane s podeželja prek pobud od spodaj navzgor, kot je LEADER/CLLD,
- preprečevati odseljevanje in izključenost iz družbe med drugim s spodbujanjem pobude za pametne vasi, biogospodarstva in socialnih inovacij ter odpravljanjem digitalnega razkoraka;

4. poudarja cilj oblikovanja resnične agende za oživitev podeželja, ki mora vključevati: podpiranje trajnostnih in dinamičnih podeželskih skupnosti, podjetij, izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja in ustvarjanja delovnih mest, spodbujanje urbanega razvoja, ki upošteva demografske razmere, izboljšanje digitalne povezanosti, javnih storitev (zdravstva, izobraževanja, sodstva itd.) in infrastrukture, zagotavljanje trajnostnega izkoriščanja virov, čim boljše izkoriščanje potenciala za podeželski turizem na zdravih in pestrih naravnih območjih ter spodbujanje kreativnosti in kulturnega potenciala podeželskih območij;

5. poudarja, da sta kulturna in biološka raznovrstnost po vsej Evropi tesno povezani in skupaj oblikujeta edinstveno identiteto regij, okrepitev te vezi pa bi imela velik potencial za uresničevanje trajnostnih ciljev Evropske unije. Potrebno je poglobljeno razumevanje, saj tradicionalno ekološko znanje ni vključeno v strategije razvoja podeželja in direktive o naravi. Povezave med človekom in naravo je treba nadgraditi s konceptom biokulturne raznolikosti kot bistvenega elementa identitete. Veliko naravno bogastvo evropskih regij je ključnega pomena za gospodarstvo in znatno prispeva k uresničevanju ciljev EU na področju trajnostnega razvoja in biotske raznovrstnosti. Najti je mogoče številne povezave med lokalnimi skupnostmi in njihovimi zemljišči, bogato tradicionalno ekološko znanje in okolju prijazne tehnologije. Ti elementi so še danes prisotni po vsej Evropi, vendar jih je treba bolj povezati in priznati na vseh ravneh družbe;

6. poudarja, da je sedanja pandemična kriza razkrila in poglobila posledice več groženj, s katerimi se podeželje že dolgo sooča, in še bolj izostrila nujnost oživitve podeželja v vseh regijah Evropske unije. Podeželska območja ter kraje in vasi na podeželju so med drugim močno prizadeli zmanjšanje povpraševanja po kmetijskih proizvodih zaradi zaprtja turističnega in gostinskega sektorja, nezmožnost prihoda nujno potrebnih sezonskih delavcev, izrazita družbena izolacija in sorazmerno večja ranljivost med pandemijo zaradi omejenega obsega storitev v majhnih regionalnih bolnišnicah;

7. ugotavlja, da lahko pandemija, gledano dolgoročneje, spremeni vzorce porabe in proizvodnje, navade v zvezi z delom na daljavo, pomembnost kakovosti življenja in oblik mobilnosti, s čimer se lahko odprejo nove priložnosti za trajnostno rast v podeželskih regijah, zlasti tistih, ki so blizu velikim mestom in so z njimi dobro povezane. Na nekaterih podeželskih območjih bi lahko nove priložnosti prineslo tudi prevrednotenje selitve proizvodnih verig;

8. ugotavlja, da imajo podeželske regije EU velik potencial, da ponudijo rešitve za sedanje in nastajajoče izzive. Podeželske regije pomembno prispevajo k doseganju ciljev trajnostnega razvoja in evropskemu zelenemu dogovoru z odzivanjem na podnebne spremembe, izgubljanje biotske raznovrstnosti in gospodarsko depresijo, in sicer s sprejetjem ukrepov za zmanjšanje in zajemanje (učinek ponora) emisij toplogrednih plinov, zaščito biotopov in zagotavljanjem gospodarskih priložnosti prek trajnostne proizvodnje hrane in obnovljivih virov energije, pri čemer se je treba zavedati, da je treba na mestnih območjih nameniti večji poudarek zmanjšanju onesnaževanja s toplogrednimi plini;

9. priporoča, da v duhu teritorialne kohezije in ravnovesja med mesti in podeželjem vsi evropski viri in politike upoštevajo naslednja tri načela:

- **enak** življenjski standard na podeželju in v mestih, ki bi ga bilo treba kot osnovno načelo vključiti v vse evropske politike,
- **enake** pravice za vse prebivalce, ne glede na to, ali živijo v mestih ali na podeželju (glej Listino o temeljnih pravicah),
- **enaka** sredstva in prakse za vse akterje in območja, zlasti z izkoriščanjem izmenjav in vzajemnih kompetenc, da odtehtajo posebne potrebe podeželskih območij;

Financiranje politike razvoja podeželja

10. poziva k večjemu upoštevanju podeželskih območij v naslednjem programskem obdobju, tako da se poveča raven EKS RP in zagotovi, da bodo vse politike EU namenjale ustrezno pozornost razvoju podeželja v širšem smislu in se ne bodo osredotočale le na vprašanja, povezana s kmetijstvom;

11. poziva k povečanju evropskega proračuna za razvoj podeželja, saj je evropsko podeželje pomembno. Zaskrbljujoče je, da so sredstva v novem večletnem finančnem okviru bistveno manjša kot v sedanjem programskem obdobju, zato se OR zavzema za spremembo te odločitve in povečanje sredstev za podeželje, zlasti za obdobje 2023–2027; hkrati poziva k obsežni uporabi novih skladov in programov za okrevanje in odpornost pri razvoju podeželja, saj so podeželska območja med najbolj ranljivimi;

12. zavrača predlog, naj se v drugem stebru skupne kmetijske politike (SKP) poveča sofinanciranje, saj bi to najbolj prizadelo najrevnejše kmete, manj razvite regije in podeželska območja;

13. predlaga prenos do 15 % sredstev iz prvega v drugi steber SKP brez sofinanciranja, skupaj z dodatnimi 15 % za okoljske in podnebne ukrepe in 2 % za mlade kmete;

14. poziva, naj se vzpostavi več različnih vstopnih točk in naj se podeželska vprašanja vključijo v vse politike EU. V skladu s ciljem teritorialne kohezije iz Lizbonske pogodbe bi moral razvoj podeželja postati eden od prednostnih ciljev vseh strukturnih politik;

15. poziva, naj se v sklopu novega večletnega finančnega okvira ustanovi sklad za razvoj podeželja, ki bo posebej namenjen podeželskim območjem;

16. poziva, naj se finančni instrumenti dodatno razvijejo in prilagodijo malim projektom, po možnosti z vzpostavitvijo „bank za razvoj podeželja“, ki bi delovale kot posredniki med posojilnimi institucijami in prejemniki posojil;

17. poziva k večji harmonizaciji med Evropskim kmetijskim skladom za razvoj podeželja (EKSRP) in drugimi evropskimi skladi, kot sta Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) in Obzorje Evropa, da bi se obravnaval trajnostni razvoj podeželja. Te sinergije bi podeželskim akterjem omogočile, da bolje obravnavajo horizontalna vprašanja ter izboljšajo sodelovanje in kakovost življenja na podeželju;

18. spodbuja poenostavitev strukturnih in investicijskih skladov ter poziva k poenostavitvi poročanja in spremljanja programov, zlasti s pomočjo novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij;

Okrepitev vloge lokalne in regionalne ravni pri upravljanju politik za podeželje

19. ugotavlja, da zakonodajni predlog o strateških načrtih SKP vlogo in samostojnost evropskih regij pri upravljanju SKP večinoma potiska na obrobje ali celo ogroža, saj jim podeljuje le nalogo izvajanja ukrepov, sprejetih na nacionalni ravni;

20. se zavzema za prihodnjo SKP, ki bo ohranila neposredno povezavo s podeželskimi območji prek dejavne vloge regij EU, ki imajo ključno vlogo pri opredeljevanju in izvajanju politike razvoja podeželja na lokalni ravni;

21. poziva k prožnosti pravil o državni pomoči ter uvedbi programov za obnovo podeželja in vasi, da se omogoči razvoj podeželja. Okrepiti je treba tudi upoštevanje lokalnih in regionalnih strategij za razvoj podeželja, ki jih je treba vključiti v nacionalne okvire za načrtovanje. Lokalne in regionalne oblasti so lahko posredniki na področju inovacij v lokalnih skupnostih;

Odseljevanje

22. je seznanjen z zaskrbljujočim trendom odseljevanja podeželskega prebivalstva, pri katerem se s spreminjanjem kmetijstva delovna mesta ustvarjajo predvsem v okolici urbanih središč, posledično pa se zmanjšuje obseg storitev na podeželju;

23. spodbuja oblikovanje meril za opredelitev podeželskih območij, ki se soočajo s problemi odseljevanja pod ravno NUTS3, da bi se odzvali na upadanje števila prebivalcev na teh območjih in zmanjšali obstoječa neravnovesja;

24. meni, da je treba zaradi odseljevanja o podeželskem razvoju razmišljati na nove načine, ki zmanjševanja prebivalstva **ne bi obravnavali kot bremena, temveč kot potencialno pozitivno priložnost;**

25. meni, da bi sprejetje tega trenda zmanjševanja prebivalstva lahko prispevalo k preusmeritvi podeželskih politik in naložbenih odločitev, da bi ponovni zagon rasti imel bolj zeleno in skromnejšo podlago, k zagotavljanju novih možnosti za inovativnost ter k posodobitvi upravljanja in javnih storitev s **celovitejšimi, bolj proaktivnimi in krajevno usmerjenimi strategijami;**

26. spodbuja delo na daljavo in digitalizacijo ter digitalno izobraževanje in usposabljanje; meni, da delo, izobraževanje in usposabljanje na mobilni način in na daljavo med sedanjo pandemijo kažejo, kaj bi bilo mogoče doseči na podeželju, če bi bile na voljo ustrezne storitve;

27. meni, da je za sprejetje trenda odseljevanja s podeželja in opuščanja kmetij treba oblikovati podeželske politike in strategije za povečanje odpornosti opuščenih območij na učinke podnebnih sprememb, kot so erozija, poplave ali večji požari, še bolj zmanjšati ogljični odtis ter spodbujati ohranjanje narave in krajine; zato meni, da imata spodbujanje gozdarskega sektorja in podpora skupnostim, ki imajo v lasti gorska območja, velik potencial;

28. poudarja, da je treba življenju na podeželju dati večjo vrednost in da se je treba zoperstaviti kulturni in socialni prevladi mestnega načina življenja, da bi odpravili stereotipe in tako prispevali k izboljšanju podobe in ugleda območij, ki so jih demografska tveganja najbolj prizadela, ter vzpostavili solidarnost med območji. Zato spodbuja lokalno trženje: podeželska območja morajo izboljšati svojo podobo in pokazati, kako si lahko ljudje s preselitvijo na podeželje izboljšajo kakovost življenja. To se lahko doseže z razvojem regionalne zastopanosti, politikami privabljanja in boljšim obveščanjem o delovnih mestih, ki so na voljo v regiji, vključno z možnostmi dela in usposabljanja na daljavo;

29. meni, da bi bilo treba posebno pozornost nameniti potrebam mladih in jih spodbuditi, da ostanejo na podeželju, tako da se jim omogočijo zelene možnosti izobraževanja, izpopolnjevanja/prekvalifikacije in usposabljanja, ki bi se izvajale v domačem kraju (po potrebi tudi z učenjem na daljavo), da jim ne bi bilo treba oditi zaradi študija, in sprejmejo ukrepi, da bi se po končanem izobraževanju in usposabljanju vrnili v domači kraj;

30. poziva, naj se možnosti za poklicno izobraževanje in izpopolnjevanje/prekvalifikacijo, ki so na voljo na podeželju, posodobijo in prilagodijo globalnim konkurenčnim pogojem in potrebam lokalnih podjetij ter naj se temu področju nameni še več sredstev iz ESS;

31. ponovno poziva Evropsko komisijo in države članice, naj bodo bolj proaktivne pri spodbujanju in omogočanju uveljavljanja žensk na podeželskih območjih, tako da promovirajo dejavnosti, ki jim pomagajo lažje usklajevati poklicno in zasebno življenje ⁽¹⁾, in izboljšajo ponudbo storitev nege in oskrbe za otroke in vzdrževane družinske člane;

Zelena rast

32. priznava, da morajo podeželska območja izkoristiti možnosti za razvoj lokalnih energetskih in prehranskih ekosistemov ter močnejše povezovanje med podeželjem in mesti;

33. meni, da je nujno okrepiti udeležbo in vodilni položaj žensk v lokalnih akcijskih skupinah in mrežah za razvoj podeželja, pri čemer je treba priznati vlogo žensk kot ključnega dejavnika v teritorialni, ekonomski in socialni strukturi podeželskih območij;

34. pozdravlja evropski zeleni dogovor in strategijo „od vil do vilic“, saj meni, da lahko ustvarita delovna mesta in preprečita selitev gospodarskih virov s podeželskih območij. Potrebne so naložbe za izkoriščanje trajnostnih projektov, ki jih vodi skupnost, so usmerjeni v modele krožnega gospodarstva, ki čim bolje izkoristijo proizvodne verige, ter s katerimi se ustvarjajo delovna mesta in zmanjšuje ogljični odtis;

35. podpira trajnostno SKP v treh razsežnostih (gospodarski, socialni in okoljski), ki je lahko s svojimi okoljskimi standardi dodatno orodje za izvajanje strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost ter za doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora;

36. priporoča, da se kmetom, živinorejcem in gozdarjem zagotovi usposabljanje in financiranje, da bodo lahko izkoristili priložnosti na področju okoljskega trajnostnega upravljanja in trženja svojih proizvodov ter to dopolnili z dejavnostmi v energetskem in turističnem sektorju, sektorju shranjevanja ogljikovega dioksida ter v lokalnih ekosistemi. Večjo podporo bi bilo treba nameniti ustanavljanju zadrug, v katerih bi se povezali mali proizvajalci v vseh sektorjih;

Digitalna povezljivost

37. ugotavlja, da se je doslej večina naložb osredotočala na gosto poseljena območja, vendar je treba dati prednost naložbam v podeželje, da bodo imela podeželska območja ustrezno infrastrukturo za digitalno povezljivost, na primer vozlišča za digitalne inovacije, s katerimi se olajša izobraževanje in delo na daljavo, odpira podjetniški prostor in usposablja za uporabo novih tehnologij, kar lahko koristi na primer pri promociji in trženju lokalnih proizvodov;

⁽¹⁾ UL C 225, 27.7.2012, str. 174 in UL C 207, 30.6.2017, str. 57.

38. poudarja, da so telekomunikacijska omrežja visokih hitrosti nujna za konkurenčnost in gospodarsko rast podeželja, zato bi si bilo treba prizadevati za enake zmogljivosti v vseh regijah v skladu s cilji, določenimi v okviru Evropske digitalne agende do leta 2020;

39. poziva, naj mehanizem za okrevanje in odpornost s proračunom 560 milijard EUR vlaga v večjo in boljšo povezljivost ter se osredotoča na odpravo digitalnega razkoraka med podeželskimi in mestnimi območji;

40. poziva k:

- priznanju dostopa do interneta kot javne pravice na ravni EU in priznanju potrebe po pospešitvi razvoja internetnih omrežij visoke hitrosti na podeželju,
- podpori za dostop do financiranja za naložbe v širokopasovna omrežja za male projekte,
- priznanju potrebe po digitalizaciji javnih storitev, usposabljanju različnih starostnih skupin za uporabo digitalnih tehnologij in prilagajanju poučevanja ciljnemu občinstvu,
- ukrepom za okrepitev usposabljanja, ozaveščenosti in razvoja na področju IKT v malih in srednjih podjetjih,
- ukrepom, da se podjetjem za internetne storitve olajša zagotavljanje popolne pokritosti območja;

Dostop do storitev

41. poudarja, da imajo podeželske skupnosti pravico do osnovnega standarda storitev, kot so zdravstvene (splošni zdravnik), poštne, bančne in zavarovalniške storitve, politično udejstvovanje ter umetnost in kultura;

42. ugotavlja, da se pomanjkljiva razpoložljivost digitalne infrastrukture in pomanjkljiv dostop do storitev pogosto prekrivata, ter poziva države članice, naj uskladijo dostopnost za vse državljane, pa tudi za podjetja s sedežem na podeželju. Digitalna vozlišča imajo lahko večnamensko uporabo, na primer za izobraževanje in delo na daljavo, usposabljanje, zdravstveni dom in središče za e-zdravje, kavarno, pošto, ustvarjalni prostor, mobilni fablab in krajevni dom;

43. ugotavlja, da so za omogočanje dostopa do bistvenih storitev potrebni trajnostni/inovativni prometni sistemi, ki jih je treba razumeti kot razširitev osnovnih javnih storitev z občin z velikim prebivalstvom na podeželske občine z manj prebivalci;

Kakovost življenja

44. ugotavlja, da sta gospodarska rast in ustvarjanje zaposlitev pomembna, vendar ju morajo med drugim dopolnjevati ustrezno zagotavljanje kakovostnih storitev, stanovanja, izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko učenje in zdravstveni sistemi, da podeželska območja ne bi bila zgolj trajnostna, temveč tudi privlačna za življenje;

45. pozdravlja vzpostavitev interoperabilne podatkovne infrastrukture v skladu s podatkovno strategijo Evropske komisije z dne 19. februarja 2020 s specializiranimi podatkovnimi prostori (kot so podatkovni prostor za mobilnost, zeleni podatkovni prostor, kmetijski podatkovni prostor, podatkovni prostor za javno upravo, zdravstveni podatkovni prostor in energijski podatkovni prostor). Ta temelji na infrastrukturi za prostorske informacije v Evropi iz direktive 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾ (INSPIRE) kot presečni komponenti, s čimer se lahko zagotovi trajnostno in učinkovito izvajanje javnih in zasebnih storitev na podeželskih območjih;

46. poziva k inovativnemu akcijskemu načrtu, ki bi obravnaval pomanjkljivo prometno povezljivost podeželskih, gorskih, otoških in najbolj oddaljenih regij; spodbuja trajnostno mobilnost za vse s podpiranjem razvoja novih, čistih in alternativnih načinov prevoza za ljudi in blago (električna vozila ali vozila na vodik, souporaba in skupna raba avtomobilov ter kombinacija različnih vrst storitev za zmanjšanje stroškov – prevoz na zahtevo);

47. pozdravlja medobčinsko sodelovanje v okviru t. i. recipročnih pogodb med mestom in podeželjem, ki priznavajo raznolikost podeželskih območij ter spodbujajo povezave med mesti in podeželjem;

⁽²⁾ Direktiva 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2007 o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti (INSPIRE) (UL L 108, 25.4.2007, str. 1).

48. poudarja, da so za tovrstno prostorsko načrtovanje potrebne širše strategije, ki priznavajo pomen policentrične mreže mest za razvoj območij, povezanih s temi metropolitanskimi območji, vključno z majhnimi in srednje velikimi kraji v bližini. Cilj je zapolniti vrzel med mestnimi in podeželskimi območji s spodbujanjem partnerstev v obojestransko korist na področjih, kot so okoljski in energetski prehod, gospodarski razvoj, kakovost storitev in upravna organizacija, ter odpraviti razlike med mestnimi in podeželskimi skupnostmi na področju izobraževanja in usposabljanja;

49. pozdravlja rezultate projekta SIMRA ⁽³⁾ (Social Innovation in Marginalised Rural Areas – socialne inovacije na marginaliziranih podeželskih območjih), ki je pokazal, da so socialne inovacije lahko ključen element obravnavanja podeželskih izzivov, kot so odseljevanje, diverzifikacija podeželskih podjetij, podnebne spremembe, spreminjanje življenjskega sloga in prestrukturiranje podeželskih gospodarstev;

50. pozdravlja ciljno usmerjene razpise programa Obzorje 2020 glede na razvojno stopnjo socialnih inovacij in poziva, naj se ta izboljšava uvede v vse evropske strukturne in investicijske sklade (ESI);

Pametna podeželska območja in vasi

51. pozdravlja pobudo Evropske komisije za ukrep EU za pametne vasi, ki je, četudi nezadosten, vendarle prvi korak k priznavanju potrebe po usmerjenih ukrepih, s katerimi bi podprli oživitev podeželja kot trajnostnega prostora za življenje, študij in delo;

52. ugotavlja, da je OR v mnenju o pametnih vaseh pozval, naj se ta agenda vključi v vse možnosti politike in financiranja. Ne gre samo za zagotavljanje širokopasovnih povezav, temveč tudi za iskanje pametnih načinov za razvoj oskrbe z energijo ter storitev za skupnosti in za pravo novo revolucijo pri uvajanju zmogljivosti na podeželju;

53. pozdravlja zbirko ukrepov za razvoj podeželja, ki jih je pripravila Evropska mreža za razvoj podeželja in ki jih države članice lahko izvajajo, da podprejo pametne vasi in s tem socialne inovacije, pri čemer so ti ukrepi sodelovanje (zlasti v okviru programa LEADER), izmenjava znanja, mreže SKP, vzpostavitev dejavnosti mladih podjetnikov ter podeželskih zagonskih podjetij in panog, naložbe itd., vendar poudarja, da so potrebni tudi prožnejši podporni ukrepi za inovacije v nekmetskih dejavnostih, ki so povezane s primarno dejavnostjo ter ji koristijo, hkrati pa omogočajo, da se krepí biogospodarstvo in podeželje bolje izkoristi; to poleg podpore za zagon dejavnosti vključuje tudi možnost podpore za razvoj nekmetskih podjetij, ki bi jo bilo treba vključiti v člen 69 uredbe o strateških načrtih SKP;

54. poziva, naj imajo tudi srednje veliki podeželski kraji dostop do financiranja mestnih projektov; poudarja, da imajo ti kraji bistven pomen za podeželje, vendar so zaradi svoje velikosti pogosto izključeni iz programov;

55. poudarja pozitivno vlogo prihodnjega programa LEADER, lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, s financiranjem iz več skladov, ter drugih pobud od spodaj navzgor;

56. poudarja, da gre pri podeželskih območjih za tamkajšnje ljudi in skupnosti, pa tudi za okolje, v katerem živijo. Meni, da bi s politikami EU na področju aktivnega upravljanja in ohranjanja podeželskih območij ter povezovanjem programov in področij politik lahko dosegli boljše rezultate, s katerimi bi dokazali, da so podeželska območja odlični kraji za življenje, delo, proizvodne dejavnosti in ustvarjanje družine.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ <http://www.simra-h2020.eu/>

Mnenje Evropskega odbora regij – Od vil do vilic: lokalni in regionalni vidik

(2021/C 37/04)

Poročevalec: Guido MILANA (IT/PES), član občinskega sveta, Olevano Romano (Rim)**POLITIČNA PRIPOROČILA****EVROPSKI ODBOR REGIJ**

1. pozdravlja strategijo „od vil do vilic“, ki je skupaj s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 ⁽¹⁾ v središču evropskega zelenega dogovora ⁽²⁾. Ti strategiji sta nujni, če želi Evropa do leta 2050 postati prva podnebno nevtralna celina; poudarja, da je nujno strategiji izvajati skupaj, da bi omejili vpliv prehranskih sistemov na podnebje, okoljsko trajnost in biotsko raznovrstnost, hkrati pa spodbujali zdravje tal, ohranjanje opreševalcev, uporabo bioloških sredstev za integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi, zaščito vodnih virov in ekosistemov ter obenem zagotavljali varna in zdrava živila. Strategiji morata pomagati tudi pri reševanju vprašanja upadanja prebivalstva na podeželju. Prehranska neodvisnost je ravno tako strateškega pomena, kar pomeni, da je treba ohranяти proizvodne zmogljivosti, za kar je potrebna ustrezna finančna podpora s strani EU;

2. poudarja, da je treba s pristopom upravljanja na več ravneh uskladiti različne sektorje, povezane s proizvodnjo živil, kot so kmetijstvo, živinoreja, gozdarstvo, ribištvo in pomorstvo, ter politike na področju okolja, energije, zdravja, industrije, varstva potrošnikov, industrije, zaposlovanja, razvoja podeželja in gozdarstva, da bi ukrepi, dogovorjeni na evropski ravni, podpirali izvajanje te strategije za doseg ambicioznih skupnih ciljev reforme. Prispevek lokalnih in podeželskih skupnosti je treba bolje priznati in ga vključiti v politike. Kulturno identiteto regij je nujno ponovno povezati z ekosistemi;

3. poudarja, da smo se v pandemiji COVID-19 začeli zavedati povezav med našim zdravjem, ekosistemi, oskrbovalnimi verigami, vzorci porabe in omejitvami planeta. Poleg sedanje pandemije nas tudi vse pogostejše suše, poplave, gozdni požari in pojavljanje novih škodljivih organizmov nenehno opominjajo, da je naš prehranski sistem ranljiv in da bi moral biti bolj trajnosten in odpornejši, da bi lahko deloval v vseh okoliščinah in državljanom zagotavljal zadostno oskrbo z zdravimi in ustreznimi živili po dostopnih cenah;

4. opozarja, da razvoj trajnostnega kmetijstva ne bo mogoč, če bo EU še naprej uvažala kmetijske proizvode po nizkih cenah, ki ne upoštevajo evropskih standardov proizvodnje in pomenijo nelojalno konkurenco evropski proizvodnji, in bo izvažala svoje presežke po cenah, ki so nižje od stroškov proizvodnje v Evropi; poziva k nujnemu sprejetju novih večstranskih pravil, ki bodo pravičnejša in solidarnnejša, da ne bi bilo ogroženo preživetje kmetijskih gospodarstev v EU; upa, da se bodo s takšnim novim pristopom podprle gospodarske perspektive proizvajalcev ter okrepili odnosi med proizvajalci in potrošniki; podpira raznolike prehranske sisteme in alternative oziroma dopolnila tradicionalnim sistemom proizvodnje; poziva k bolj poštenemu porazdelitvi vrednosti, pri kateri naj se nagradi proizvajalce kvalitetnih javnih dobrin in ekosistemskih storitev;

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ COM(2019) 640 final.

5. poziva Evropsko komisijo, naj dosledno uporablja obstoječe kazalnike (npr. kazalnike ciljev trajnostnega razvoja) za spremljanje napredka pri doseganju cilja, v skladu s katerim bi združili trajnostno proizvodnjo hrane, ekosistemske storitve in pravične gospodarske perspektive za kmete in zaposlene v okviru različnih sektorskih politik; nove kazalnike bi bilo treba uvesti le za področja, ki doslej niso bila v zadostni meri pokrita; upa, da bodo pri spremljanju in oceni izvajanja te strategije aktivno sodelovali vsi deležniki v prehranskem sistemu;

6. upa, da bo priznana in podprta vloga regij in mest kot pomembnih akterjev pri preobrazbi prehranskega sistema; Evropski odbor regij bi lahko postal pomemben posrednik v komunikaciji in vzajemnem učenju med različnimi ravni oblasti glede na to, da med drugim zastopa evropska mesta in regije ter njihove različne prakse; v okviru izvajanja in opredelitve prihodnje skupne kmetijske politike (SKP) je bistveno, da bodo lahko evropske regije še naprej opravljale svojo vlogo organov upravljanja in prehode, opredeljene v strategiji od „vil do vilic“, podpirale kar najbližje regijam ter zagotavljale, da bodo prihodnji strateški načrti ustrezali lokalnim potrebam. V zvezi s tem bi bilo treba regionalizirati prvi steber v strateških načrtih, da bi se ekosheme lahko upravljale kot pomembni instrumenti za spremljanje izvajanja strategije na način, ki ustreza posebnim potrebam vsake regije;

Podpora proizvajalcem in spodbujanje kratkih in transparentnih dobavnih verig

7. priporoča tesnejše spremljanje trenda koncentracije zemljišč v korist agroživilske industrije, dvigovanja cen zemljišč in zapuščanja zemljišč na obrobju, zaradi česar mali in srednje veliki proizvajalci ter novi kmetje izgubljajo kmetijska zemljišča; priporoča torej, naj se spremenijo obstoječi instrumenti SKP – kot je na primer morebitna omejitev neposrednih plačil na kmetijsko gospodarstvo –, da bi lokalnim malim do srednje velikim kmetijam ter novim kmetom, ki se ukvarjajo z agroekologijo, najsi delujejo posamično ali povezano, olajšali dostop do kmetijskih zemljišč in se s tem izognili zmanjšanju števila aktivnih kmetov; priporoča, naj se ohrani ravnovesje med gospodarstvom in ekologijo v SKP; spodbuja tudi k uporabi prečiščene vode za namakanje območij s primanjkljajem in promociji kmetijsko-gozdarskih sistemov;

8. pozdravlja načrt Komisije, da po opravljeni študiji učinkov zagotovi, da se do leta 2030 ekološkemu kmetijstvu za njegovo okrepitev nameni vsaj 25 % vseh kmetijskih površin v EU in da se znatno povečajo površine za ekološko akvakulturo; poleg tega Komisijo poziva, naj spodbuja tudi druge okolju koristne sisteme pridelave in proizvodnje. V zvezi s tem priporoča, naj se upoštevajo in podprejo lokalne in regionalne teritorialne politike, s katerimi bi se prek programov, kot so lokalne prehranske politike (vključno z biookrožji, ekoregijami in bioregijami⁽³⁾), in usposabljanja ohranile in povečale površine za ekološko, precizno in integrirano pridelavo, ki varčuje z naravnimi viri; želi, da bi bil prehod v okviru SKP skladen z gibanjem porabe ekoloških proizvodov; poziva tudi k ukrepu, ki ne bi prispevali le k razvoju proizvodnje, temveč tudi k reorganizaciji celotnega ekološkega sektorja, da bi ohranili dodano vrednost tega načina proizvodnje in pridelave v različnih okoljih, tudi s spodbujanjem oblikovanja vodnih omrežij, da bi ekološkim pridelovalcem zagotovili vodo, skladno z zakonodajo o ekološkem kmetovanju;

9. poziva k večji osredotočenosti na kratke dobavne verige in priznavanju raznolikosti evropskih proizvodnih sistemov, vključno z alternativnimi proizvodnimi sistemi, ki krepijo lokalne in regionalne načine proizvodnje, pridelave in trženja ter temeljijo na hranilni vrednosti, dobrobiti živali in manjšem vplivu na okolje; poziva, naj se uvede evropski okvir za spodbujanje in krepitev kratkih dobavnih verig na podlagi inovativnih in uspešnih lokalnih praks in da naj se v večji meri podprejo skupni lokalni projekti, ki vključujejo pridelovalce, lokalne oblasti, kmetije in gozdarska gospodarstva, trgovce in lokalne potrošnike in spodbujajo razvoj lokalne prehranske ponudbe; poziva tudi k podpori diverzifikacije proizvodnje in lokalno-regionalne pridelave ter razvoja novih sektorjev (npr. pridelava rastlinskih beljakovin, zlasti iz stročnic, sektorji kakovostne pridelave, na primer jagodičevja in oreškov itd.), ki upoštevajo tudi promocijo sekundarnih panog, povezanih s sekundarnimi tokovi in tokovi odpadkov, da bi ustvarili dodano vrednost na različnih stopnjah prehranske verige in s tem omogočili uvedbo certificiranja trajnostne pridelave, ki bi vključevala gospodarjenje z vodami in tlemi. V zvezi s tem OR ugotavlja, da je treba koncepte, kot sta „lokalni“ in „regionalni“, obravnavati z vidika zadevnega proizvoda. Izhodišče morajo biti majhen okoljski odtis proizvoda, izogibanje nepotrebnemu transportu in boljši odnos med proizvajalcem in potrošnikom;

⁽³⁾ Eden izmed primerov je projekt BioRegio Bayern iz leta 2012, katerega cilj je ekološkemu kmetovanju do leta 2030 nameniti 30 % vseh tamkajšnjih površin (vir: *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable*; študija po naročilu OR).

10. priznava, da proizvodnja, predelava, trgovina na drobno, pakiranje in prevoz živil prispevajo k onesnaževanju zraka, zemlje in vode ter k emisijam toplogrednih plinov, hkrati pa imajo velik vpliv na biotsko raznovrstnost, zato želi, da se spodbuja preusmeritev sekundarnih tokov k modelu krožnega gospodarstva, in se strinja s Komisijo, da so nujni naslednji ukrepi:

- (a) zmanjšanje uporabe in tveganj vseh kemičnih pesticidov za 50 % in uporabe najškodljivejših pesticidov⁽⁴⁾ za 50 % do leta 2030, pri čemer je treba kmetom ponuditi realne alternativne možnosti za te proizvode in prakso, ki ne omejujejo njihove produktivnosti, ter nameniti dodatna sredstva za raziskave na tem področju in zagotoviti hitrejši dostop do trga;
- (b) zmanjšanje izgube hranilnih snovi za vsaj 50 %, ne da bi to vplivalo na poslabšanje rodovitnosti tal;
- (c) zmanjšanje porabe gnojil za vsaj 20 % do leta 2030;
- (d) zmanjšanje prodaje antimikrobikov, ki se uporabljajo za rejne živali in akvakulturo, za 50 % do leta 2030;
- (e) dodatno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu in rabi tal, zlasti emisij dušikovega oksida in metana, katerega vir sta tudi živinoreja in raba šotišč in močvirij v kmetijski namene, s čimer bi zagotovili ustrezen prispevek tega sektorja k postopku, ki ga določajo evropska podnebna pravila. Zato poziva Komisijo, naj čim prej objavi načrt podnebnih ciljev do leta 2030, v skladu s katerim bi emisije toplogrednih plinov zmanjšali za vsaj 55 % glede na ravni iz leta 1990⁽⁵⁾ in začne izvajati usklajen načrt z ustreznimi finančnimi zavezami;
- (f) povečanje travinja in proizvodnje beljakovinske krme v Evropi z zmanjšanjem količine uvožene krme in beljakovin, ki ne dosegajo evropskih podnebnih in okoljskih standardov;

11. poziva Komisijo, naj v okviru svojega dela izvede ocene učinka o načinu določanja kvantitativnih ciljev. Od držav, ki uporabljajo velike količine antibiotikov, kemičnih fitofarmaceutskih sredstev in rastlinskih hranil, bi bilo treba zahtevati strožje cilje glede zmanjšanja njihove uporabe kot od držav, ki jih že zdaj manj uporabljajo;

12. priporoča, naj se izvedejo transparentne ocene učinka in sporočijo njihovi rezultati, da bi lahko spremljali srednjeročno doseganje ciljev in z državami članicami, lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter deležniki v živilskopredelovalni industriji dosegli dogovor glede vseh potrebnih prilagoditev;

13. priporoča, naj se predvidijo strožji ukrepi za preprečevanje vpliva intenzivne industrijske živinoreje na okolje; poziva, naj bo uradno označevanje dobrega počutja živali, določeno v strategiji, obvezno na ravni EU; priporoča jasno in obvezno označevanje načina vzreje, ki bi zajemalo celotni življenjski krog živali, da se proizvajalcem prizna izboljšanje njihovih praks, potrošnikom pa se omogoči izbira proizvodov, ki ustrezajo njihovim željam; priporoča, naj se postopno in načrtno zmanjša baterijska reja v celotni Evropski uniji, tudi z omejevanjem gostote živali na teh kmetijah, in podpre ekstenzivna akvakultura; poziva, naj bo dostop do plačil SKP pogojen z omejitvami gostote živali na kmetijskem gospodarstvu in naj se okrepi pogojenost SKP s predpisi o dobrem počutju živali;

14. poziva, naj nove ekosheme zagotovijo pravično, obvezno, učinkovito in vse močnejše financiranje za spodbujanje praks trajnostne proizvodnje, ki lahko med drugim pomembno pripomorejo k sekvenciaciji ogljika (*carbon farming*) s strani kmetov in gozdarjev ter k biotski raznovrstnosti; pri tem opozarja, da so se kmetijsko-okoljsko-podnebni ukrepi iz drugega stebra SKP izkazali za daleč najučinkovitejši ukrep SKP za ozelenitev in da je to povezano s pristopom od spodaj navzgor, ki se uporablja pri opredeljevanju teh ukrepov v primeru regionaliziranega upravljanja, ter zato poziva k uporabi možnosti prerazporeditve sredstev iz prvega v drugi steber SKP ter k sodelovanju regionalnih oblasti pri opredeljevanju ekoshem tako na evropski kot nacionalni ravni, da se zagotovi večja skladnost in dopolnjevanje med ekoshemami in kmetijsko-okoljsko-podnebnimi ukrepi ter da se bolj upoštevajo potrebe regij; priporoča tudi, naj se podpre prosta reja z manjšim

⁽⁴⁾ To so fitofarmaceutska sredstva z aktivnimi snovmi, ki izpolnjujejo merila za izključitev iz točk 3.6.2 do 3.6.5 in točke 3.8.2 Priloge II k Uredbi (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 309, 24.11.2009, str. 1), ali snovmi, ki se štejejo za kandidatke za zamenjavo in izpolnjujejo merila iz točke 4 iste priloge.

⁽⁵⁾ Ta poziv je tudi v mnenju z naslovom Evropska podnebna pravila: vzpostavitev okvira za doseganje podnebne nevtralnosti (COR-2020/01361 – poročevalec: Juan Moreno Bonilla (EPP/ES)) (UL C 324, 1.10.2020, str. 58).

ekološkimi odtisom. Obstajati mora možnost, da kmetje iz evropskih in nacionalnih virov prejmejo nadomestilo za dodatne stroške, povezane s kmetijsko proizvodnjo, da bo doseženo ravnovesje med okoljskimi, ekonomskimi in socialnimi vidiki trajnosti;

15. zavzema se, da bi spremembe v kmetijstvu spremljal tudi pospešen prehod na trajnostno proizvodnjo v ribištvi; priporoča, naj se sprejmejo ukrepi za zaščito in spodbujanje izvajalcev malega ribolova, kot so tisti, ki v najbolj oddaljenih regijah delujejo na trajnostni način, pa tudi ukrepi za preprečevanje intenzivne reje v kletkah ter nezakonitega industrijskega in prekomernega ribolova ter ustrežnejši ukrepi pri pregledu skupne ribiške politike (SRP) in sklepanju trgovinskih sporazumov;

16. poziva k pripravi predlogov za uresničitev pomorskega prostorskega načrtovanja in vzpostavitev mreže območij, na katerih bi bila v dovolj dolgem časovnem obdobju prepovedana vsakršna oblika ribolova, s čimer bi uravnotežili izkoriščanje staležev rib in njihovo sposobnost obnove; nadalje poziva, naj se prizadevanja usmerijo v bolj učinkovito pripravo načrtov za upravljanje ribištva na okoljsko najobčutljivejših območjih;

Prehrana, boj proti debelosti in spodbujanje odgovorne in kritične potrošnje

17. ponovno poudarja pomen prehranskih odločitev in navad potrošnikov kot glavnega dejavnika sprememb prehranskega sistema; v skladu s ciljem trajnostnega razvoja 12 iz agende za trajnostni razvoj do leta 2030 ⁽⁶⁾ podpira Komisijo v njeni nameri, da podpre prehod na zdrave in trajnostne prehranjevalne navade; zato Komisijo poziva, naj pripravi sveženj skladnih in ciljno usmerjenih ukrepov za spodbujanje mediteranskega načina prehranjevanja, ki se je izkazal za zdrav način prehranjevanja, in zdravih prehranjevalnih navad z več zelenjave ter ustreznim in odgovornim vnosom maščob in sladkorja;

18. poziva Komisijo, naj opredeli ustrežnejše sisteme označevanja hranilne vrednosti živil, ki bodo dogovorjeni na evropski ravni in bodo temeljili na najnovejših podatkih znanstvenih raziskav; poziva jo tudi, naj preuči možnost vzpostavitve evropske zbirke podatkov o hranilnih vrednostih in evropskega programa za označevanje hranilne vrednosti. Da bi spodbudili zavestno potrošnjo, bi moral biti cilj zagotavljanje transparentnih, popolnih in jasnih informacij o hranilni vrednosti, ki bi upoštevale tudi poreklo živil, vpliv prevoza na okolje in načine proizvodnje;

19. poleg tega poudarja, da je pomembno, da ukrepe v zvezi z označevanjem spremljajo izobraževanje, spodbude in strukturni ukrepi, ki bodo usmerjeni v kritično in odgovorno potrošnjo ter bodo spodbujali zdrava in vsem dostopna živila; priporoča torej izvajanje informativnih kampanj in izobraževalnih programov o zdravi prehrani, bogati z zelenjavo in vlakninami; podpira sprejetje davčnih spodbud, ki bi potrošnike spodbudile, da se odločijo za zdravo in trajnostno prehranjevanje; spodbuja ukrepe za odvratanje živilskopredelovalne industrije od prodaje in oglaševanja nezdravih in visoko predelanih živil, ki vsebujejo veliko sladkorja, soli in nasičenih maščob;

20. odločno podpira ukrepe, s katerimi se zagotavlja, da bi cene živil odražale dejanske okoljske in družbene stroške in da bi primarni proizvajalci prejeli pravični dohodek za svoje delo; poziva Komisijo, naj glede na znanstveno dokazane stroške vpliva na okolje in zdravje z državami članicami obravnava ukrepe za omejitev kupne moči predelovalcev in maloprodaje ter krepitev pogajalske moči primarnih proizvajalcev. Če je za pravično ceno proizvodov potrebna višja cena za potrošnike, je po mnenju OR to sprejemljivo ⁽⁷⁾;

21. poziva Komisijo, naj pravica do hrane postane eden od temeljev pri izvajanju te strategije; priporoča torej sodelovanje z državami članicami ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi, da bi določili kratkoročne in srednjeročne ukrepe (npr. s podporo gospodarstvu) in dolgoročne ukrepe (strukturne socialne politike), s katerimi bi najbolj ranljivim skupinam omogočili dostop do bolj trajnostnega in zdravega prehranskega sistema in tako prispevali k boju proti debelosti in slabim prehranjevalnim navadam; poziva k opredelitvi evropskega akcijskega načrta za obdobje po letu 2020 za preprečevanje debelosti pri otrocih; poudarja, da bi bilo treba cenovno dostopnost zdrave hrane podpreti predvsem z neposrednimi socialnimi politikami in ukrepi, hkrati pa kmetom in zaposlenim zagotoviti poštene cene;

⁽⁶⁾ Cilj trajnostnega razvoja 12 – odgovorna poraba in proizvodnja.

⁽⁷⁾ Glej na primer Willet, W., et al. (2019), *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems*, The Lancet Commissions, 393 (1170), str. 447–492. Glej tudi Howard, P., et al., *Global Meat: Social and Environmental Consequences of the Expanding Meat Industry*, MIT Press, 2019.

Trajnostna javna naročila, zeleno javno naročanje hrane (Green Food Procurement) in izobraževalni programi

22. poziva k večji osredotočenosti na zeleno javno naročanje hrane, s katerim bi podprli zdrave in trajnostne prehranjevalne navade, okrepili in spodbudili lokalno in regionalno kmetijstvo na podlagi regionalnih posebnosti ter tako zagotovili tržne deleže lokalnim in regionalnim proizvajalcem⁽⁸⁾;

23. meni, da je treba določiti prožnejša merila za vključitev lokalnih in regionalnih proizvodov v javna naročila, pri čemer naj se za šolske menze upošteva načelo „0 km“; hkrati se zavzema za to, da se sprejme učinkovit sistem svetovanja ali pripravi enostaven evropski priročnik, da bi javni organi dobili jasna navodila za uvedbo meril za večjo trajnostnost;

24. podpira Komisijo pri spodbujanju držav članic ter lokalnih in regionalnih oblasti k izvajanju izobraževalnih programov o kmetijstvu, hrani, okolju in podnebjem v šolah; poudarja, da je treba spodbujati kritično potrošnjo in izvajati programe izobraževanja o kmetijstvu, kulturi prehranjevanja in okoljski ozaveščenosti med mlajšimi in najranljivejšimi skupinami;

Zmanjševanje količine odpadkov in preprečevanje nepotrebnih odpadkov ter spodbujanje krožnega gospodarstva

25. spodbuja Komisijo, naj pripravi ambiciozno zakonodajo ter zavezujoče cilje za preprečevanje in zmanjševanje živilskih odpadkov; upa, da bo Komisija s pomočjo evropske platforme o živilskih odpadkih dosegla cilj zmanjšanja živilskih odpadkov za polovico do leta 2030; poleg tega poziva Komisijo, naj najbolj oddaljenim regijam namenijo veliko pozornosti in podpore, saj je ta zelo pomembna za večjo krožnost njihovega gospodarstva, izboljšanje upravljanja ter recikliranje in izkoriščanje odpadkov in stranskih proizvodov iz agroživilskega in ribiškega sektorja;

26. priporoča skupno vizijo o prehranski verigi, ki bi vključevala ukrepe za omejitev odpadkov tako višje v verigi (primarna proizvodnja) in v postopku predelave kot med prevozom in prodajo živil, pa tudi v okviru potrošnje v gospodinjstvih in zunaj njih; priporoča spodbujanje trgovin k učinkovitejšemu skladiščenju proizvodov in uvedbo davčnih ukrepov za trgovine, ki s svojimi presežki ne ravnaajo gospodarno; pozdravlja pobudo nekaterih držav članic za obvezno darovanje presežnih zalog;

27. poziva k ustrežnejšim informacijam o preteku roka uporabe živil na njihovih oznakah z razlikovanjem med „priporočenim“ rokom uporabe in „neužitnostjo“, pomembne pa so tudi kampanje obveščanja in ozaveščanja potrošnikov, katerih namen je spodbujati dobre navade, da bi zmanjšali količino živilskih odpadkov; hkrati priporoča izvajanje pristopa od spodaj navzgor, usmerjenega v ozaveščanje in spodbujanje inovacij ter dobre prakse v številnih mestih in regijah;

28. podpira uvedbo ukrepov za spodbujanje uporabe modelov proizvodnje in teritorialnega razvoja na podlagi pristopa „brez odpadkov“, ponovne uporabe in krožnega gospodarstva skozi celotno verigo, v kar je treba vključiti tudi sektor plastike; poudarja, da so javna naročila močan instrument, s katerim lahko lokalne in regionalne oblasti postavljajo standarde in vodijo trg v smeri bolj trajnostnih in lokalnih proizvodov in storitev; priporoča pristop od spodaj navzgor s programi za podpiranje uspešnih ukrepov krožnega gospodarstva, ki vključujejo mestna, primestna in podeželska območja ter najbolj oddaljene regije⁽⁹⁾;

Mednarodna trgovina, solidarnost in trajnostni razvoj v tretjih državah

29. poudarja, da je treba v sodelovanju s tretjimi državami in mednarodno trgovinsko politiko sprejeti celovit pristop pri prehodu na trajnostne agroživilske sisteme; poudarja sicer, da je EU, ki je vodilna svetovna uvoznica in izvoznica hrane, povečala svojo odvisnost od tretjih držav in da je razvila trgovinsko politiko, ki je v nasprotju z njenimi družbenimi in okoljskimi cilji; poziva Komisijo, naj aktivno išče rešitve na tem področju, zlasti v zvezi s pravili mednarodne trgovine s kmetijskimi proizvodi, gibanjem cen na trgih EU in mednarodnih trgih ter trajnostnim ravnovesjem med povpraševanjem in proizvodnjo mesa in mlečnih izdelkov;

⁽⁸⁾ V zvezi s tem želi opozoriti na točko 19 resolucije o trajnostni proizvodnji hrane (UL C 313, 22.9.2015, str. 5), sprejeti na 113. plenarnem zasedanju julija 2015 in v kateri je poudaril, da je treba: „različne akterje, ki so zainteresirani za trajnostno proizvodnjo in odgovorno potrošnjo [...], obvestiti o možnostih, da v postopke javnih naročil vključijo merila trajnosti [...]“.

⁽⁹⁾ Primer tega je Mesto Maribor, kjer so vidne sinergije med mestom in podeželjem prek predelave organskih odpadkov v gnojila (vir: *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable*, študija OR).

30. vztraja, naj se trgovinski sporazumi ocenjujejo ob upoštevanju cilja zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in temeljijo na konceptu trajnostnega razvoja; poziva h krepitvi poglavij o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi in preprečevanju krčenja gozdov, pa tudi o dobrobiti živali in preprečevanju kršitev človekovih pravic⁽¹⁰⁾;

31. meni, da lahko trgovinska politika, ki ne zagotavlja spoštovanja visokih standardov glede trajnosti in varnosti prehrane tudi na trgih zunaj EU, močno oslabi notranji trg in ogrozi kmetijski sektor EU; ocenjuje, da so evropski trgovinski sporazumi bistveni za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev med notranjim in zunanjim trgov, zaščito konkurenčnosti evropskih kmetov in jamstvo pravičnega donosa; zahteva dogovor s tretjimi državami o striktni vzajemnosti proizvodnih standardov, približanje njihovih fitosanitarnih in okoljskih predpisov predpisom na ravni EU in po potrebi opredelitev lokalnih zgodnjih proizvodov ter okrepitev nadzora nad uvoženimi proizvodi na skupnem evropskem trgu; podpira davek na ogljik na mejah, ki bi podjetjem v EU preprečil, da prenesejo proizvodnjo v države, v katerih veljajo manj strogi okoljski standardi;

Upravljanje, izvajanje in spremljanje

32. priporoča dosledno usmerjenost prihodnje skupne kmetijske politike, skupne ribiške politike, operativnih programov in nacionalnih strateških načrtov SKP na cilje iz evropskega zelenega dogovora, zlasti v okviru strategije „od vil do vilic“ ter strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030; v zvezi s tem poziva, da se v uredbo o skupni kmetijski politiki vključijo skupni številčni in merljivi evropski cilji za nacionalne strateške načrte; priporoča, naj se uvedejo jasni kazalniki učinka, da bi določili cilje in spremljali rezultate; poziva, naj imajo regije ključno vlogo pri upravljanju strateških načrtov, zlasti pri drugem stebru; upa, da bo v načrtih reforme SKP ohranjen teritorialni in regionalni vidik;

33. obžaluje, da se je v stališču, ki ga je julija sprejel Evropski svet, delež, namenjen SKP iz večletnega finančnega okvira 2021–2027, zmanjšal za 6,4 % glede na sedanje obdobje. Ambiciozne cilje za zeleno preobrazbo evropske kmetijske proizvodnje mora spremljati ambiciozen proračun za SKP, zlasti za Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja; poleg tega obžaluje, da prizadevanja za prenovo skupne kmetijske politike – da bi bila v večji meri usmerjena v javno dobro, trajnostnost in varstvo virov – doslej niso bila jasneje izražena v predlogih uredb in da bodo sprejeti pristopi zaradi dolgih prehodnih obdobji učinkovali šele s precejšnjo zamudo;

34. pozdravlja namen, da se v izvajanje in spremljanje te strategije vključijo vsi deležniki iz prehranskega sistema, pri čemer se ne sme pozabiti na civilno družbo in predstavnike lokalnih in regionalnih oblasti; meni, da je treba v okviru te strategije vzpostaviti horizontalni sistem upravljanja na več ravneh, ki bi omogočal skupni pristop različnih zadevnih generalnih direktoriatov Komisije; upa, da bo mogoče črpati iz participativnih modelov, kot so sveti za politiko prehranjevanja (*food policy councils*), ki so jih ustanovile številne lokalne in regionalne skupnosti;

35. predlaga, naj Komisija tesno sodeluje ne le s Parlamentom, temveč tudi z Evropskim odborom regij in Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, kar zadeva izvajanje in spremljanje teh dveh strategij.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Ta poziv je tudi v mnenju z naslovom *Okrepitev ukrepov EU za zaščito in obnovo svetovnih gozdov* (COR-2019/04601 – poročevalec: Roby Biwer (PES/LU)) (UL C 324, 1.10.2020, str. 48).

Mnenje Evropskega odbora regij – Pregled ekonomskega upravljanja

(2021/C 37/05)

Poročevalec:	Elio DI RUPO (BE/PSE), ministrski predsednik Valonije
Referenčni dokument:	Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pregled ekonomskega upravljanja COM(2020) 55 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. pozdravlja sporočilo o pregledu ekonomskega upravljanja, ki ga je Evropska komisija predstavila 5. februarja 2020, in pripravljenost za reformo ekonomskih in fiskalnih pravil, ki je izražena v sporočilu;
2. podpira tudi predlog, ki ga je Evropska komisija predstavila 20. marca, da se – prvič v zgodovini euroobmočja – uporabi splošna odstopna klavzula, ki je predvidena že v sedanjem Paktu za stabilnost in rast, da bi okrepili nujne fiskalne ukrepe kot odziv na pandemijo COVID-19;
3. meni, da se mora ta odstopna klavzula uporabljati, dokler ne bodo v celoti znane finančne in fiskalne posledice krize zaradi COVID-19, tako za primanjkljaje kot za dolgove držav članic. To bi moralo veljati tudi za morebitno postopno odpravo začasnega okvira za ukrepe državne pomoči na evropski ravni, kar bo mogoče šele, ko se bodo makroekonomske razmere stabilizirale in ko bodo o tem razpravljali ter izmenjali stališča Evropska komisija, Svet ministrov in Evropski parlament;
4. poleg tega poudarja, da bi lahko po mnenju Svetovne zdravstvene organizacije pandemija trajala še dve leti, učinkovita cepiva ali zdravila pa bi lahko bila razvita šele v letu 2021;
5. opozarja tudi, da so se poleg socialno-ekonomskih posledic pandemije COVID-19 od zadnje reforme Pakta za stabilnost in rast leta 2013 gospodarske in finančne razmere korenito spremenile. Obrestne mere še nikoli niso bile tako nizke, realni stroški javnega zadolževanja pa so v številnih državah negativni, medtem ko so v euroobmočju na začetku desetletja v povprečju znašali približno 3 %;
6. zato meni, da bi morala Komisija ponovno celovito in temeljito preučiti razmere v vsaki državi članici ter revidirati osnutek pregleda ekonomskega upravljanja;
7. poudarja, da evropski okvir za ekonomsko upravljanje pomembno vpliva na vse ravni upravljanja, zlasti na lokalne in regionalne oblasti, ki so odgovorne za skoraj tretjino javnofinančnih odhodkov in več kot polovico javnih naložb v Evropski uniji kot celoti, pri čemer so razlike med državami članicami velike ⁽¹⁾;
8. meni, da imajo Pakt za stabilnost in rast ter drugi elementi sedanjega evropskega okvira za ekonomsko upravljanje trenutno štiri velike pomanjkljivosti: (i) prociklični učinki: država članica v recesiji je lahko prisiljena zmanjšati svoje odhodke, s čimer se lahko recesija še poglobi, in to kljub prožnosti v zvezi z gospodarskimi razmerami iz razlagalnega sporočila iz leta 2015 ⁽²⁾, ki je nezadostna. Ta procikličnost je še posebej vplivala na javne naložbe, ki so bile prepogosto prilagoditvena spremenljivka v varčevalnih politikah; (ii) kompleksnost: veliko ciljev, prožnost, izjeme, odstopne klavzule in različne okoliščine, ki jih je treba upoštevati, so povzročili pretirano zapleten in tehničen okvir, ki poleg tega temelji na kazalnikih, ki jih ni mogoče neposredno opazovati, kot sta strukturni primanjkljaj in proizvodna vrzel; (iii) premajhna učinkovitost: čeprav čezmernih primanjkljajev leta 2018 skoraj ni bilo več, je bil razvoj dolga precej manj ugoden, in to še

⁽¹⁾ Podatki za leto 2018. Eurostat, podatkovni kodi: TEC00023 in TEC00022.

⁽²⁾ Evropska komisija (2015) – *Sporočilo: Kako čim boljje izkoristiti prožnost v okviru obstoječih pravil Pakta za stabilnost in rast*. Sklic: COM(2015) 12 final.

pred davčnim učinkom koronavirusne krize leta 2020. Število držav članic, v katerih je presežena 60-odstotna meja, se je z 9 v letu 2008 povečalo na 14 v letu 2018⁽³⁾. Finančne sankcije verjetno ne bodo uporabljene, saj bi bile kontraproduktivne; (iv) nezadostna preglednost in legitimnost: zaradi zapletenosti in tehničnosti je okvir ekonomskega upravljanja nepregleden. Vanj niso zares vključeni ne Evropski parlament ne lokalne in regionalne oblasti ne civilna družba in drugi deležniki. Poleg tega sedanji okvir ne vzpostavlja povezave med ustreznimi odgovornostmi ravni upravljanja pri izvajanju Pakta za stabilnost in rast ter določa samo skupno nacionalno odgovornost, ki je neodvisna od učinkovitega upravljanja proračuna na različnih ravneh. Te strukturne pomanjkljivosti obstoječega okvira so v povezavi z njegovimi neželenimi učinki in premajhno učinkovitostjo resno ogrozile njegovo legitimnost, zlasti v državah, ki jih je kriza euroobmočja najbolj prizadela in v katerih so bili uvedeni ukrepi pogojenosti, zaradi česar se v njih povečuje nezadovoljstvo z EU in pojavljajo skrajne politike;

9. v skladu z ugotovitvami Komisije iz sporočila poudarja, da so reforme z zakonodajnim šesterčkom in dvojčkom privedle do tesnejšega usklajevanja proračunskih politik v euroobmočju. Okrepljeni nadzorni okvir je državam članicam omogočil, da so izboljšale svoje proračunske strukture, čeprav so bile teritorialne in socialne razlike v Uniji pred izbruhom pandemije COVID-19 še vedno zelo velike;

10. pozdravlja uspeh socialnih obveznic, ki jih je Komisija izdala 17. oktobra 2020 za financiranje začasne podpore v višini 100 milijard EUR za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE). Shema je na voljo do 31. decembra 2022 v obliki posojil državam članicam, ki morajo mobilizirati znatna finančna sredstva za odpravljanje negativnih gospodarskih in socialnih posledic pandemije COVID-19 na svojem ozemlju; meni, da bi lahko program SURE, če bi imel trajen pozitiven učinek, utrl pot vzpostavitvi evropskega sistema pozavarovanja za primer brezposelnosti;

Kazalniki

11. vztraja, da morajo nacionalne, regionalne in lokalne oblasti ter državljani jasno razumeti pravila, ki jih morajo uporabljati, zato morajo ta temeljiti na kazalnikih, ki jih je mogoče neposredno preveriti, in vključevati proticiklično stabilizacijo, ki ne vključuje cikličnih prilagoditev;

12. prav tako meni, da bi moralo ekonomsko upravljanje temeljiti na ravnotežju med kazalniki, povezanimi s proračunsko disciplino, in neproračunskimi kazalniki; zato ugotavlja, da je treba ob nadaljevanju postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnovesji, ki vključuje bolj raznolike kazalnike, vključno s stopnjo brezposelnosti, pri reformiranem ekonomskem upravljanju upoštevati večje potrebe po naložbah in javni porabi⁽⁴⁾, ki so zaradi prehoda potrebne v ključnih sektorjih zdravstva, prehrane, prometa, energije, vključno z izboljšanjem energijske učinkovitosti stavb, in digitalizacije. Del teh sredstev bo treba zagotoviti iz nacionalnih proračunov, da se dopolni zasebno in evropsko financiranje. Temu je treba dodati pritiske na javno porabo, da se gospodarstvo prilagodi podnebnim spremembam, ki se pojavljajo, ali ublaži socialni učinek zaradi povečanja obdavčitve ogljika;

13. se strinja s kritiko glede uporabe kazalnika „potencialnega BDP“, to je proizvodne zmogljivosti, ki jo je mogoče doseči, če se v celoti izkoristi obseg produktivnega kapitala in ponudba delovne sile, ne da bi se pri tem ustvarjal inflacijski pritisk. V tem konceptu ni upoštevana energija kot dejavnik proizvodnje, vključno s tveganjem pospešene zastarelosti proizvodnega kapitala zaradi omejitev uporabe energije iz ogljika, niti fizične omejitve za razvoj človekovih dejavnosti;

14. poziva tudi k ponovnemu uravnoteženju za boljše upoštevanje prihodkov. Krčenje izdatkov v sektorju socialnih, izobraževalnih in zdravstvenih storitev se pogosto šteje za najlažji način, kako zmanjšati dolg v kratkoročnem obdobju, vendar lahko usklajene davčne politike in ukrepi proti davčnim goljufijam znatno ublažijo pritisk na javne proračune. Samo goljufije na področju DDV pomenijo izgubo v višini 147 milijard EUR⁽⁵⁾ na leto, medtem ko je vsota primanjkljajev vseh držav članic EU leta 2018 znašala 109 milijard EUR;

15. poudarja potrebo po boljšem usklajevanju gospodarskih politik držav članic, da bi zmanjšali ciklična neskladja in razlike v konvergenci; zato podpira tudi namero Komisije, da ponovno uravnoteži presežke in primanjkljaje med državami članicami. Države članice s presežki na tekočem računu bi morale izvajati bolj ekspanzivne fiskalne politike za spodbujanje domačega povpraševanja, države članice s strukturnimi neravnovesji zaradi nizke produktivnosti in konkurenčnosti pa bi morale povečati naložbe v posodobitev svoje proizvodne dejavnosti. Vse države članice morajo povečati tudi naložbe v usposabljanje, raziskave in razvoj, ki še vedno ne zadostujejo za zagotovitev konkurenčnosti evropskega gospodarstva;

⁽³⁾ Eurostat, podatkovna koda: TEINA225.

⁽⁴⁾ Po ocenah Evropske komisije bo na leto potrebnih 260 milijard EUR (približno 1,7 % BDP EU).

⁽⁵⁾ COM(2019) 8 final – Za učinkovitejšo in bolj demokratično odločanje v davčni politiki EU, str. 4.

16. ponovno predlaga, naj se postopek v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji razširi na pomožne kazalnike o regionalnih razlikah; meni, da bi se lahko v postopku bolj upošteval napredek pri uresničevanju 17 ciljev trajnostnega razvoja OZN, ki ne zajemajo samo varstva okolja, ampak tudi socialna in ekonomska merila ter merila upravljanja;

Javne naložbe in zlato pravilo

17. meni, da je evropski okvir ekonomskega upravljanja delno razlog za močan padec javnih naložb, ki je sledil krizi euroobmočja, saj se v njem ne upošteva ustrezno razlika med tekočimi in investicijskimi odhodki. Skupne javne naložbe v EU so se v obdobju od 2009 do 2018 zmanjšale za 20 % BDP. Naložbe lokalnih in regionalnih oblasti so se v več državah članicah, ki jih je kriza najbolj prizadela, zmanjšale za skoraj 25 % oziroma za 40 % ali več ⁽⁶⁾;

18. želi spomniti, da je Evropski fiskalni odbor ugotovil, da so države z visoko stopnjo javnih naložb med postopkom v zvezi s čezmernim primanjkljajem običajno bistveno zmanjšale javne naložbe ⁽⁷⁾; želi tudi spomniti, da je Komisija sama ugotovila, da fiskalni okvir ni preprečil zmanjšanja naložb niti ni naredil javnih financ prijaznejših rasti in da niti „naložbena klavzula“ Pakta za stabilnost in rast niti člen 126(3) PDEU (v skladu s katerim mora Komisija upoštevati tudi, ali javnofinančni primanjkljaj presega javne investicijske odhodke, da bi ocenila, ali so izpolnjeni pogoji za začetek postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem) nista bistveno vplivala na javne naložbe ⁽⁸⁾;

19. poudarja, da je v svojem mnenju o razlagalnem sporočilu iz leta 2015 o tej temi ⁽⁹⁾ že navedel, da je obstoječa prožnost v okviru Pakta za stabilnost in rast preveč restriktivna in omejena, da bi imela dejanske pozitivne učinke na javne naložbe;

20. meni, da morajo biti dobro usmerjene in visokokakovostne javne naložbe, ki temeljijo na oceni teritorialnega učinka in dobri ekonomski analizi stroškov in koristi javne porabe, proticiklične, da bi koristile prihodnjim generacijam. V sedanjih razmerah izrednih potreb po javni porabi lahko pride zaradi odvrčanja od financiranja javnih naložb s primanjkljajem do premajhnih naložb v škodo prihodnjih generacij;

21. želi spomniti, da OR dosledno poziva, naj se javnofinančni odhodki držav članic ter lokalnih in regionalnih oblasti, namenjeni sofinanciranju strukturnih in investicijskih skladov, ne vključijo v javnofinančne ali druge ustrezne strukturne odhodke, opredeljene v Paktu za stabilnost in rast. Ti odhodki so po naravi dejansko naložbe v splošnem evropskem interesu, katerih učinek vzvoda pri trajnostni rasti se je že pokazal;

22. meni, da bi bila lahko vzpostavitev „zlatega pravila javnih naložb“ v evropskem okviru ekonomskega upravljanja koristno orodje, s katerim bi odpravili škodljive učinke veljavnih fiskalnih pravil in iz izračuna primanjkljaja v okviru Pakta za stabilnost in rast sčasoma izključili neto javne naložbe. To bi omogočilo ne le ohranitev javnih naložb v času krize, temveč tudi odvrčanje od izredno nizkih stopenj naložb (negativne neto javne naložbe), kakršne so v nekaterih državah članicah, s sankcioniranjem. Ta ukrep bi se lahko prednostno uporabljal za javne naložbe v projekte, namenjene spodbujanju prehoda na okoljsko, ekonomsko in socialno trajnostno družbo, kot je opredeljena v ciljnih trajnostnega razvoja in zelenem dogovoru, saj so te naložbe priznane kot posebno pomembne za okrevanje po krizi zaradi COVID-19 ter tudi za zagotavljanje blaginje in kakovosti življenja prihodnjih generacij; poleg tega se zavzema za naložbe v človeški kapital ter znanja in spretnosti, da se olajša prehod na podnebno nevtrarno, z viri gospodarno in konkurenčno gospodarstvo, pripravljeno na digitalno dobo;

23. poziva Komisijo, naj po preoblikovanju svojih predlogov ob upoštevanju gospodarskih in proračunskih posledic pandemije COVID-19 predstavi belo knjigo o prenovi ekonomskega upravljanja, ki bo temeljila na morebitni vzpostavitvi takšnega zlatega pravila. Komisija bi morala v svoji oceni upoštevati tudi druge instrumente, kot je izdatkovno pravilo ⁽¹⁰⁾, ki na podlagi trenda gospodarske rasti in ravni dolga omejuje letno rast skupnih javnofinančnih odhodkov in lahko pripomore k ohranjanju zaupanja javnosti s povečanjem preglednosti, zmanjšanjem upravnih bremen in vzpostavitvijo ravnovesja med proračunsko disciplino in ohranjanjem zadostnih zmogljivosti za javne naložbe;

⁽⁶⁾ Eurostat, podatkovna koda: TEC00022.

⁽⁷⁾ Evropski fiskalni odbor (2019) – *Ocena fiskalnih pravil EU s poudarkom na zakonodajnem šesterčku in dvojčku*, str. 76.

⁽⁸⁾ COM(2020) 55 final, str. 10.

⁽⁹⁾ Mnenje OR: *Kako čim boljše izkoristiti prožnost v okviru obstoječih pravil Pakta za stabilnost in rast* – poročevalka: Olga Zrihen (BE/PES), sprejeto 9. julija 2015 (UL C 313, 22.9.2015, str. 22).

⁽¹⁰⁾ *Benefits and drawbacks of an „expenditure rule“, as well as of a „golden rule“, in the EU fiscal framework* (Prednosti in slabosti izdatkovnega pravila ter zlatega pravila v fiskalnem okviru EU), študija Evropskega parlamenta: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/645732/IPOL_STU\(2020\)645732_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/645732/IPOL_STU(2020)645732_EN.pdf).

Evropski semester

24. opozarja, da ekonomsko upravljanje, ki se v praksi izvaja prek cikla usklajevanja v evropskem semestru, ni dovolj učinkovito pri izvajanju reform; poudarja tudi, da obseg reform, obravnavanih v evropskem semestru, še nikoli ni bil opredeljen v evropskih pravnih besedilih, zlasti kar zadeva njihovo pomembnost in dodano vrednost za evropsko raven; meni, da to omejuje možne interakcije med reformami na nacionalni ravni in politikami EU (zakonodaja in finančni programi) ter povzroča težavo v zvezi z načelom subsidiarnosti; se strinja z Evropsko komisijo, da bi bilo treba v skladu z evropskim zelenim dogovorom v prihodnje veliko večji pomen pripisati okoljski razsežnosti socialnih, ekonomskih in proračunskih politik ter politik zaposlovanja držav članic;

25. ponovno poudarja, da je eden glavnih razlogov za to pomanjkanje učinkovitosti nezadostna vključenost lokalnih in regionalnih oblasti kot partnerjev pri načrtovanju in izvajanju reform, čeprav je 36 % vseh priporočil za posamezno državo neposredno naslovljenih na lokalne in regionalne oblasti, 83 % pa jih ima teritorialno razsežnost ⁽¹¹⁾;

26. je prepričan, da se lahko z njegovim predlogom kodeksa ravnanja, s katerim bodo lokalne in regionalne oblasti vključene v evropski semester ⁽¹²⁾, še vedno odpravi ta premajhna učinkovitost, saj se bodo lokalne in regionalne razmere bolj upoštevale, ter da ga je še naprej treba izvajati, zlasti ker od leta 2019 evropski semester določa smernice za kohezijsko politiko, katere izvajanje si delijo vse ravni upravljanja;

27. poziva Evropsko komisijo, naj začne razmislek o upravni zmogljivosti in fiskalni decentralizaciji v državah članicah, da bi ob spoštovanju ustav držav članic in načela subsidiarnosti preverila, ali so naloge lokalnih in regionalnih oblasti skladne s človeškimi, tehničnimi in finančnimi viri, ki jih imajo na voljo;

Preglednost in demokratična legitimnost

28. meni, da evropski sistem ekonomskega upravljanja nima dovolj demokratične legitimnosti, kar ogroža ekonomsko upravljanje in evropski projekt kot celoto;

29. pozdravlja vključitev varstva podnebja v evropski semester in pričakuje, da bo to zagotovilo jasno spremljanje in oceno učinkovitosti ukrepov za varstvo podnebja, s čimer bo nacionalni napredek pri izvajanju ciljev semestra postal bolj oprijemljiv;

30. opozarja Komisijo in sozakonodajalca, da bi boljša vključenost lokalnih in regionalnih oblasti v evropski semester s kodeksom ravnanja pomenila večjo reprezentativnost odločitev in večjo legitimnost semestra, širše pa s tem tudi večjo legitimnost ekonomskega upravljanja;

31. podpira reformo Euroskupine, katere status bi bilo treba formalizirati in posodobiti v smislu polnopravnega delovanja njenega predsedstva, večje odgovornosti pred Evropskim parlamentom in preglednejših postopkov, začeti s objavo podrobnih zapisnikov;

32. v okviru konference o prihodnosti EU ponavlja svoje prepričanje, da bo pomanjkanje demokratične legitimnosti, ki je še posebno velika težava EU in njenega ekonomskega upravljanja, mogoče odpraviti le, če bodo evropski državljani prepričani, da se obravnavajo vsi njihovi glavni pomisleki. Socialni standardi, zaposlovanje, varstvo okolja in vidiki trajnosti v skladu s cilji trajnostnega razvoja OZN ali boj proti neenakostim ne morejo biti sekundarnega pomena v primerjavi z makroekonomskimi in proračunskimi zahtevami; zato meni, da bi bilo treba na konferenci o prihodnosti EU omogočiti razpravo o spremembah gospodarskega upravljanja, ki so zapisane v Pogodbi o delovanju Evropske unije;

33. meni, da si je treba še naprej prizadevati za rešitev težav euroobmočja s skrbjo za zdrave javne finance, vzpostavitev trdnega bančnega sistema, napredovanjem v smeri fiskalne unije in spodbujanjem trajnostne gospodarske rasti;

⁽¹¹⁾ OR, *Territorial analysis of the Country-specific Recommendations 2018* (Teritorialna analiza priporočil za posamezno državo 2018).

⁽¹²⁾ Mnenje OR: *Izboljšanje upravljanja evropskega semestra: kodeks ravnanja za vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti* – poročevalec: Rob Jonkman (NL/ECR), sprejeto 11. maja 2017 (UL C 306, 15.9.2017, str. 24).

Ekonomsko upravljanje in koronavirusna kriza

34. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti glede na svoje pomembne naloge na področju zdravja, socialne zaščite in podpore gospodarstvu v prvih vrstah v boju proti pandemiji COVID-19, ki resno ogroža Evropo. V Italiji in Španiji, ki sta med najbolj prizadetimi državami članicami, lokalne in regionalne oblasti krijejo več kot 90 % odhodkov za zdravje ⁽¹³⁾. Medtem ko se odhodki v številnih postavkah močno povečujejo, se prihodki lokalnih in regionalnih oblasti zmanjšujejo, nanje pa močno vpliva tudi doslej največja upočasnitev gospodarske rasti. To močno vpliva na uravnoteženost proračunov mest in regij ter posledično na uravnoteženost proračunov držav članic;

35. opozarja, da v več državah članicah za lokalne in regionalne oblasti veljajo stroga nacionalna fiskalna pravila, ki omejujejo povečanje njihovih odhodkov, jih silijo v uravnoteženje ali omejujejo njihov primanjkljaj in/ali dolg na pogosto zelo nizke ravni v primerjavi s tistimi na ravni držav;

36. poziva Komisijo, Parlament in države članice, naj ne podcenjujejo tveganja, da bi se kot posledica krize zaradi COVID-19 povečale regionalne razlike, in sicer iz treh razlogov: i) zdravstveni vpliv je zelo teritorialen; nekatere regije ali mesta imajo nesorazmerno veliko primerov okužb in so se različno sposobne z njimi spopadati; ii) poleg neposrednega vpliva izrednih razmer na najbolj prizadeta območja dlje trajajoči ali strožji preventivni ukrepi dodatno upočasnjujejo gospodarstvo in s tem povečujejo finančne težave malih in srednjih podjetij ter samozaposlenih, ki predstavljajo temeljni steber številnih regionalnih gospodarstev, in lokalnih in regionalnih oblasti; iii) nekateri gospodarski sektorji (npr. turizem) so nesorazmerno prizadeti, pri čemer bo vpliv na podnacionalne finance torej odvisen od specializacije lokalnih in regionalnih sektorjev ter izpostavljenosti svetovnim vrednostnim verigam;

37. zato poziva Evropsko komisijo in države članice, naj v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi pripravijo jasen načrt, ki bo slednjim pomagal pri ponovni vzpostavitvi vzdržnih uravnoteženih proračunov, pri tem pa naj upoštevajo asimetrični učinek sedanje pandemije in dejstvo, da mora biti okoljsko in socialno trajnostno okrevanje tudi gospodarsko vzdržno;

38. meni, da se v trenutnih razmerah kažejo dejanske posledice varčevalnih politik, sprejetih po krizi euroobmočja, zlasti v smislu premajhnih naložb v ključne javne storitve. Na novo krizo se ne moremo ponovno odzvati z varčevanjem. Strategije za oživitev morajo vključevati ambiciozne načrte javnih naložb za aktivacijo ekološko in socialno-ekonomsko trajnostnega okrevanja v regijah in mestih EU;

39. je prepričan, da je treba po krizi zaradi COVID-19 bolj kot kdaj koli prej premisliti o evropskem fiskalnem okviru, da ne bi bile javne naložbe in javne storitve prilagoditvena spremenljivka v prihodnjih programih za proračunsko konsolidacijo.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹³⁾ OECD (2020) – *Covid-19 and Inter-governmental Fiscal Relations: Early responses and main lessons from the financial crisis* (COVID-19 in medvladni fiskalni odnosi: prvi odzivi in glavna spoznanja iz finančne krize), sklic: COM-CTPA-ECO-GOV-CFE(2020)2.

Mnenje Evropskega odbora regij – Možnosti in sinergije previdnostnega prilagajanja podnebnim spremembam za spodbujanje trajnostnega in kakovostnega življenja v regijah in občinah – kateri okvirni pogoji so za to potrebni?

(2021/C 37/06)

Poročevalec:	Markku MARKKULA (FI/EPP), član mestnega sveta, Espoo
Referenčni dokument:	Zaprosilo predsedstva Sveta, člen 41(b)(i) poslovnika

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Izredne razmere na svetovni ravni za pospešitev ukrepanja

1. poudarja, da bi morali politični voditelji podnebne spremembe obravnavati kot izredne razmere in svetovno grožnjo, s katerimi se je treba spopasti s skupnimi dejavnostmi in standardi ter odpravo omejitev in ovir. EU bi morala dejavno prevzeti vodilno vlogo pri prehodu na podnebno nevtravno gospodarstvo in odpornejšo družbo, da se zaščitijo ugodni življenjski pogoji in uporabljajo jasni, verodostojni in enakovredni postopki za evropska podjetja ter javne in zasebne institucije na svetovni ravni;
2. poudarja pomen dejavne vloge mest in regij, njihovo povezovanje z lokalno in mednarodno industrijo, da bi se prilagodili podnebnim spremembam in jih ublažili s sprejetjem vse bolj ambicioznih in realističnih ciljev, kakor tudi to, da je treba pospešiti ukrepanje na področju vseh ustreznih politik EU, povečati financiranje prilagajanja, skupaj razviti ustrezne metode in instrumente prilagajanja, okrepiti čezmejno sodelovanje ter izmenjavo izkušenj in najboljših praks ter okrepiti odpornost in prilagoditvene zmogljivosti, rešitve, ki temeljijo na naravi, in priložnosti za inovacije;
3. ugotavlja, da je okoli 800 regionalnih parlamentov v 17 državah članicah razglasilo izredne podnebne razmere, kar pomeni, da okoli 40 % državljanov EU živi v občinah in regijah, katerih voditelji so izrecno izpostavili, uradno sprejeli in razglasili svetovno podnebno krizo; poudarja, da je to odlična podlaga za dejavno vodilno vlogo pri prizadevanju za podnebno nevtravno Evropo s spodbujanjem pristopa od spodaj navzgor ⁽¹⁾;
4. poudarja, da je pandemija COVID-19 še povečala nujnost zgodnjega in usklajenega ukrepanja – sedanje izkušnje s pandemijo so pokazale, da je treba izboljšati odpornost socialnih in ekonomskih sistemov za soočanje z obsežnimi motnjami, saj nepredvidene krize ustvarjajo dodatna tveganja, zlasti za preozko usmerjena gospodarstva;
5. poudarja, da je treba politike EU za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev bolje povezati z javnim in zasebnim sektorjem, pa tudi z dejavnostmi državljanov v sektorjih podnebne politike EU, kot so sistem trgovanja z emisijami, odločba o porazdelitvi prizadevanj ter raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo. EU mora pospešiti razogljčenje dejavnosti v vseh sektorjih, če hoče do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost. Mesta in regije imajo v partnerstvu z industrijo glavno odgovornost za sektorje iz odločbe o porazdelitvi prizadevanj, zlasti za ogrevanje, hlajenje, rabo zemljišč in promet;

Povezave poddržavnih oblasti s cilji OZN za trajnostni razvoj in Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC)

6. meni, da morajo imeti poddržavne oblasti ključno vlogo pri spodbujanju globalnih podnebnih ambicij, politike prilagajanja pa bi bilo nujno uporabiti pri lokalizaciji ciljev OZN za trajnostni razvoj. EU mora oblikovati spodbude za občine pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja;

⁽¹⁾ <https://climateemergencydeclaration.org/climate-emergency-declarations-cover-15-million-citizens/>

7. poziva Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), naj uradno prizna vlogo poddržavne ravni ter dejavno spodbuja sodelovanje poddržavnih oblasti v politikah prilagajanja in blažitve ter predlaga, da pogodbenice sprejmejo ambiciozne cilje; opozarja na lokalne prispevke, predložene v okviru prostovoljnih lokalnih pregledov, v katerih je poudarjeno, da se učinkoviti ukrepi izvajajo v mestih in da se v njih najbolje izkoristijo sinergije in medsebojne povezave med različnimi cilji trajnostnega razvoja;

8. meni, da je 26. konferenca pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (COP-26) ključni mejnik pri utrjevanju vodilne vloge EU na področju globalnih podnebnih ukrepov, in poudarja, da bi morale imeti sedanje dejavnosti in zaveze regij in mest na konferenci COP-26 močno in vidno vlogo; je pripravljen podpreti institucije EU pri sodelovanju z UNFCCC, da se poveča vidnost in priznavanje vloge poddržavnih oblasti v svetovni podnebni diplomaciji in s tem povezanih dejavnostih; v zvezi s tem poudarja sodelovanje z mednarodnimi skupnostmi in mrežnimi organizacijami, kot so ICLEI, Under2Coalition, Regions4, Climate Alliance in UCLG (Združena mesta in lokalne oblasti);

Na poti k bolj vplivni strategiji EU za prilagajanje, ki temelji na novih spoznanjih, učenju in inovacijah

9. pozdravlja načrt za novo, ambicioznejšo strategijo EU za prilagajanje podnebnim spremembam, ki prilagajanje postavlja na vidnejši položaj med podnebnimi cilji EU za leti 2030 in 2050 z izboljšanjem znanja, krepitvijo načrtovanja in pospeševanjem ukrepov ter priznavanjem potrebe po politikah prilagajanja na regionalni in lokalni ravni; v zvezi s tem opozarja na potrebo, da se vprašanja prilagajanja podnebnim spremembam učinkovito vključijo na vsa področja politik; poziva Komisijo, naj razvije novo prilagoditveno strategijo EU z jasnimi cilji in kazalniki v skladu z načeli aktivne subsidiarnosti in sorazmernosti;

10. meni, da je zgled EU zelo pomemben pri podpiranju ukrepov poddržavnih oblasti za uresničevanje globalnih ciljev trajnostnega razvoja. To med drugim zajema sodelovanje z morebitnimi partnerji zunaj EU na podlagi vrednot EU;

11. poudarja potrebo po vseevropskem sistemu za prilagajanje in dobro delujoči strukturi upravljanja na več ravneh z jasnimi odgovornostmi za ukrepanje. Pomembno je oblikovati učinkovite regionalne in lokalne mehanizme prilagajanja in blažitve z uporabo skupnih mrež javnega, zasebnega in tretjega sektorja ter izboljšanjem znanja, zmogljivosti in finančnih virov;

12. poudarja, da je treba za prilagajanje podnebnim spremembam iskati rešitve, ki temeljijo na naravi, saj njihovo izvajanje omogoča obravnavo medsebojno povezanih podnebnih, naravnih in zdravstvenih kriz, kar prinaša družbene in tudi ekološke koristi ter hkrati spodbuja trajnostnost in odpornost. Rešitve, ki temeljijo na naravi, so lahko tudi pomemben način za doseganje ciljev trajnostnega razvoja in ciljev UNFCCC, še posebej glede koriščenja sinergij med različnimi cilji trajnostnega razvoja in podnebnimi ukrepi;

13. poudarja, da bo za prilagajanje podnebnim spremembam potrebna obsežna preobrazba, ki jo bo treba kot medsektorsko prednostno nalogo vključiti v prostorsko načrtovanje in upravljanje. Ukrepi prilagajanja imajo znatne posledice za zdravje in socialno pravičnost;

14. ugotavlja, da je raven pripravljenosti glede prilagajanja podnebnim spremembam na lokalni ravni po svetu in tudi v Evropi različna. V občinah podnebna tveganja trenutno niso obsežno vključena v splošno načrtovanje za obvladovanje tveganj in pripravljenost nanje;

15. poudarja, da bodo podnebni ukrepi, vključno s prilagajanjem, uspešni le, če bodo temeljili na najboljšem razpoložljivem znanju in inovacijah, da bi bili uspešni, ter da so popolnoma odvisni od podpore državljanov; lokalne in regionalne oblasti so najbolj zaupanja vredna raven upravljanja, saj najbolje vedo, kaj je potrebno in kako učinkovito obravnavati zahteve in pričakovanja evropskih državljanov;

16. poziva Evropsko komisijo in države članice, naj podprejo razvoj:

a. trajnostnega ravnanja kot nove stalnice za vse skupnosti, podjetja in posameznike;

- b. trajnostnega ravnanja, ogljične nevtralnosti, krožnega gospodarstva in odpornosti kot vodila pri vsem javnem in zasebnem odločanju, vključno s postopki priprave proračuna;
- c. načrtovanja in ukrepov, osredotočenih na trajnost, ki temeljijo na sodelovanju, znanju in dobrih praksah;
- d. raziskav na področju trajnosti in skupnih – večdisciplinarnih in interdisciplinarnih – dejavnosti za povečanje strokovnega znanja in izkušenj ter njihovo diverzifikacijo;
- e. digitalne poveztljivosti za vse državljane z ustreznimi znanji in spretnostmi kot medsektorskega dejavnika, ki zagotavlja zeleno in digitalno preobrazbo;
- f. načinov za vključitev vseh teh elementov v vse oblike učenja v Evropski uniji; ter
- g. financiranja mest in regij za prekvalifikacijo in strokovno izpopolnjevanje delovne sile;

17. se zavzema za zmanjšanje ogljičnega odtisa s čim večjim zmanjšanjem negativnih vplivov izdelkov, storitev in organizacij; poziva tudi k večji osredotočenosti na pozitivni ogljični odtis, tako da se pokaže prihodnji pozitiven učinek v smislu trajnosti, ki ga lahko ustvarijo izdelki, storitve ali organizacije;

18. podpira razvoj lokalnih znanstvenih platform o podnebnih spremembah (ki že obstajajo v različnih regijah in imajo vlogo „lokalnega Medvladnega panela za podnebne spremembe“), da bi spodbudili sodelovanje z znanstveniki in podprli odločanje lokalno izvoljenih predstavnikov;

19. poudarja, da je krepitev odpornosti posameznikov, skupnosti in regij ključni dejavnik prilagajanja na podnebne spremembe; poudarja pomen človeške ozaveščenosti, učenja, razvoja zmogljivosti in konceptov za krepitev kulture medregionalnega in nadnacionalnega sodelovanja, ki bi spodbudila pripravljenost na delovanje tako rekoč po vsem svetu;

20. poziva Komisijo, naj oblikuje vseevropske instrumente sodelovanja za soustvarjanje novih rešitev za podnebne izzive ter poveča njihovo uporabo, poziva pa tudi k oblikovanju digitalnih ekip za virtualno in vzajemno mentorstvo, da bi podprli nov, inovativen regionalni in lokalni trajnostni razvoj; regije in mesta so pripravljeni biti testni poligon za razvoj novih rešitev, s katerimi bi lahko zadovoljili raznolike potrebe območij EU;

21. poudarja koristnost mreže živih laboratorijev za zapolnitev vrzeli pri prilagajanju podnebnim spremembam in njihovi blažitvi ter za krepitev inovacij za trajnostni razvoj;

22. poudarja vlogo kmetijstva in gozdarstva (SKP) v globalni podnebni politiki, saj imata pomembno vlogo pri krepitvi odpornosti in trajnosti ter spodbujanju inovativnih rešitev na podeželju. V tem smislu je treba v skupno kmetijsko politiko vključiti cilje zelenega dogovora, zlasti strategijo za biotsko raznovrstnost in strategijo „od vil do vilic“, tako da subvencije ne bi bile več odvisne od velikosti kmetijskih zemljišč, temveč od izpolnjevanja visokih in zavezujočih standardov glede varstva podnebja, biotske raznovrstnosti, rabe pesticidov in dobrobiti živali, skrajšanja dobavne verige in spodbujanja lokalne proizvodnje;

23. poudarja pozitivne sinergije med politikami ohranjanja biotske raznovrstnosti ter politikami blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje, ki so temeljni stebri, na katerih temelji svetovni boj proti podnebnim spremembam;

24. poudarja pomen uporabe preventivnih informacijskih sistemov, kot sta Galileo in Copernicus, pri ocenah nevarnosti in tveganj na ravni skupnosti. Za to so na regionalni in lokalni ravni potrebne bolj sistematične in celovite rešitve na področju podatkovnega rudarjenja in obdelave podatkov, na primer uporaba satelitov in senzorjev z orodji geografskega informacijskega sistema za kartiranje ranljivosti, ki so povezane z različnimi podnebnimi tveganji; spodbuja lokalne in regionalne oblasti, naj uporabljajo in izkoriščajo razpoložljive podatke in storitve, zlasti tiste, ki jih ponuja Copernicusova storitev za spremljanje podnebnih sprememb;

25. poudarja, da je treba še naprej vlagati v uporabnost vesoljske tehnologije, saj je ta z zagotavljanjem ustreznih informacij o podnebnih tveganjih in s tem povezanih prilagoditvenih ukrepih ključni element trajnostnega in odpornega razvoja; je pripravljen na tem področju sodelovati s Komisijo, Skupnim raziskovalnim središčem in Evropsko agencijo za okolje, da bi preučili ukrepe za približevanje te tehnologije lokalnim in regionalnim oblastem;

26. poudarja, da bi bilo treba priznati, da je prilagajanje pomemben steber evropskega zelenega dogovora kot nove strategije EU za rast; pozdravlja predlagana evropska podnebna pravila kot način za zagotovitev splošnega okvira za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje;

Potreba po okrepitevi vloge mest in regij v politikah prilagajanja

27. opozarja, da so mesta in regije inovatorji in pionirji pri podnebnih ukrepih in prilagajanju podnebnim spremembam, saj pogosto sodelujejo v raziskovalnih in inovacijskih projektih, na primer v okviru Obzorja 2020 in Obzorja Evropa, kar jim omogoča, da delujejo kot ambasadorji prilagajanja podnebnim spremembam povsod v Evropi in spodbujajo čezmejno sodelovanje med poddržavnimi ravni pri premagovanju podnebnih izzivov;

28. ugotavlja, da so lokalne oblasti odgovorne za več kot 70 % ukrepov za zmanjšanje podnebnih sprememb in za do 90 % ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam ter da politika prilagajanja ne bo delovala, če ne bo upoštevala potreb, stališč in strokovnega znanja regij in mest; poudarja, da je po ocenah približno 40 % mest po vsej EU, ki imajo več kot 150 000 prebivalcev, sprejelo načrte prilagajanja ⁽²⁾;

29. meni, da lahko digitalne aplikacije bistveno pomagajo lokalnim in regionalnim oblastem pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja in podnebnih ciljev ali prilagajanju podnebnim spremembam. Zato je treba pri prilagajanju podnebnim spremembam in njihovi blažitvi vedno upoštevati trajnostne digitalne rešitve ter izmenjevati primere dobre prakse, pri tem pa vedno preverjati dejansko učinkovitost digitalnih rešitev;

30. poudarja, da so najvidnejši učinki podnebnih sprememb v Evropi in po svetu skrajni vremenski pojavi, kot so vročinski valovi, poplave, pomanjkanje vode, požari v naravi in bolezni, ki povzročajo številne človeške žrtve, finančno škodo in poslabšanje kakovosti življenja; ugotavlja tudi, da odseljevanje podeželskega prebivalstva, izguba dostopa do rodovitne prsti in izguba biotske raznovrstnosti povzročajo socialne in gospodarske težave, ki so vse večji svetovni problem, kar bo imelo za Evropo hude posledice ⁽³⁾;

31. poudarja ključni pomen dveh misij, osredotočenih na podnebne spremembe, to sta „Evropa, odporna na podnebne spremembe“ in „sto podnebno nevtralnih mest do leta 2030“; želi sodelovati s Komisijo pri spodbujanju prijav in kandidatur skupnosti, mest in regij, ki predstavljajo celotno geografsko, družbeno in gospodarsko raznolikost evropskih območij; je pripravljen v okviru teh misij, Konvencije županov in drugih partnerstev oblikovati okvir za izvajanje, da bi dosegli cilj podnebne nevtralnosti;

32. priporoča, naj Evropska agencija za okolje, skupaj z različnimi strokovnimi organizacijami, kot so Skupno raziskovalno središče, partnerstvo za prilagajanje podnebnim spremembam v okviru agende za mesta ⁽⁴⁾ ter Konvencija županov za podnebje in energijo ⁽⁵⁾, redno obvešča o novih znanstvenih dognanjih in predstavlja posebne projekte v zvezi s podnebnimi spremembami, vplivi in ranljivostjo v glavnih biogeografskih regijah v Evropi;

33. poudarja, da vpliv podnebnih sprememb ni povsod enak in da imajo teritorialni dejavniki ključno vlogo pri pravilni izbiri politike; ustreznost prilagoditvenih ukrepov je odvisna od posebnih ranljivosti, na primer v najbolj oddaljenih regijah EU, na otokih, gorskih in obalnih območjih in Arktiki;

34. poziva k nujnim ukrepom na Arktiki, kjer so zimske temperature že za 2,5 °C višje od predindustrijskih temperatur, kar pomeni, da se morski led in sneg talita hitreje kot kdaj koli prej, kar je nedavno ugotovila tudi odprava MOSAiC. Temu območju je treba zaradi njegove večje občutljivosti, t. i. polarne ojačanja, nameniti posebno pozornost;

⁽²⁾ Poročilo o izvajanju strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam, COM(2018) 738 final.

⁽³⁾ <https://www.eea.europa.eu/sl/themes/prilagajanje-podnebnim-spremembam>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/futurium/en/climate-adaptation>

⁽⁵⁾ <https://www.konvencijazupanov.eu/>

35. opozarja na izjemno bogastvo narave v sredozemskem območju in njegovo veliko ranljivost za naravne nesreče, podnebne spremembe in socialno-ekonomski razvoj. Potrebni so posebni ukrepi za povečanje trajnosti naravnih virov, zlasti za zaščito biotske raznovrstnosti;

36. poudarja, da so podnebne spremembe tesno povezane z družbeno-gospodarskimi spremembami, kot je urbanizacija; poudarja, da se evropska mestna območja, kjer živijo tri četrtine prebivalstva, soočajo s podnebnimi izzivi, ki zahtevajo prilagojene rešitve ter podporo EU in držav članic ⁽⁶⁾; poleg tega poudarja pomen podeželskih in primestnih območij, kjer je včasih še težje zmanjšati emisije, zato poziva tudi k ustreznim rešitvam za ta območja;

37. poudarja, da lahko energetske in podnebni dialog na več ravneh postane močan instrument za učinkovito vertikalno povezovanje in razširjanje politik prilagajanja; ta pristop bi bilo treba razširiti na celoten zeleni dogovor;

38. poudarja ključno vlogo Konvencije županov za podnebje in energijo ter podobnih pobud pri približevanju politik prilagajanja mestom in regijam ter vlogo podpisnikov konvencije pri izvajanju akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe;

39. poudarja, da je treba okrepiti uporabo, razširitev in uvajanje inovativnih digitalnih tehnologij, ki koristijo integracijskim zmogljivostim in koheziji, ter napredovati v smeri strategije za pametne regije. Tehnologija 5G, internet stvari in podatkovna analitika so primeri teh tehnologij, ki bi jih bilo treba obravnavati kot dejavnike, ki omogočajo digitalno in zeleno preobrazbo regij in mest, in zlasti kot prelomni vzvod za digitalne javne storitve, energetske učinkovitost, spodbujanje kulture in turizma ter socialno in teritorialno kohezijo;

40. poudarja vlogo energetskih sistemov pri prilagajanju in njihovega povezovanja, kot je navedeno v sporočilu o strategiji EU za povezovanje energetskega sistema ⁽⁷⁾, in poziva Evropsko komisijo, naj to povezovanje dodatno preuči med nadaljnjim ukrepanjem na podlagi tega sporočila;

41. poudarja pomen krepitve evropskih partnerstev med regijami in mesti s koncepti pametne specializacije; priporoča povečanje vloge mest in regij v platformi za prilagajanje podnebjem (Climate Adapt) ⁽⁸⁾ in si želi poglobiti sodelovanje zlasti z Evropsko agencijo za okolje, skupnostjo znanja in inovacij za podnebje (Climate KIC) v okviru Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo ter Skupnim raziskovalnim središčem;

42. opozarja, da je treba izboljšati izvedbene zmogljivosti v regijah in mestih ter poskrbeti, da bodo imeli dovolj delovne sile, tudi kvalificirane. Zlasti na občinski ravni je treba sistematično zagotoviti potrebno delovno silo za usklajevanje številnih področij dela in področij pristojnosti, povezanih z uresničevanjem ciljev trajnostnega razvoja in podnebnih ukrepov;

Financiranje in globalna pravila

43. poziva Komisijo, naj posebno pozornost nameni sistemu določanja cen CO₂. Za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev so v okviru podnebne preobrazbe potrebne nove naložbe, zlasti v zasebnem sektorju. Da bi pritegnili potrebne naložbe, bi bilo treba ceno CO₂ določiti na predvidljivi in ustreznih ravni. S takim sistemom bi spodbudili energetska in druga podjetja, da prevzamejo pomembno vlogo pri doseganju podnebnih ciljev in iskanju novih ogljično nevtralnih rešitev;

44. poudarja, da je potreben učinkovitejši sistem določanja cen za CO₂, vključno z mehanizmom za ogljično prilagoditev na mejah, da bo CO₂ postal transparenten del gospodarskega sistema in da se bo spodbudil prehod na ogljično nevtralnost; s tem bi ustvarili nove enake konkurenčne pogoje za trajnostno ukrepanje in imeli ključno orodje za to, da bi CO₂ postal pregleden sistem na vseh ravneh in v vseh sektorjih;

⁽⁶⁾ <https://www.konvencijazupanov.eu/>

⁽⁷⁾ COM(2020) 299 final.

⁽⁸⁾ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

45. podpira poziv Evropskega parlamenta k določitvi neto proračuna za emisije toplogrednih plinov za EU-27 na podlagi najnovejših znanstvenih izračunov, ki jih uporablja IPCC, ki bo predstavljal pravičen delež Unije v preostalih svetovnih emisijah glede na cilje Pariškega sporazuma in bo vodilo pri načrtovanju poti Unije k nevtralnosti emisij toplogrednih plinov do leta 2050;

46. poziva EU, naj prevzame trdno vodilno vlogo v svetu pri razvoju potrebnih sistemov za oblikovanje cen in pripravo proračuna CO₂ do leta 2030 in se o podobnih elementih pogaja s svojimi svetovnimi trgovinskimi partnerji;

47. predlaga spodbujanje dolgoročnih naložb v infrastrukturo, povezano s prilagajanjem, ki bi jih financirala EU; poudarja, da je pomembno imeti ustrezne možnosti financiranja prilagajanja podnebnim spremembam na vseh ravneh upravljanja, pa tudi preučiti morebitne nove možnosti za sedanje zmogljivosti ter poiskati nove in inovativne rešitve;

48. priporoča, naj EU in vlade držav članic zagotovijo stabilno in sistematično javno financiranje za prilagajanje, na primer za javne storitve, službe za nujno pomoč in reševanje ter za zdravstveno oskrbo. Previdnostno prilagajanje zahteva celovite naložbe v infrastrukturo in instrumente za reševanje, pri katerih je prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blaženje zajeto v splošne trajnostne ukrepe;

49. pozdravlja napoved zelenih obveznic za financiranje podnebnih ukrepov; opozarja, da javna sredstva morda ne bodo dovolj za financiranje/zadovoljila vseh potreb po prilagajanju in da bi bilo treba spodbujati zasebno financiranje prilagoditvenih prizadevanj; merila taksonomije in praktično upravljanje tega, kar se šteje za trajnostno in neškodljivo, morajo biti zasnovana tako, da se z njimi ne nalaga upravno breme tistim, ki želijo vlagati trajnostno. To velja še zlasti, kadar ti vidiki presegajo veljavno zakonodajo EU in držav članic;

50. priznava, da se bo novi finančni okvir za obdobje 2021–2027 močno osredotočal na pametnejšo, inovativno in bolj zeleno Evropo brez ogljika; poziva k večji vlogi OR pri usmerjanju uporabe mešanice instrumentov za regionalne javno-zasebne naložbe v prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev; to vključuje podpiranje lokalno vodenih strategij in krepitev vloge lokalnih organov pri upravljanju sredstev EU ter nacionalnih, regionalnih in lokalnih skladov; poudarja, da morajo evropski programi spodbujati ustvarjanje in izmenjavo dobrih podnebnih rešitev v korist občin različnih velikosti;

51. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti najbolje poznajo potrebe državljanov in izzive, s katerimi se soočajo, ter so odgovorne za izvajanje politik EU na lokalni in regionalni ravni. Zato morajo države članice lokalne in regionalne oblasti vključiti v postopek odločanja v zvezi z zakonodajo EU in nacionalno zakonodajo. OR spodbuja države članice, naj na lokalne in regionalne oblasti prenesejo upravljanje sredstev in finančnih instrumentov na podlagi načela subsidiarnosti;

52. opozarja na novo raven zaveze Evropske investicijske banke (EIB), da do leta 2025 poveča delež finančnih sredstev, namenjenih podnebnim ukrepom in okoljski trajnosti, ter pripravi časovni načrt za podnebno banko⁽⁹⁾; pozdravlja uvedbo sistema EIB za oceno tveganja podnebnih sprememb za sistematično ocenjevanje fizičnih podnebnih tveganj;

53. poudarja, da mora razvoj nove prilagoditvene strategije EU temeljiti na načelih evropskega zelenega dogovora; poziva Komisijo, naj prizna mesta in regije kot polnopravne partnerje v tem okviru in naj bolje odpravlja vrzel med lokalnimi strategijami prilagajanja od spodaj navzgor in nacionalnimi strategijami prilagajanja;

⁽⁹⁾ <https://www.eib.org/en/about/partners/cso/consultations/item/cb-roadmap-stakeholder-engagement.htm>

Boljša usklajenost in delovanje po vsej Evropi

54. poudarja, da cilji podnebne pakte temeljijo na aktivni subsidiarnosti in upravljanju na več ravneh. OR je pripravljen nuditi politično podporo pri izvajanju podnebne pakte⁽¹⁰⁾ in ga razširiti na vsa mesta in regije v Evropi; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj med ukrepe za to pomembno pobudo uvrsti prilagoditvene ukrepe;
55. poudarja potencial evropskega podnebne pakte kot inovativnega orodja upravljanja, ki krepi sodelovanje med lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter evropskimi institucijami, in kot krovne pobude za spodbujanje oblikovanja lokalnih podnebnih paktov po vsej EU in za lažjo uporabo dobre prakse, tudi na področju prilagajanja podnebnim spremembam;
56. ponovno poudarja, da je treba politike prilagajanja vključiti v teritorialno infrastrukturo ter načrtovanje in upravljanje krajine⁽¹¹⁾ – mesta in regije se morajo zelo potruditi;
57. pozdravlja predlog za ambiciozen načrt podnebnih ciljev do leta 2030 in poziva Komisijo, naj v ta okvir vključi tudi prilagoditvene ukrepe in cilje;
58. poudarja, da številne pobude, kot so dialogi z državljani, ocene teritorialnega učinka, energetski in podnebni dialog na več ravneh, mreža RegHub in evropska pobuda za mesta v okviru kohezijske politike po letu 2020, lahko podprejo tako oceno prilagoditvenih ukrepov kot oblikovanje strateških agend, saj vključujejo tiste, na katere neposredno vplivajo podnebne spremembe in ukrepi za prilagajanje;
59. pozdravlja zagon vala prenove kot v prihodnost usmerjene pobude za okrepitev prizadevanj EU na enem od ključnih področij za doseganje naših podnebnih ciljev; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj še poveča pomen prenove stavb pri krepitvi ciljev prilagajanja in povečanju odpornosti grajenega okolja;
60. poudarja, da se vpliv podnebnih sprememb na državljane razlikuje glede na njihovo socialno in ekonomsko ranljivost, starost in spol; socialni vidik politik prilagajanja bi bilo zato treba v novi strategiji EU skrbno preučiti na podlagi dela, ki ga na tem področju pripravlja Evropska agencija za okolje⁽¹²⁾;
61. poudarja, da države članice trenutno pripravljajo različne prekrivajoče se načrte in strategije, kot so strategije za prilagajanje podnebnim spremembam, nacionalni energetski in podnebni načrti, dolgoročne nacionalne strategije in strategije trajnostnega razvoja, ter druge sektorske politike na področjih, kot so biotska raznovrstnost, gozdarstvo, kmetijstvo in gospodarjenje z zemljišči; poudarja, da lahko s tem nastane zmeda za mesta in regije, ter poziva Evropsko komisijo, naj ponovno razmisli o splošnem okviru za celovitejši pristop;
62. poziva Komisijo, naj državam članicam močno priporoči, da poddržavne oblasti vključijo v pripravo svojih strategij prilagajanja in spodbujanje razvoja regionalnih in lokalnih strategij ter regionalne razčlenitve nacionalnih strategij; OR je zato pripravljen organizirati energetske in podnebne dialoge na več ravneh.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Glej mnenje 1360/2020 o evropskem podnebnem paktu (UL C 440, 18.12.2020, str. 99), ki ga je pripravil Rafał Trzaskowski (PL/EPP), na voljo na <https://cor.europa.eu/sl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-1360-2020>

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/adaptation/what/docs/swd_2013_137_en.pdf

⁽¹²⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/unequal-exposure-and-unequal-impacts>

Mnenje Evropskega odbora regij – Vpliv podnebnih sprememb na regije: ocena evropskega zelenega dogovora

(2021/C 37/07)

Poročevalec:	Andries GRYFFROY (BE/EA), član regionalne skupščine: regionalni parlament, Flandrija
Referenčni dokument:	zaposilo predsedstva Sveta, člen 41(b)(i) poslovnika

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Izvajanje zelenega dogovora na vseh ravneh kot ključnega instrumenta za zeleno okrevanje na poti k podnebno nevtralni Evropi

1. poudarja, da po ocenah Programa Združenih narodov za razvoj (UNPD) lokalne in regionalne oblasti sprejmejo več kot 70 % ukrepov za blažitev podnebnih sprememb in do 90 % ukrepov za prilagajanje nanje. Poleg tega izvajajo 70 % vse zakonodaje EU in upravljajo s tretjino javnofinančnih odhodkov ter dvema tretjinama javnih naložb. Zato morajo prizadevanja za uresničitev cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050 in tudi za povečanje teritorialne odpornosti, potekati v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter z njihovo podporo;
2. poudarja, da je zeleni dogovor ključni instrument, s katerim bo EU dosegla cilje Pariškega sporazuma, v celoti uresničila Agendo ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 in cilje trajnostnega razvoja ter obsežno prispevala h globalnemu okviru za biotsko raznovrstnost po letu 2020 ⁽¹⁾; poudarja pomen sprejetja posodobljenih ciljev za leto 2030, da se naraščanje globalnega segrevanja omeji na precej pod 2 °C v primerjavi s predindustrijskim obdobjem in da se nadaljujejo prizadevanja za omejitev dviga da temperature na 1,5 °C, kot je določeno v Pariškem sporazumu; poudarja, da morajo zastavljeni cilji upoštevati pravico vsake države članice, da določi svojo mešanico energijskih virov v skladu s svojimi posebnostmi in danostmi ter načelom tehnološke nevtralnosti; opozarja, da podnebne spremembe vplivajo na vse evropske regije ter da njihove daljnosežne posledice za zdravje, okolje in gospodarstvo zahtevajo nujne ukrepe in prizadevanja za preobrazbo, da bi iz izzivov nastale priložnosti;
3. poudarja, da zeleni dogovor ponuja enkratne priložnosti za spodbujanje trajnostnih, z viri gospodarnih inovativnih rešitev za lokalni in regionalni razvoj. Prispeva lahko k bolj trajnostnemu, konkurenčnemu in odpornemu gospodarstvu v Evropi ter zagotovi zgled, vodilno vlogo in svetovni model pri doseganju podnebne nevtralnosti in zelenega okrevanja;
4. meni da je treba za uspešno izvajanje zelenega dogovora določiti prizadevanja na podlagi pristopa od spodaj navzgor in jih v skladu z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti pravično porazdeliti med območja EU, pri tem pa dopuščati potrebno prožnost, da se zagotovi njihova stroškovna učinkovitost;
5. poudarja, da je kriza zaradi COVID-19 ponazorila ranljivost naših družb in potrebo po okrepitvi njihove odpornosti na gospodarske, socialne in okoljske pretrese; znova potrjuje osrednjo vlogo novega evropskega instrumenta za okrevanje pri podpiranju okrevanja EU, ki hkrati utira pot bolj zelenemu in pravičnemu prehodu ter bolj trajnostni prihodnosti;
6. poziva k priznanju upravljanja na več ravneh, da bi učinkovito povezali cilje zelenega dogovora z zelenim okrevanjem za Evropo; poudarja, da širok nabor tem, ki so zajete v zeleni dogovor, zagotavlja plodna tla za povezovanje novih in obstoječih načrtov med sektorji za pripravo in spodbujanje ukrepov, ki priznavajo potrebe in dodano vrednost lokalnega konteksta ter dopolnjujejo nacionalna prizadevanja v skladu z načelom subsidiarnosti;

⁽¹⁾ Biotsko raznovrstna mesta in regije po letu 2020 na 15. zasedanju konference pogodbenic Konvencije ZN o biološki raznovrstnosti ter v strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 (COR-2020-00539) (UL C 440, 18.12.2020, str. 20).

7. poudarja, da so nacionalni načrti za okrevanje in odpornost priložnost za spodbuditev upravljanja na več ravneh, ki je ne smemo zamuditi. Te ukrepe je treba podpreti z ustreznimi regulativnimi okviri in viri, lokalne in regionalne oblasti pa je treba v celoti vključiti v opredelitev in izvajanje načrtov ter jim zagotoviti neposreden dostop do sredstev EU;

8. znova opozarja na analizo Evropske agencije za okolje (EEA), ki je pokazala, da je neoptimalno izvajanje okoljske zakonodaje EU najpogostejše posledica neučinkovitega usklajevanja med lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi oblastmi, ki ga še poslabšujejo pomanjkanje upravne zmogljivosti in nezadostno financiranje, pomanjkanje znanja in podatkov, nezadostni mehanizmi za zagotavljanje skladnosti in premajhna povezanost politik; zato poziva k sistematični krepitvi vertikalnega povezovanja, da bi odpravili vrzeli v ambicijah, uskladili roke za izvajanje in prednostne naložbe, preprečili podvajanje ukrepov, nasprotujoče si ali nepovezane postopke ter odpravili vrzeli v obstoječih politikah in zakonodaji ⁽²⁾;

9. poudarja, da se v uredbi o upravljanju energetske unije močno spodbuja stalen dialog med državami članicami ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi, vendar so izkušnje, ki so bile med drugim pridobljene z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti, pokazale, da je težko doseči strukturirano sodelovanje in posvetovanje med vsemi ravnmi upravljanja ⁽³⁾; meni, da bi se moral ta podnebni in energetski dialog na več ravneh nadalje spodbujati in razširiti na vsa področja zelenega dogovora, da se zagotovi raven skladnosti, ki je potrebna za ustrezno mobilizacijo sredstev ter spodbuditev zavez in načrtov; po zgledu podnebnih in energetskih dialogov na več ravneh znova izraža svojo pripravljenost za vzpostavitev stalne platforme za dialog na več ravneh o zelenem dogovoru; poudarja, da bi morali biti pristop od spodaj navzgor in obvezna posvetovanja z lokalnimi in regionalnimi oblastmi zajamčeni pri pripravi nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost, da se zagotovi usklajeno in učinkovito upoštevanje politik zelenega dogovora na vseh področjih ⁽⁴⁾; poziva Evropsko komisijo, naj upošteva tudi izkušnje z izvajanjem, zbrane prek mreže regionalnih središč OR;

10. poudarja, da je strateški prispevek lokalnih in regionalnih oblasti ključen za zagotovitev vključitve načela neškodovanja, da bi zeleni dogovor postal trajnostno in pravično gonilo za ustvarjanje delovnih mest v skladu z lokalnimi in regionalnimi potrebami; pozdravlja osnutek nove Leipziške listine, ki poudarja preobrazbeno moč lokalnih in regionalnih oblasti in spodbuja uporabo celostnih procesov urbanističnega načrtovanja, usklajenih s celostnimi, lokalnimi in participativnimi pristopi na več ravneh, kot so celostne teritorialne naložbe; poziva Evropsko komisijo, naj pokaže večjo zavezanost agendi EU za mesta ter jo vključi v zeleni dogovor in digitalne pobude ⁽⁵⁾;

11. poudarja, da lahko lokalne in regionalne oblasti najbolje mobilizirajo svoje skupnosti, privabljajo zasebne vlagatelje ter izvajajo ambiciozne in pravočasne ukrepe, pri čemer delujejo ne le kot upravni organi temveč tudi kot ponudniki storitev. Sprejemajo lahko celostne lokalne zelene dogovore in pri tem upoštevajo različne lokalne gospodarske, socialne, geografske in okoljske razmere;

12. poziva Evropsko komisijo in države članice, naj lokalnim in regionalnim oblastem omogočijo, da EU kot ključni partnerji spremljajo na poti do podnebne nevtrálnosti, ter s tem podprejo lokalno in regionalno zavezo razvoju lokalnih zelenih dogovorov, kot so bili na primer napovedani v mannheimskem sporočilu, in izvajanju lokalnih podnebnih pogodb ter podnebnih paktov ⁽⁶⁾, zasnovanih v sodelovanju z državljani in ključnimi deležniki, vključno s podjetji, industrijo ter sektorjem raziskav in inovacij;

13. predlaga sodelovanje z Evropsko komisijo pri oblikovanju evropskega regionalnega pregleda kazalnikov, ki bodo jasni, ciljno usmerjeni in uporabnikom prijazni ter namenjeni merjenju in spremljanju učinkov zelenega dogovora na ravni regij (NUTS 2) v skladu s sistemom spremljanja, predvidenem v osmem okoljskem akcijskem programu. Ker se izhodiščni položaji in razvojne usmeritve regij EU zelo razlikujejo, bi s pregledom kazalnikov lahko zagotovili podatke o napredku pri izvajanju zelenega dogovora, opredelili morebitne ovire in predlagali rešitve za območja, ki zaostajajo, ter delili najboljše

⁽²⁾ Osmemu okoljskemu akcijskemu programu naproti (COR 2018-01672) (UL C 168, 16.5.2019, str. 27).

⁽³⁾ Ocena nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni EU.

⁽⁴⁾ Izvajanje svežnja o čisti energiji: nacionalni energetski in podnebni načrti kot instrument za lokalno in teritorialno upravljanje v zvezi s podnebjem ter aktivno in pasivno energijo (COR-2019-00618) (UL C 39, 5.2.2020, str. 33).

⁽⁵⁾ Prenovitev Leipziške listine o trajnostnih evropskih mestih (COR-2019-04829) (UL C 440, 18.12.2020, str. 119).

⁽⁶⁾ Evropski podnebni pakt (COR-2020-01360) (UL C 440, 18.12.2020, str. 99).

prakse naprednejših regij. Skupno raziskovalno središče bi lahko Evropski komisiji in Evropskemu odboru regij zagotovilo metodološko podporo za razvoj takšnega pregleda ter pri tem sodelovalo z ustreznimi agencijami in institucijami, kot je Evropska agencija za okolje;

14. pozdravlja predlog Komisije za sprejetje evropskega podnebnega pakta, s katerim bi državljane in njihove skupnosti vključili v oblikovanje konkretnih podnebnih in okoljskih ukrepov na terenu; ponavlja, da so lokalne in regionalne oblasti pripravljene delovati v partnerstvu z institucijami EU, državami članicami in vsemi ustreznimi deležniki v okviru podnebnega pakta, da bi si skupaj prizadevali za uresničitev podnebne nevtralnosti in ciljev trajnostnega razvoja ZN⁽⁷⁾; meni, da bi morale biti dejavnosti za krepitev zmogljivosti povezane z instrumentom financiranja, da se zagotovi, da se načrti in ukrepi, ki jih oblikujejo mesta in regije, lahko tudi izvedejo;

Zagotavljanje globalnih rešitev z izvajanjem zelenega dogovora na lokalni in regionalni ravni

15. poudarja, da bo zeleni dogovor uspešen pri oblikovanju močnejše, bolj trajnostne in vključujoče Evrope le, če bo zagotavljal tako horizontalno kot tudi vertikalno povezovanje na vseh ravneh upravljanja in če bodo državljani prevzeli odgovornost za energetski prehod; poziva Komisijo in države članice, naj priznajo vlogo lokalnih in regionalnih oblasti kot njihovih najtesnejših zaveznikov v tem procesu, ne le kot partnerjev pri izvajanju, temveč tudi v celotnem procesu opredelitve naših regulativnih, fiskalnih in finančnih okvirov na vseh ravneh v skladu z (resničnim) sistemom upravljanja na več ravneh;

16. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti v ugodnem položaju, saj delajo neposredno z ljudmi in spodbujajo spreminjanje njihovih navad v smeri bolj trajnostnih vzorcev potrošnje, kar jim omogoča, da razvijajo izvedljive rešitve, delujejo kot živi laboratoriji za nove ideje in znanja⁽⁸⁾ ter spodbujajo sprejetje ambicioznih, a realističnih ciljev, tako da jih vključujejo v ukrepe, storitve in prednostne naloge skupnosti, ki jo zastopajo; poudarja odgovornost lokalnih in regionalnih oblasti pri izvajanju podnebnih ukrepov in potrebo po krepitevi komuniciranja ter izobraževanja o podnebjju, da bodo državljani ozaveščeni in obveščeni akterji v teh prizadevanjih; poudarja, da zvišanje cilja za leto 2030 ne bi smelo imeti odvrčilnega učinka, temveč bi moralo olajšati in omogočati učinkovite podnebne ukrepe;

17. v okviru priprav na 26. zasedanje Konference pogodbenic (COP 26) Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja poziva Komisijo, naj poudari izrecno vlogo in pomen regionalno in lokalno določenih prispevkov znotraj revidiranih nacionalno določenih prispevkov EU v okviru Pariškega sporazuma in se na splošno aktivno zavzema za stalno priznavanje in neposredno udeležbo podnacionalnih oblasti pri izvajanju Pariškega sporazuma in v okviru procesov Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja;

18. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri izboljšanju skladnosti s cilji trajnostnega razvoja, zlasti ciljema 11 in 17; opozarja, da so v poročilu o trajnostnem razvoju v Evropi⁽⁹⁾ za leto 2019 kot največji izzivi za EU pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja opredeljeni podnebje, biotska raznovrstnost, krožno gospodarstvo in približevanje življenjskih standardov med državami in regijami; močno priporoča, da se zagotovi usklajen okvir, in EU poziva k sprejetju potrebnih ukrepov, da bi pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja prevzela vodilno vlogo tako na evropski kot tudi svetovni ravni;

19. poudarja pomen stalnega vključevanja lokalnih in regionalnih oblasti v vse stopnje načrtovanja okrevanja in odpornosti: določanje prednostnih nalog, pripravo načrtov, dodeljevanje sredstev in opredelitev naložb; poziva evropske institucije, naj za spodbujanje izvajanja zelenega dogovora in učinkovito okrevanje redno izkoriščajo podporo in spoznanja Odbora regij in njegove delovne skupine za zeleni dogovor na lokalni ravni;

Povezovanje in iskanje sinergij za pospešitev izvajanja s sistematičnimi pristopi

20. poziva Komisijo, naj posebno pozornost nameni sistemu določanja cen CO₂. Za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev so potrebne nove naložbe, zlasti v zasebnem sektorju. Da bi pritegnili te nujne naložbe, bi bilo treba ceno CO₂ določiti na predvidljivi in ustrezni ravni. Tak sistem bi moral spodbujati energetska in druga podjetja k močni vlogi pri doseganju podnebnih ciljev in ustvarjanju novih ogljično nevtralnih rešitev; poudarja, da je potreben učinkovitejši sistem določanja cen CO₂, vključno z mehanizmom za ogljično prilagoditev na mejah, da bi CO₂ postal

⁽⁷⁾ Evropski podnebni pakt (COR-2020-01360) (UL C 440, 18.12.2020, str. 99).

⁽⁸⁾ Osmemu okoljskemu akcijskemu programu naproti (COR 2018-01672) (UL C 168, 16.5.2019, str. 27).

⁽⁹⁾ <https://www.sustainabledevelopment.report/>

pregleden del gospodarskega sistema in bi se spodbujal prehod na ogljično nevtralnost; tak sistem bi moral biti zasnovan tako, da bi spodbujal energetska in druga podjetja k ustvarjanju novih ogljično nevtralnih rešitev. Ustvaril bi nove enake konkurenčne pogoje za trajnostno ukrepanje in je ključno orodje za to, da bi CO₂ postal pregleden del prehoda na vseh ravneh in v vseh sektorjih; poziva EU, naj prevzame trdno vodilno vlogo v svetu pri razvoju potrebnega sistema do leta 2030 in pogajanjih o podobnih elementih s svojimi svetovnimi trgovinskimi partnerji;

21. podpira poziv Evropskega parlamenta k določitvi neto proračuna toplogrednih plinov za EU-27 na podlagi najnovejših znanstvenih izračunov, ki jih uporablja IPCC, ki bo predstavljal pravičen delež Unije v preostalih svetovnih emisijah glede na cilje Pariškega sporazuma in bo vodilo pri začrtanju poti Unije k nevtralnosti emisij toplogrednih plinov do leta 2050;

22. meni, da so lokalne in regionalne oblasti pri zelenem okrevanju v prvih vrstah, in poudarja, da že vključujejo cilje trajnostnega razvoja v svoje lokalne načrte in regionalne strategije⁽¹⁰⁾, ki so lahko pomembno izhodišče za stroškovno učinkovito izvajanje lokalnih in regionalnih zelenih dogovorov, v okviru katerih se povezujejo različni sektorski načrti in strategije ter razvijajo ustrezni kazalniki za spremljanje in oceno učinka;

23. poudarja, da je treba racionalizirati in povezati številne obstoječe pobude, ki jih financira EU in so namenjene lokalni ravni ter prispevajo k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja in Pariškega sporazuma, pri čemer mora biti poudarek na enem ali več področjih (kot so Konvencija županov, Sporazum o zelenih mestih, mreža evropskih zelenih prestolnic, Evropsko partnerstvo za inovacije na področju pametnih mest, 100 podnebno nevtralnih mest ter pobuda za pametna mesta *Intelligent Cities Challenge*, pa tudi druge pobude, ki jih ne financira neposredno EU, kot je koalicija *Under2*); poziva Evropsko komisijo, naj pomaga zagotoviti jasen pregled področij uporabe in značilnosti obstoječih pobud, povezanih z zelenim dogovorom, ki jih financira EU in so namenjene lokalnim in regionalnim oblastem, da bi te bolje usmerjali pri njihovih dejavnostih;

24. meni, da bodo za izvajanje zelenega dogovora potrebne prožne in inovativne rešitve ter novi poslovni modeli za preoblikovanje lokalne in regionalne infrastrukture ter ekosistemskih storitev za brezogljico družbo, vključno s pametno digitalno tehnologijo ter zeleno in modro infrastrukturo, da bi izboljšali kakovost naših javnih prostorov, podprli prilagajanje podnebnim spremembam, povečali biotsko raznovrstnost ter spodbujali javno zdravje in kakovost življenja; pozdravlja opredeljene prednostne naloge, vendar poudarja, da je treba okrepiti povezave med njimi, da se povečata diverzifikacija proizvodnje in stroškovna učinkovitost ter nameni prednost tistim z večjim potencialom za ustvarjanje delovnih mest, da bi lahko zeleni dogovor spodbudil okrevanje, med drugim na naslednjih področjih:

- val prenove stavb, zasebnih in javnih, ter razogljčenje ogrevanja in hlajenja,
- čista mobilnost in promet,
- krožno gospodarstvo ter trajnostni kmetijski in prehranski sistem,
- biotska raznovrstnost in upravljanje ekosistemov,
- sonaravne rešitve in ozelenitev mestnih okolij,
- cilj ničelnega onesnaževanja EU,
- digitalizacija,
- zdravstvena in okoljska politika,
- strategija za odpornost, ki združuje kohezijsko politiko, politiko razvoja podeželja ter zdravstveno in okoljsko politiko,
- spodbujanje hitrega in skladnega prenosa svežnja o čisti energiji in hitro sprejetje podnebnih pravil EU za prilagoditev podnebnih in energetskih predpisov EU višjemu cilju za leto 2030 na poti do podnebne nevtralnosti leta 2050,

⁽¹⁰⁾ Primeri tovrstnih strategij so strategije mest Malmö in Mannheim ter regije Valonija.

- prehod na trajnostno modro gospodarstvo,
- trajnostni in pravičen energetske prehod z neposredno udeležbo državljanov in dostopom vseh do varne in cenovno sprejemljive energije;

25. poudarja, da zeleno gospodarstvo ponuja priložnost za bolj sistematičen pristop k pospešenemu povezovanju energetskih sistemov in sektorjev ter izvajanju pametnega sektorskega povezovanja in specializacije ob hkratni krepitvi energetske varnosti, varovanju zdravja in okolja ter spodbujanju rasti, inovacij in vodilnega položaja v svetovni industriji; v zvezi s tem poudarja, da bo treba pri energetskem prehodu uporabiti celovit pristop, ki bo obravnaval energetske vidike skupaj s socialnimi, industrijskimi, teritorialnimi, okoljskimi in kulturnimi ter upošteval posebnosti posameznih regij, zlasti najbolj ranljivih, kot so premogovno in ogljično intenzivne regije, otoki in najbolj oddaljene regije;

26. opozarja, da je treba posebno pozornost nameniti regijam z izoliranimi energetskimi sistemi, ki imajo velik potencial za obnovljive vire in za katere še niso na voljo inovativne tehnološke rešitve, ki bi omogočale medsebojno povezovanje;

27. poudarja, da morajo inovacije sicer imeti ključno vlogo pri razvoju bolj trajnostne in odporne EU, vendar je na trgu na voljo že širok nabor tehničnih rešitev za stroškovno učinkovito, podnebno nevtralno Evropo, ki bi jih bilo treba izkoristiti – študije na primer kažejo, da je mogoče s sedanjimi tehnologijami v medsebojno povezanem energetskem sistemu zmanjšati do 86 % emisij CO₂ ⁽¹¹⁾; poziva k dodatnim prizadevanjem za raziskave in razvoj na tem področju; poudarja, da bi morale biti rešitve in najboljše prakse zlahka dostopne lokalnim in regionalnim oblastem prek podnebnega pakta, da bi spodbudili vzajemno učenje in sodelovanje na ravni EU;

28. poudarja, da se lokalne in regionalne oblasti soočajo z več ovirami, ki so povezane s pomanjkanjem finančnih in človeških virov ter obstoječimi politikami, predpisi in organizacijskimi strukturami. Skladni, stabilni in predvidljivi regulativni okviri, poenostavitev mehanizmov v zvezi s pripravo projektov, krepitev zmogljivosti in prilagojena tehnična podpora bi jim pomagali zagotoviti naložbe za ambiciozne projekte in razviti projekte, ki bi bili zanimivi za vlagatelje;

Pospešitev zelenega okrevanja Evrope z ustrezno porazdelitvijo nalog in zagotavljanjem financiranja za izvajanje zelenega dogovora na lokalni ravni

29. meni, da je okrevanje po krizi zaradi COVID-19 izziv, ki ga je treba reševati s sistematično strategijo za naložbe, podporo in spodbujanje bolj trajnostne razvojne poti za Evropo ter zlasti z drznimi ukrepi lokalnih in regionalnih oblasti za ublažitev negativnih socialno-ekonomskih posledic krize; je prepričan, da bodo evropski instrument za okrevanje *Next Generation EU* ⁽¹²⁾ in zlasti namenska dodelitev 37 % njegovega proračuna, ki znaša 750 milijard EUR, za doseganje ciljev zelenega dogovora kot tudi višji cilj za podnebne ukrepe, določen v okviru večletnega finančnega okvira, EU usmerili na pravo pot za uresničitev njenih podnebnih ciljev;

30. pozdravlja možnost, da bi Sklad za pravični prehod podpiral prekvalifikacijo delavcev z razširitvijo ponudbe izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja in pomagal ustvariti nove gospodarske priložnosti ob hkratnem spodbujanju socialne pravičnosti in odpornosti, zlasti v ranljivih regijah, vključno z regijami s proizvodno strukturo, ki ni zelo raznolika; poudarja pomen spodbujanja znanj in spretnosti delavcev, pomembnih za zeleni dogovor, v okviru evropskega programa znanj in spretnosti za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost, in sicer z uporabo evropskega pakta za znanja in spretnosti ter evropskih partnerstev za znanja in spretnosti ter krepitvijo izobraževanja in ozaveščanja javnosti, da bi spodbudili spremembo vedenja v smeri bolj trajnostnih navad, ki zmanjšujejo vplive na okolje;

31. poziva, naj se financiranje uskladi s kohezijsko politiko za obdobje 2021–2027, da se okrepijo operativni programi in ekologizacija teh gospodarstev; poudarja pomen Evropskega sklada za regionalni razvoj in novega instrumenta za okrevanje pri spodbujanju izvajanja zelenega dogovora;

⁽¹¹⁾ Toplotni načrt za Evropo, scenarij za leto 2050 v primerjavi z letom 1990, Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps (EN) (Količinska opredelitev učinka načrtov nizkoogljičnega segrevanja in ohlajanja).

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_20_940

32. poziva institucije EU, naj uporabljajo načeli partnerstva in upravljanja na več ravneh ter močno lokalno in regionalno razsežnost, pri razvoju načrtov za okrevanje in odpornost⁽¹³⁾ pa predvidijo obvezno sodelovanje lokalnih in regionalnih oblasti. Hkrati je treba na vseh ravneh spodbujati vključujoč, dostopen in pregleden proces;

33. poziva institucije in države članice, naj vzpostavijo boljše okvirne proračunske pogoje ter nujno ukinejo subvencije za fosilna goriva, da bi zagotovile enake konkurenčne pogoje za energijo iz obnovljivih virov, spodbudile spremembe vedenja in ustvarile vire za podporo pravičnemu prehodu; poudarja pomen zagotavljanja trajnostnega prehoda, ki spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo;

34. ugotavlja, da imajo lokalne in regionalne oblasti omejene možnosti za financiranje svojih proračunov z lokalnimi davki in pristojbinami, pri tem pa so odgovorne za 65 % javnih naložb, povezanih s podnebjem in okoljem; hkrati bodo posledice krize zaradi COVID-19 še v prihodnjih letih močno zaznamovale njihove finance in delovanje; zato poziva k neposrednemu dostopu do financiranja z evropskimi sredstvi in k programom, ki bodo usklajeni na vseh ravneh upravljanja, zlasti pa k naložbenim načrtom v podporo zelenemu dogovoru ter načrtom za okrevanje in odpornost;

35. ponovno poziva k zmanjšanju birokracije in poenostavitvi mehanizmov, povezanih s pripravo projektov in udeležbo v pobudah za krepitev zmogljivosti v lokalnih in regionalnih oblasteh, ter pozdravlja zavezo Komisije o izboljšanju regulativnih smernic glede upoštevanja vprašanj v zvezi s trajnostjo in inovacijami;

36. priznava, da je zeleno oblikovanje proračuna⁽¹⁴⁾ učinkovito orodje proračunske politike, ki lahko pripomore k ocenjevanju in spodbujanju izboljšav pri usklajevanju odhodkov, postopkov v zvezi s prihodki in dodeljevanja virov na nacionalni in podnacionalni ravni⁽¹⁵⁾ z okoljskimi cilji in cilji trajnostnega razvoja;

37. poudarja, da je treba lokalne in regionalne oblasti vključiti v določanje taksonomije EU, da bi bolje opredelili naložbe, ki bodo upoštevale podnebne spremembe in trajnost; z merili in upravljanjem te taksonomije je treba izboljšati trajnost naložb, ne da bi s tem povečali upravno breme in odvrčali od naložb; lokalne in regionalne oblasti se še vedno soočajo z velikimi ovirami pri pridobivanju potrebnega strokovnega znanja za razvoj projektov, ki bi bili zanimivi za vlagatelje, in pri dostopu do srednje velikih in velikih naložb⁽¹⁶⁾;

38. pozdravlja postopno povečanje financiranja, ki ga Evropska investicijska banka (EIB) kot podnebna banka EU namenja podnebnim ukrepom in okoljski trajnosti; znova poziva k nadaljnjemu zagotavljanju prilagojene tehnične pomoči lokalnim in regionalnim oblastem; poziva EIB in Evropsko komisijo, naj okrepi dostop lokalnih in regionalnih oblasti do programov in podpore za razvoj projektov, ki bi bili zanimivi za vlagatelje, vključno z malimi projekti, pri čemer bi z združevanjem malih projektov ustvarili potrebno ekonomijo obsega;

39. poudarja, da je treba okrepiti zmogljivost lokalnih in regionalnih oblasti za privabljanje in mobilizacijo zasebnega financiranja z instrumenti, kot so zelene obveznice, delniški skladi in mehanizmi za združevanje financiranja za spodbujanje zelenega okrevanja; pozdravlja poslanstvo instrumenta za evropska mesta *City Facility*, da se pripravi obsežen nabor naložbenih projektov na področju trajnostne energije in okrepi zmogljivost lokalnih in regionalnih oblasti za dostop do instrumentov, kot so evropski strukturni in investicijski skladi ter pomoč za razvoj projektov v okviru programa Obzorje 2020; spodbuja širitev in posnemanje pobud „vse na enem mestu“, ki lahko zagotavljajo tehnične ocene, podporo pri razpisnih postopkih in informacije o možnostih financiranja za lokalne in regionalne oblasti; spodbuja javno-zasebna partnerstva in nadaljnje mešano financiranje s sredstvi evropskih strukturnih in investicijskih skladov in drugih programov, kot je Obzorje Evropa;

⁽¹³⁾ Načrt okrevanja za Evropo kot odziv na pandemijo COVID-19: mehanizem za okrevanje in odpornost ter instrument za tehnično podporo (COR-2020-03381) (UL C 440, 18.12.2020, str. 160).

⁽¹⁴⁾ <http://www.oecd.org/environment/green-budgeting/OECD-Green-Budgeting-Framework-Highlights.pdf>

⁽¹⁵⁾ EcoBudget.

⁽¹⁶⁾ Inovativen in trajnosten energetski prehod na regionalni in lokalni ravni za izvajanje Pariškega sporazuma (COR-2019-00617) (UL C 39, 5.2.2020, str. 72).

40. poudarja, da je treba finančno podporo usmeriti v raziskave in inovacije v skladu z ugotovljenimi lokalnimi potrebami, in pozdravlja nedavni razpis za zeleni dogovor v okviru programa Obzorje 2020, namenjen podpori mestom in regijam; poudarja potrebo po inovacijah in tehnologiji, ki zagotavlja potrebne in ustrezne informacije za boljše načrtovanje, odločanje in upravljanje; poudarja pomen praks zelenih javnih naročil pri splošnem uvajanju trajnostnih inovacij, tehnologij in storitev;

Ocena učinka in spremljanje rezultatov za okrepitev prihodnjih ukrepov na različnih ravneh

41. poudarja, da je treba pripraviti sklop kazalnikov za ocenjevanje in spremljanje napredka zelenega dogovora na področjih zakonodaje, politik in financiranja na ravni regij, mest in občin; predlaga razvoj evropskega regionalnega pregleda kazalnikov, ki bodo jasni, ciljno usmerjeni in uporabnikom prijazni ter namenjeni merjenju in spremljanju učinkov zelenega dogovora kot instrumenta za okrevanje in odpornost, jasno opredelitev socialno-ekonomskih in okoljskih kazalnikov za merjenje učinkov številnih nastajajočih lokalnih zelenih dogovorov, pripravo pregleda nad dopolnilnimi politikami in ukrepi, spremljanje dostopa do virov financiranja in finančnih tokov na regionalni in podnacionalni ravni ter pomoč pri ponovni oceni, ki bo temeljila na informiranih odločitvah in v okviru katere bodo pregledani učinki ukrepov, sprejetih za uresničevanje ciljev zelenega okrevanja, podnebne nevtralnosti in socialno-ekonomskega razvoja;

42. poudarja, da je učinkovito in smiselno spremljanje napredka prek evropskega regionalnega pregleda kazalnikov odvisno od ustrezne porazdelitve nalog ter stalnega in usklajenega prispevka lokalnih in regionalnih oblasti k razvoju, uvedbi in izvajanju teh načrtov, kar omogoča resnično stroškovno učinkovit pristop za dopolnjujoče se ukrepe na vseh ravneh; poudarja, da se lokalne in regionalne oblasti še vedno soočajo z velikimi izzivi pri zbiranju podatkov, med drugim zaradi nedoslednih regulativnih okvirov ter pomanjkanja pristoynosti, zmogljivosti in virov; zato meni, da je bistveno uskladiti, povezati in racionalizirati okvire za spremljanje in kazalnike ustreznih obstoječih pobud, da bi preprečili podvajanje prizadevanj in izkoristili obstoječe metodologije in pristope;

43. poziva k doslednemu referenčnemu okviru za spremljanje učinkov dejanj in ukrepov, ki bo temeljil na zanesljivih znanstvenih podatkih in bo usmerjen v spremljanje napredka pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja in Pariškega sporazuma; poudarja, da lahko mednarodni standardi, kot je TC 268 v trajnostnih mestih in skupnostih, in podatki, zbrani z vesoljskimi tehnologijami, prispevajo k spremljanju uspešnosti in služijo kot zgled za tovrstni regionalni pregled kazalnikov;

44. poudarja, da se bo evropski regionalni pregled kazalnikov uporabljal kot orodje znanja in bo pomagal predstavljati raznolikost potreb in razmer v lokalnih in regionalnih oblasteh po vsej Evropi ter podpiral ugotavljanje in posnemanje najboljših praks v skladu s skupnimi in preglednimi merili, vključno s pilotnimi ukrepi na lokalni in podnacionalni ravni, pripravljenimi za financiranje;

45. poudarja, da bi moral evropski regionalni pregled kazalnikov podpirati tudi spremljanje načrtov za okrevanje na ranljivih območjih, kot so gorske, otoške in najbolj oddaljene regije, ter v manj razvitih regijah ali tistih z manj raznoliko proizvodnjo; znova poziva k ustanovitvi evropskega observatorija za podnebno nevtralnost, ki bi prispeval k izpolnjevanju nacionalnih obveznosti glede poročanja v okviru upravljanja energetske unije ter k evidentiranju in spremljanju te ranljivosti, pa tudi k ponovni presoji znanj in spretnosti v EU v okviru evropske panorame znanj in spretnosti. Cilj je uskladiti razvoj politik na področju trajnosti s krepitvijo znanj in spretnosti za kakovostna delovna mesta v najbolj ranljivih in manj razvitih regijah ali tistih z manj raznoliko proizvodnjo, ki bodo obstojna tudi v prihodnosti, ter spodbujati učinkovito izmenjavo najboljših praks med temi regijami, tudi na podlagi obstoječih sestavljenih kazalnikov in morebitnih drugih, ki jih je še treba opredeliti ⁽¹⁷⁾.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁷⁾ Čist planet za vse – Evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtralno gospodarstvo (COR-2018-05736) (UL C 404, 29.11.2019, str. 58).

Mnenje Evropskega odbora regij – Krepitev lokalnega upravljanja in predstavniške demokracije z novimi instrumenti digitalne tehnologije

(2021/C 37/08)

Poročevalec: Rait PIHEL GAS (EE/Renew Europe), predsednik občinskega sveta Järva

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. ugotavlja, da se vlade in javni organi na vseh ravneh soočajo z vse bolj kompleksnimi izzivi brez primere, kot so globalizacija, gospodarski razvoj, učinki tehnologije, podnebne in demografske spremembe, varnost, dezinformacije, zdravstvena vprašanja in radikalizacija;
2. pozdravlja politično prednostno nalogo Evropske komisije „Evropa, pripravljena na digitalno dobo“ in poziv predsednice Komisije Ursule von der Leyen k prehodu v nov digitalni svet, ki temelji na evropskih prednostih in vrednotah; podpira politično prednostno nalogo „nova spodbuda za evropsko demokracijo“ in zavezo predsednice Komisije, da si bo prizadevala za okrepljeno demokratično udeležbo in večjo preglednost pri odločanju v EU;
3. pozdravlja zavezo Evropske komisije, da bo podprla zeleni in digitalni prehod, kakor je navedeno v njenem novem predlogu večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027, ter dodelitev 8,2 milijarde EUR sredstev programu za digitalno Evropo ⁽¹⁾;
4. podpira predlog Evropskega parlamenta iz njegovega stališča o konferenci o prihodnosti Evrope, ki je bilo sprejeto 15. januarja 2020, da se „digitalna preobrazba“ vključi kot ena od političnih prednostnih nalog konference; strinja se s stališčem, da bi bilo treba udeležbo državljanov v procesu konference in posvetovanjih organizirati na „najbolj učinkovitih, inovativnih in ustreznih platformah, vključno s spletnimi orodji, doseči pa bi morala vse dele EU, da bi lahko vsak državljan imel besedo pri delu konference“; poudarja, da bi morala konferenca služiti kot preskusni poligon za razvoj strukturiranega in stalnega dialoga z državljani o zadevah EU, ki pa se bo tudi zaradi omejitev, ki jih je prinesla pandemija COVID-19, moral v precejšnji meri opirati na digitalna sredstva in inovativne procese;
5. opozarja na ustrezna in povezana stališča iz prejšnjih mnenj OR:
 - mnenje *Lokalne in regionalne perspektive za spodbujanje inovacij v javnem sektorju z digitalnimi rešitvami*, sprejeto na plenarnem zasedanju OR 30. novembra 2017 ⁽²⁾. OR v digitalizaciji uprave vidi način za izboljšanje storitev za državljane in poudarja ključno vlogo, ki jo morajo imeti lokalne in regionalne oblasti pri posodabljanju javnega sektorja. Poziva javni sektor, naj se zaveže k inovacijam, ki bodo osredotočene na potrebe uporabnikov, in zagotovi nediskriminatorni dostop do digitalnih storitev vsem državljanom in podjetjem, ter poudarja potrebo po sodelovanju in izmenjavi dobrih inovativnih praks med organi in prek meja;
 - mnenje *Evropski akcijski načrt za e-upravo za obdobje 2016–2020*, ki ga je OR sprejel na plenarnem zasedanju 11. oktobra 2016 ⁽³⁾. OR pozdravlja načelo „privzete digitalnosti“, kar pomeni, da bi javna uprava storitve zagotavljala predvsem digitalno, in poudarja, da so potrebna dolgoročna prizadevanja za krepitev digitalne vključenosti, da bi imelo več ljudi dostop do infrastrukture in spretnosti, s katerimi bi lahko izkoristili priložnosti, ki jih ponuja digitalizacija. OR priznava, da so pregledne uprave, ki zagotavljajo podatke in storitve na odprt in varen način, pomembne za povečanje

⁽¹⁾ Proračun EU kot gonilo načrta okrevanja za Evropo (COM(2020) 442 final).

⁽²⁾ COR-2017-03529-00-00-AC-TRA (UL C 164, 8.5.2018, str. 34).

⁽³⁾ COR-2016-02882-00-01-AC-TRA UL C 88, 21.3.2017, str. 54).

preglednosti in učinkovitosti, obenem pa opozarja na potrebo po visoki ravni varstva nekaterih vrst informacij in osebnih podatkov. Poleg tega OR podpira načelo „privzete čezmejnosti“ za storitve javne e-uprave ter poudarja, da imajo lahko lokalne in regionalne oblasti, zlasti v obmejnih regijah, ključno vlogo pri opredelitvi in razvoju ustreznih, učinkovitih in nemotenih čezmejnih storitev;

- mnenje *Novi program znanj in spretnosti za Evropo*, ki ga je OR sprejel na plenarnem zasedanju 7. decembra 2016 ⁽⁴⁾. OR poziva k naložbam v digitalne spretnosti in usposabljanje ter v digitalizaciji vidi priložnost za premagovanje številnih izzivov na področju izobraževanja;

6. poudarja, da digitalne preobrazbe ne sme usmerjati tehnologija, temveč morajo spremembe izhajati iz potreb in pričakovanj državljanov, za izpolnitev katerih je treba poiskati najbolj pregledne, vključujoče, uporabniku prijazne, varne in stroškovno učinkovite rešitve. To pomeni, da so za premagovanje novih izzivov potrebne spremembe tudi na lokalni in regionalni ravni, izvedba teh sprememb pa je odvisna predvsem od sposobnosti, da se prepoznajo te potrebe, in od pripravljenosti, da se izvedejo najbolj ustrezne spremembe. V sodobni demokraciji ni dovolj redno izvajati predstavniško demokracijo, temveč je treba stalno vključevati člane skupnosti, interesne skupine in organizacije. Vključevanje in udeležba vodita k boljšim odločitvam, krepi demokracijo, občutek skupnosti in pripravljenost državljanov, da prispevajo k razvoju regije;

7. ugotavlja, da se tradicionalne vezi med državljani in politiki močno spreminjajo, obenem pa nastaja novo digitalno politično prizorišče, na katerem lahko nove digitalne tehnologije prispevajo k iskanju novih rešitev in odzivanju na izzive, spodbujanju inovacij in gospodarske rasti, izboljšanju javnih storitev, okrepljeni udeležbi državljanov na nove in različne načine, izboljšanju upravljanja na lokalni ravni ter k dopolnjevanju in krepitvi demokracije;

8. meni, da bi se morali demokratični procesi razvijati in prilagajati spremembam ter da bi morali pri teh procesih izkoristiti priložnosti, povezane z novimi digitalnimi tehnologijami in orodji IKT, ki lahko izboljšajo kakovost odločanja, spodbujajo soodločanje, komunikacijo in dialog, pa tudi aktivno državljanstvo in udejstvovanje državljanov v političnem življenju, izboljšujejo preglednost in odgovornost ter krepijo legitimnost našega demokratičnega sistema;

9. meni, da je uvajanje elektronskih rešitev v lokalnih in regionalnih organih odlična priložnost za učinkovito zagotavljanje kakovostnih javnih storitev državljanom. Že samo uporaba elektronskih obrazcev bo državljanom in javnim organom prihranila čas, uslužbenci pa bodo imeli več časa za druge upravne naloge. Poleg tega različne elektronske aplikacije članom skupnosti omogočajo, da sodelujejo v postopku odločanja in v realnem času spremljajo upravljanje v svoji občini ali regiji;

10. meni, da sta lokalna in regionalna raven upravljanja najbolj primerni za izvedbo „digitalne preobrazbe“; ponavlja, da uporaba novih digitalnih tehnologij odpira nove možnosti za posvetovanje in udeležbo ter omogoča zagotavljanje kakovostnih informacij, analizo odziva javnosti, doseganje oddaljenih območij in najbolj prikrajšanih državljanov, vključevanje spretnosti, znanj in strokovnih izkušenj državljanov ter sooblikovanje politik v skladu z njihovimi potrebami in pričakovanji;

11. spodbuja lokalne in regionalne oblasti k digitalni preobrazbi in polnem izkoriščanju digitalne tehnologije, da bi dodatno olajšale udeležbo državljanov pri oblikovanju politik in pri odločanju. V ta namen bi bilo treba uporabiti tehnologije, ki izboljšujejo preglednost, inkluzivnost in odzivnost postopkov odločanja, ter vzpostaviti zaupanje in dialog, ki sta bistvenega pomena za dobro upravljanje; to mora nujno spremljati digitalno opismenjevanje;

12. ponovno poudarja, da je pomembno vključiti prispevke državljanov v proces odločanja in poskrbeti za njihovo upoštevanje; opozarja, da neodzivnost nosilcev odločanja vodi v razočaranje in nezaupanje ter da je za delujočo lokalno demokracijo bistveno zaupanje državljanov v javne organe;

⁽⁴⁾ COR-2016-04094-00-01-AC-TRA (UL C 185, 9.6.2017, str. 29).

13. poudarja, da bi morala udeležba državljanov temeljiti na učinkovitem in nediskriminatornem dostopu do informacij in znanja; opozarja, da je treba zmanjšati digitalni razkorak, tako da se ljudem omogočita izobraževanje in usposabljanje, med drugim na področju digitalnih spretnosti in medijske pismenosti, pri čemer je treba prednostno zasnovati programe digitalnega usposabljanja za vse skupine prebivalstva, s posebnim poudarkom na starejših ljudeh in drugih ranljivih ali marginaliziranih skupinah, ter razširiti usposabljanje in izobraževanje na podeželska in oddaljena območja;

14. poudarja, da je treba mlade vključiti v javno življenje; ugotavlja, da ima nova digitalna generacija potrebne spretnosti in znanja na področju tehnologije in medijske pismenosti; meni, da bi z uporabo novih digitalnih tehnologij lahko učinkovito izboljšali njihovo udejstvovanje in udeležbo v političnih procesih in procesih odločanja;

15. ugotavlja, da digitalna preobrazba zahteva veliko virov; poziva vse ravni upravljanja, naj za doseganje teh ciljev namenijo ustrezne finančne in človeške vire in možnosti usposabljanja ter zlasti v obrobni regijah, na podeželju in gospodarsko manj razvitih območjih poskrbijo za cenovno dostopno digitalno infrastrukturo visokih hitrosti, ki bo dostopna vsem, tudi invalidom in starejšim. Zato ponovno poudarja, „da izraz ‚digitalna kohezija‘ daje pomembno dodatno razsežnost tradicionalnemu pojmu ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, opredeljene v Pogodbi EU“⁽²⁾;

16. poudarja, da je uporaba digitalne tehnologije povezana z uporabo podatkov, ki jo omogoča njihovo zbiranje in ustvarjanje; zato poziva, naj se spoštuje pravica do zasebnosti in varstva podatkov ter naj se osebni podatki zahtevajo in uporabljajo v minimalnem obsegu – zgolj tisti, ki so pomembni in potrebni za točno določen namen; poziva k zavzemanju za varno internetno okolje in varne digitalne storitve ter zagotavljanje ustreznih informacij državljanom v zvezi z uporabo njihovih podatkov in povezanimi varnostnimi ukrepi kakor tudi zagotavljanje učinkovitih pravnih sredstev v primeru kršitve teh pravic, vključno z močnim evropskim pravnim okvirom, da bi preprečili nezaupanje in nezadovoljstvo državljanov. Zato poudarja, da je treba izkoristiti umetno inteligenco, da bo ostala osredotočena na človeka in se bo uporabljala za spodbujanje pametnega državljanstva in odprtega upravljanja, kar bo okrepilo demokracijo;

17. opozarja, da platforme družbenih medijev omogočajo širjenje dezinformacij, napačnih informacij in sovražnega govora, kar lahko ogrozi demokracijo in zaupanje v javne institucije; poziva h krepitvi opismenjevanja na področju digitalnih medijev ter spodbuja lokalne oblikovalce politik, naj obstoječa digitalna orodja, spletne platforme in medije uporabijo za komunikacijo in konstruktivno interakcijo z državljani in drugimi deležniki;

18. meni, da je pomembno, da lokalne in regionalne oblasti uporabljajo ustrezne lastne digitalne kanale za bolj interaktivno in hitrejšo komunikacijo z državljani, da bodo zagotovljene informacije zanesljive ter prilagojene lokalnim in regionalnim potrebam;

19. meni, da je poleg velikega učinka digitalizacije na družabno življenje ljudi ter na svet dela, izobraževanje in kulturo, če se omejimo le nanje, spričo krize zaradi COVID-19 do izraza prišel tudi pomen aktualnih informacij, ki temeljijo na dejstvih, ter komunikacijskih kanalov, prek katerih se te informacije razširjajo. Jasno je postalo tudi, da morajo imeti lokalne in regionalne oblasti ter državljani možnost vzajemnih stikov ter da morajo biti na voljo ustrezna digitalna orodja za boj proti dezinformacijam in napačnim informacijam; pri teh orodjih je treba vselej dosledno spoštovati svobodo izražanja;

20. poziva, naj se pozornost usmeri na enak in neoviran dostop do digitalnih storitev;

21. ugotavlja, da je digitalna generacija mladih ena od skupin, na katere se najbolj ciljno usmerjajo dezinformacije in sovražni govor; meni, da so lahko mlajši uporabniki zaradi izrazito intenzivne rabe družbenih omrežij, pomanjkanja kritičnih medijskih kompetenc, zlasti pri tistih z nižjo izobrazbo, in tudi homogenih mnenjskih mehurčkov (odmevnih komor), ki jih ustvarjajo družbeni mediji, še bolj izpostavljeni politični manipulaciji; poudarja, da je treba uporabljati digitalne tehnologije, ki niso le uporabniku prijazne, ampak tudi razumljive in privlačne, tako vsebinsko kot oblikovno, ter prilagojene socialnim veščinam in digitalnim spretnostim mladih, da bi okrepili njihovo kritično zaznavanje tveganj in priložnosti, ki jih prinašajo novi mediji in digitalna tehnologija;

⁽²⁾ Mnenje OR Digitalna Evropa za vse: uvajanje pametnih in vključujočih rešitev na terenu (COR-2019-03332) (UL C 39, 5.2.2020, str. 83).

22. meni, da je kriza zaradi COVID-19 ponazorila potencialni pomen dela na daljavo; lokalne in regionalne oblasti spodbuja, naj preučijo možnosti za razširitev svojih pravil o delu na daljavo;
23. ponovno poziva k tesnemu sodelovanju in izmenjavi dobre prakse med vsemi ravni upravljanja, da bi dosegli boljšo uporabo in nadaljnji razvoj digitalne preobrazbe mest in skupnosti; ugotavlja, da je veliko nacionalnih, regionalnih in lokalnih primerov mogoče obravnavati kot zgled, kako je orodja digitalne tehnologije mogoče uporabljati za okrepitev participativne demokracije;
24. ugotavlja, da je uvajanje novih tehnoloških rešitev dodatno oteženo zaradi pomanjkanja potrebnih znanj in spretnosti v javnih organih, ki bi od digitalnih orodij lahko imeli koristi. Zato bi bilo dobro najprej ugotoviti raven digitalnih spretnosti v lokalnih in regionalnih oblasteh, nato pa opredeliti tehnološke vrzeli znotraj posameznih lokalnih in regionalnih oblasti in med njimi ter ustrezne potrebe, pri čemer je treba razlikovati med procesom in tehnično rešitvijo. Poleg tega je treba zagotoviti tudi združljivost (interoperabilnost) različnih naborov podatkov in podatkovnih zbirk;
25. poudarja pomen spletnih orodij za spodbujanje partnerstev med lokalnimi in regionalnimi organi v EU ter med njimi in partnerskimi državami; meni, da bi prenovljen evropski spletni portal za decentralizirano sodelovanje olajšal navezovanje stikov in izmenjavo dobre prakse ter tako prinesel precejšnjo dodano vrednost; potrjuje svojo pripravljenost za sodelovanje z Evropsko komisijo pri razvoju takšnega digitalnega orodja;
26. pričakuje, da bo uvajanje različnih digitalnih rešitev v lokalnih in regionalnih oblasteh, zaradi katerega bodo morda potrebne precejšnje enkratne naložbe, del splošnega razmisleka o novem proračunu EU v okviru digitalne preobrazbe;
27. se strinja s stališčem združenja Association Civic Tech Europe (ACTE) iz marca 2020, da je raznolikost poslovnih modelov organizacij, ki razvijajo tehnološke rešitve za državljansko participacijo, ključnega pomena za zagotavljanje hitrih rešitev, ki v pravem obsegu v središče postavljajo državljane, in je tudi sam zaskrbljen, da lokalne in regionalne oblasti po vsej Evropski uniji nimajo vedno lahkega dostopa do teh orodij, saj se pogosto razvijajo kot naročniške platforme „programje kot storitev“⁽⁶⁾;
28. predlaga, da Evropski odbor regij razvije ukrepe, s katerimi bi motivirali in nagrajevali lokalne in regionalne oblasti, da bi te okrepile svojo zavezanost načelom odprtega in vključujočega upravljanja. Tako bi se v prihodnosti lahko oblikovalo novo merilo kakovosti, ki bi omogočalo merjenje stopnje demokracije v lokalnih skupnostih in izmenjavo dobre prakse;
29. poziva, naj se po vsej Evropi zagotovijo finančna sredstva za izboljšanje digitalne in medijske pismenosti državljanov z izobraževalnimi programi in programi usposabljanja za različne ravni šolanja, pa tudi za uslužbence lokalnih in regionalnih oblasti ter funkcionarje, da bi izboljšali njihove spretnosti in poznavanje možnosti uporabe sodobnih digitalnih rešitev;
30. priporoča, naj lokalne in regionalne oblasti prednostno uvajajo digitalna orodja v vseh skladih in programih;
31. poziva k financiranju digitalnih izobraževalnih orodij in opreme, da bo mogoče zagotoviti enak dostop do kakovostnega digitalnega učenja in poučevanja po vsej Evropi;
32. priporoča, naj se po potrebi spremenijo merila za upravičenost, da bi lahko lokalne in regionalne oblasti na bolj preprost in gospodaren način uvajale nove digitalne rešitve in platforme, med drugim z dostopom do sredstev EU za platforme „programje kot storitev“.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁶⁾ Stališče združenja Association Civic Tech Europe (ACTE), marec 2020.

Mnenje Evropskega odbora regij – Izzivi za javni prevoz v mestih in na mestnih območjih

(2021/C 37/09)

Poročevalec: Adam STRUZIĆ (PL/EPP), predsednik Mazovijskega vojvodstva**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. poudarja, da je treba znižati zunanje stroške prometa, da bi spodbudili razogljičenje mobilnosti. Promet povzroča približno četrtno emisij toplogrednih plinov v EU. Hkrati nekatere oblike prometa negativno vplivajo na kakovost življenja in zdravje ljudi, saj povzročajo onesnaževanje zraka, prometne zastoje, hrup, nesreče in neoptimalno rabo prostora;
2. poudarja, da je potreben prehod na trajnostne načine prevoza, da bi zagotovili visoko kakovost življenja v mestih in povečali njihovo dostopnost, čistočo in konkurenčnost;
3. ugotavlja, da je glavna grožnja za trajnostni razvoj mest in regij problem širjenja mestnih funkcij v obliki suburbanizacije in razraščanja mest. To ne povzroča le degradacije prostora in krčenja kmetijskih, zelenih ter odprtih površin, ampak tudi povečanje zunanjih stroškov naselitve in z njo povezanih prometnih tokov, ki jih večinoma krijejo organi lokalne uprave;

Izzivi, povezani z mobilnostjo v mestih, ki jih je treba upoštevati v strategiji za trajnostno in pametno mobilnost ⁽¹⁾

4. poudarja, da se zaradi vse večjega avtomobilskega prometa v mestih in na mestnih območjih povečujejo zunanji stroški, povezani z onesnaževanjem zraka in izgubo časa, kar posledično tudi negativno vpliva na usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Javni prevoz bi zato moral postati eden od glavnih elementov mobilnosti v mestih, hkrati pa bi bilo treba za večjo trajnost mobilnosti v mestih okrepiti različne oblike aktivne mobilnosti, kot sta kolesarjenje in hoja;
5. opozarja na izzive na mestnih območjih v širšem smislu in poudarja, da se mora zaradi narave teh območij veliko ljudi voziti na delo v mestna središča. Zato je dostop do okolju prijaznega in stroškovno učinkovitega javnega prevoza eden največjih izzivov mestnih območij ⁽²⁾;
6. opozarja, da je treba promet obravnavati kot integriran sistem. Zaradi vse večjega pomena mobilnosti kot storitve in potrebe po uvedbi inovativnih rešitev pri upravljanju in organizaciji prometa bi bilo treba lokalne in regionalne oblasti spodbujati k povezovanju javnega in zasebnega prevoza (zlasti hoje, kolesarjenja in oblik zasebnega prevoza) v prostorskih in prometnih načrtih;
7. ugotavlja, da so cilji v zvezi z razogljičenjem iz evropskega zelenega dogovora in cilj EU, da do leta 2050 doseže podnebno nevtralnost, ambiciozni, vendar nujni. Da bi jih mesta in mestna območja lahko uresničila, so potrebne politične odločitve, ki temeljijo na konceptualnem, organizacijskem in izobraževalnem delu, ter ustrezna finančna sredstva zanje;
8. priporoča zbiranje podatkov, ki prikazujejo tokove mobilnosti na mestnih območjih, da bi pridobili obsežno sliko prometnega stanja, potrebno za pripravo bolj prilagojenih ukrepov in z dokazi podprtih načrtov trajnostne mobilnosti v mestih ter za bolj ciljno usmerjanje naložb iz sredstev kohezijske politike in drugih sredstev;

⁽¹⁾ V skladu z akcijskim načrtom poteka javno posvetovanje na temo *Strategija za trajnostno in pametno mobilnost* (rok za predložitev mnenja: 23. 9. 2020, ref. Ares(2020)3438177 – 1. 7. 2020): <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy>.

⁽²⁾ Mnenje CDR 1896/2019 (UL C 79, 10.3.2020, str. 8).

9. poudarja, da so eden od virov težav v zvezi z mobilnostjo v mestih omejitve, povezane z nezadostnim financiranjem namenske infrastrukture za javni mestni promet in nemotorizirano mobilnost. Lokalne in regionalne oblasti ter njihova podjetja javnega prevoza potrebujejo dodatne vire financiranja, ki bo usmerjeno zgolj v povečanje deleža trajnostnih alternativ zasebnemu motoriziranemu prevozu v strukturi načinov prevoza;

10. poudarja, da mora biti politika na področju javnega prometa umeščena v širšo socialno politiko. Preprečiti bi bilo treba, da bi zunanji stroški javnega prevoza, kot so hrup, onesnaževanje, razlastitev, infrastrukturna dela ipd., neenakomerno bremenili socialno najbolj ranljive osebe. Poleg tega je treba zagotoviti pravičen dostop za vse z vidika določanja cen ali povezljivosti, s čimer se vsem omogoči boljša kakovost življenja;

Zagotavljanje resnične izbire z dajanjem prednosti trajnostnim načinom prevoza na poti do evropskega zelenega dogovora

11. poudarja, da je treba na področjih, kjer trenutno veljavni standardi dajejo prednost zasebnemu avtomobilskemu prevozu pri načrtovanju in financiranju, spremeniti pogoje na način, ki bo spodbujal bolj trajnostne in učinkovite načine prevoza. Vendar so sedanje navade le posledica razpoložljivosti in privlačnosti posameznih načinov prevoza, večina družbe pa pri svojih odločitvah v zvezi s tem ostaja prožna. Če bo javni prevoz postal privlačnejši z vidika cene, razpoložljivosti, pogostosti in kontinuitete prometnih povezav, se bo razvila resnična alternativa zasebnemu avtomobilskemu prevozu;

12. opozarja na pomen javno-zasebnih partnerstev v mestih in regijah, da se mobilizirajo zasebne naložbe in razvijejo inovativne rešitve v javnem prevozu. S tega vidika poziva k podjetjem prijaznemu regulativnemu okviru, ki bo spodbujal rast novih poslovnih modelov in ustvarjal konkurenčen trg;

13. poudarja pomen zagotavljanja učinkovitega in trajnostnega javnega prevoza preko upravnih meja mest. To je zlasti pomembno za ljudi, ki se vsak dan vozijo v službo, starejše in mladino. S tega vidika sta ključna dobro upravljanje javnih organov in sodelovanje med njimi na ravni mestnih območij;

14. poudarja, da je treba za spremembo navad v družbi v smeri večjega deleža načinov prevoza, ki so manj obremenjujoči za okolje, zagotoviti ozaveščenost uporabnikov in predvsem dejansko izbiro na tem področju;

15. ugotavlja, da je nadaljnji korak namensko dajanje prednosti okolju prijaznim načinom prevoza. Ustvariti je treba prostor, prijazen pešcem in kolesarjem, in dajati prednost mehki mobilnosti ter javnemu prevozu, in sicer tako glede dostopnosti kot privlačnosti poti in organizacije prometa. Za takšno spremembo sta potrebna uskladitev prostorskih, urbanističnih in prometnih politik ter sodelovanje preko upravnih meja na več ravneh, da se odpre prostor za promet, ki bo alternativa avtomobilom;

16. poziva Evropsko komisijo, naj v tesnem sodelovanju z državami članicami oblikuje natančnejše naložbene cilje za razvoj javnega prevoza. Opaža negativno težnjo po povezovanju naložb v javni prevoz z razširitvijo in povečanjem zmogljivosti cestnega sistema. Namesto tega bi bilo treba dati jasno prednost vsem oblikam javnega in skupnega prevoza. Če železniški prevoz ni izvedljiv, bi bilo treba dati prednost sistemom hitrega avtobusnega prevoza in voznim pasovom za vozila z visoko zasedenostjo. Prakse, ki so v nasprotju s cilji trajnostne prometne politike, bi bilo treba omejiti z ustreznimi nadzornimi in regulativnimi ureditvami;

17. poudarja, da so resnično okolju prijazni načini prevoza tisti, ki ne le zmanjšujejo emisije, temveč tudi prihranijo prostor, čas in energijo. Poleg hoje in kolesarjenja so to tudi prevoz po tirih in hitri avtobusni prevoz ter vozni pasovi za vozila z visoko zasedenostjo, zato bi morali biti primestna in podzemna železnica, tramvaj in nizkoemisijski avtobusi, zlasti hitri avtobusni prevoz, hrbtenica javnega prevoza na mestnih območjih in v večjih mestih;

Mobilnost in javni prevoz kot ključni pristojnosti lokalnih in regionalnih oblasti

18. opozarja, da je velik del prometa posledica nezmožnosti izpolnjevanja vseh potreb v kraju bivanja. Cilj politike bi moral torej biti dostopnost vsega blaga in storitev, zlasti na področju zdravja, izobraževanja, športa, kulture in socialne podpore, ne pa mobilnost sama po sebi. Hkrati opozarja na dolgoročno naravo prostorskih sprememb, s katero se podpira dobro delujoče povezave med podeželjem in mesti in preprečuje izseljevanje s podeželja, ter na potrebo po sprejetju *ad hoc* popravilnih ukrepov na področju prometnega sistema;

19. meni, da bi moral biti glavni cilj prostorske in prometne politike čim bolj povečati možnost zadovoljevanja potreb, hkrati pa zmanjšati potrebo po potovanju. V drugi fazi bi si bilo treba prizadevati za racionalizacijo potovanj, zlasti z ustrezno razčlenitvijo načinov prevoza, da bi čim bolj zmanjšali zunanje stroške prevoza, ki jih nosijo regionalne oblasti. Poleg tega poudarja, da lahko povečan obseg dela na daljavo, kot je potekalo med pandemijo COVID-19, podeželju prinese priložnosti, saj delavcem omogoča več prilagodljivosti pri izbiri kraja bivanja;

20. opaža, da se potrebe po vsakodnevni mobilnosti na daljše razdalje zmanjšujejo, kar je posledica povečanega obsega dela na daljavo zaradi COVID-19, in ugotavlja, da bi bila lahko ta nova težnja dolgoročna, če bi jo povezali z uvedbo zamisli, kot je „do mesta v 15-ih minutah“;

21. želi spomniti, da bi bilo treba pri omrežjih javnega prometa čim prej upoštevati nov razvoj bivanja ali nove oblike naseljevanja ter zagotoviti dostopnost že v zgodnji fazi, kajti ko ljudje enkrat kupijo avto, ga običajno tudi uporabljajo. Stanovalci v novih stanovanjskih objektih bi morali imeti dostop do javnega prevoza od trenutka, ko se v objekt vseli prva oseba;

22. poudarja, da je treba zmanjšati suburbanizacijo, ki se širi v primestnih območjih in se razteza več deset kilometrov od mestnih središč. Težava je toliko večja, kolikor večje je mesto. Zato se je treba vrniti k poselitveni strukturi, ki temelji na zgoščevanju in mreži središč, v katerih se osrednje funkcije izvajajo v središčih ustrezne velikosti, določenih z načrti, ki so povezani z učinkovitim javnim prevozom. Pomembno je tudi, da se stanovanjski razvoj načrtuje v povezavi z vozlišči javnega prevoza;

23. poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi sredstva ne le za nove naložbe v organizacijo mestnega prometa, ampak tudi za preobrazbo zastarelih in neučinkovitih rešitev. Te naložbe bi morale biti usmerjene predvsem v posodobitev železniškega sistema, njegovo varnost in digitalizacijo, s čimer bi nastal hitrejši, varnejši in primernejši prometni sistem. Hkrati bi predlagane naložbe lahko vključevale elemente, kot so ceste v mestih, ki preprečujejo trčenja, resnične mestne ulice, ki omogočajo učinkovitejšo rabo prostora, zmanjšanje potreb po potovanju, povečanje deleža učinkovitih prevoznih sredstev pri razčlenitvi načinov prevoza in zmanjšanje zunanjih stroškov prevoza. Takšni ukrepi spodbujajo izbiro javnega prevoza in alternativ zasebnemu avtomobilskemu prevozu ter odpravljajo predstavo o enostavni in poceni vožnji z avtomobilom iz predmestij, katere zunanje stroške dejansko krijejo prebivalci mest;

Ustrezna razčlenitev načinov prevoza in internalizacija zunanjih stroškov z zagotovljenim financiranjem iz skladov EU v regijah

24. meni, da bi bilo treba preučiti možnosti za krepitev naložb v trajnostno mobilnost, na primer prek instrumenta za povezovanje Evrope, sklada za modernizacijo ter mehanizma za okrevanje in odpornost. Pomembno je tudi povečati mobilnost z naložbami v infrastrukturo, ki izboljšujejo dostop do mestnih vozlišč in vozlišč v vseevropskem prometnem omrežju (TEN-T), in ta vozlišča prednostno obravnavati;

25. poudarja, kako pomemben je ključni izziv povečanja deleža prevoznih sredstev, ki so manj obremenjujoča za okolje ter ne potrebujejo toliko energije in prostora. Zato bi bili lahko trajnostni in inovativni načini mobilnosti sestavni del reform, ki se predložijo v okviru nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost. To pomeni, da je treba ustrezno uporabiti različne načine prevoza, da bi čim bolj povečali koristi in zmanjšali družbene stroške v skladu z načelom „onesnaževalec plača“;

26. poziva, naj se zaključi postopek internalizacije zunanjih stroškov prometa, da bi lahko pri odločitvah uporabnikov upoštevali tudi blaginjo družbe. To še zlasti velja za ustrezno oceno stroškov cestnega prometa, ki so trenutno precej podcenjeni. Izboljšanje tega ravnotežja bo pomemben dejavnik pri povečanju uporabe prevoza z najnižjimi zunanjimi stroški, kot sta prevoz po tirih in hitri avtobusni prevoz, ki bi moral biti osnova za javni prevoz na mestnih območjih;

27. poudarja, da je treba zagotoviti stroškovno konkurenčnost javnega prevoza z vidika potnikov. Ker je cestni promet največji vir zunanjih stroškov, bi bilo treba privlačnost javnega prevoza zagotoviti z dovolj visoko ravno javnih subvencij, ki bi se delno financirale z internalizacijo stroškov zasebnih motornih prevoznih sredstev;

28. poudarja, da železnica kot hrbtenica regionalne mobilnosti veliko prispeva k teritorialni koheziji. Poziva k pospešitvi naložb v železniška vozlišča v mestih, njihovo uspešnejšo vključitev v omrežje TEN-T, izboljšanje čezmejnih povezav in razvoj infrastrukture na „zadnjem delu povezave“, da se železnica bolje vključi v mestne in primestne verige mobilnosti ⁽³⁾;

29. poudarja, da je treba podpreti tudi druge načine trajnostnega javnega prevoza, kot so avtobusi z nizkimi emisijami, s čimer bi pripomogli k odpravi zastojev v mestih, zmanjšanju emisij in doseganju podnebnih ciljev evropskega zelenega dogovora. Pri tem je bistveno, da se zagotovijo gospodarske spodbude za obnovo voznega parka, uvedbo čistih tehnologij in naložbe v infrastrukturo (na primer vozni pasovi za hitri avtobusni prevoz na mestnih območjih, prometna vozlišča, ki pomagajo olajšati prestop, postajališča za vstopanje in izstopanje, odvrčanje od parkiranja itd.);

30. poziva k zagotovitvi večjega deleža sredstev za javni prevoz v mestih iz Instrumenta za povezovanje Evrope, Kohezijskega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj, njihovi hitrejši uporabi in večjem vplivu financiranja na regionalni in lokalni ravni. Navedeni ukrepi bodo imeli odločilno vlogo pri izvajanju operativnih in tehnoloških rešitev na ravni mest ter pri zagotavljanju trajnostnih in okolju prijaznih rešitev;

31. poziva k podpiranju mobilnosti v mestih in boljšim povezavam s primestnimi in podeželskimi deli mestnih regij, s čimer se bodo ustvarili dobro delujoči integrirani sistemi javnega prevoza v naslednjem obdobju 2021–2027, predvsem prek regionalnih organov in njihovih operativnih programov. Uporabiti je treba bogate izkušnje, znanje in zmogljivosti regionalnih organov, ki zagotavljajo usklajeno, učinkovito in uspešno ukrepanje;

32. v zvezi s tem se strinja, da naj bi bil trajnost in okolju prijazen javni prevoz upravičen do sredstev v okviru posebnega cilja „bolj zelena, nizkoogljična Evropa s spodbujanjem prehoda na čisto in pravično energijo, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, prilagajanje podnebnim spremembam ter preprečevanje in upravljanje tveganj“ (politični cilj 2) v skladu z uredbo o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (predlog Komisije COM(2018) 372 final, kakor je bil spremenjen z dokumentom COM(2020) 452 final), kar bo prispevalo k boljši kakovosti zraka in zmanjšanju hrupa ter mestnim regijam znatno pomagalo pri doseganju ciljev zelenega prehoda in pri prehodu na podnebno nevtralnost;

Kakovost storitev javnega prevoza ter predvidevanje kriznih razmer in zagotavljanje varnosti v primeru groženj, med drugim pandemij

33. poudarja, da je treba za doseganje konkurenčnosti javnega prevoza v primerjavi z zasebnim motoriziranim prevozom zagotoviti visoke standarde kakovosti javnega prevoza. V ta namen so med drugim odločilni naslednji dejavniki: prostorska razpoložljivost, vozni redi in pogostost storitev, točnost in zanesljivost, konkurenčnost v smislu časa vožnje, neposredne povezave ali učinkovitost transferjev ter udobje in varnost prevoznih sredstev;

⁽³⁾ Mnenje CDR 2633/2020 (UL C 440, 18.12.2020, str. 183).

34. poudarja, da bi lahko mestna območja zaradi kritičnih razmer, ki jih je povzročila pandemija COVID-19, doživela preobrat v prehodu na javni prevoz. Državljeni si znova želijo uporabljati avtomobile in se v mnogih primerih vsak dan sami vozijo na delo. Hkrati mestna območja vlagajo precejšnja finančna sredstva v izvajanje preventivnih higienskih ukrepov v vozilih javnega prevoza. Višji stroški pa niso privedli do večjega števila potnikov, ki uporabljajo javni prevoz, in mestna območja so izgubila velik delež cene vozovnic. Poleg tega se zaradi pomanjkanja sredstev v javnem sektorju, ki je posledica pandemije COVID-19, soočajo z znatnim zmanjšanjem svojih regionalnih proračunov. Zato je treba pokriti proračunske potrebe mestnih območij. Hkrati se je treba učiti iz izkušenj in razviti odporne sisteme javnega prevoza, ki bodo lahko dobra izbira v času morebitne naslednje krize;

35. poziva k uporabi Sklada za pravični prehod, da se mesta in mestna območja podprejo pri prehodu na razogljičen javni prevoz;

36. predlaga skupne razpise za javna naročila na ravni EU tudi za čiste minibusse, ki se uporabljajo zlasti za prevoz starejših, invalidov in šoloobveznih otrok, ki potrebujejo bolj prilagojene rešitve. Ti minibusi so dražji na potnika/kilometer kot večja vozila in imajo daljši čas amortizacije, vendar so ravno tako pomembni za resnično čisto omrežje javnega prevoza;

37. poudarja, da mora biti javni prevoz povezan z vidika prostora, organizacije in cen, da bo učinkovit. To je pomembno zlasti na mestnih območjih, regijah, v katerih so prestolnice, in v večjih mestnih aglomeracijah, kjer potovanja zajemajo povezovanje mestnega, primestnega in lokalnega prevoza z državnim omrežjem, vendar tudi na podeželju, kjer lahko težave povzroča predvsem pogostost javnega prevoza. Povezovanje pomeni skupni sistem določanja cen in boljšo interoperabilnost med različnimi podjetji javnega prevoza, tudi železniškimi podjetji, ki delujejo na istem mestnem območju. Povezovanje se nanaša tudi na mehko mobilnost, lažji dostop do postajališč javnega prevoza za nemotorizirane potnike in, v primeru železniških postaj v redko poseljenih primestnih območjih, tudi uporabnike zasebnih motornih vozil;

38. poudarja, da moramo izboljšati tudi zmogljivosti železniških postaj in ustvariti vozlišča pametne mobilnosti, ki so hkrati logistična vozlišča in kraji za srečevanje, ki zagotavljajo prijetno okolje tako za spremembo načina prevoza kot tudi za človeško interakcijo;

39. opozarja Evropsko komisijo, da je treba v sodelovanju z javnimi prevozniki pospešiti sodelovanje EU pri posredovanju informacij o javnem prevozu. Enostavneje bi morale biti načrtovati potovanja in potovati z javnim prevozom, tudi z uporabo spletišč posameznih regionalnih prevoznikov;

40. predlaga Evropski komisiji, naj v sodelovanju z javnimi prevozniki vzpostavi in sprejme vseevropski okvir, ki bo omogočil učinkovito uporabo javnega prevoza v različnih evropskih mestih. Razmisliti bi bilo treba o različnih možnostih, ki so dolgoročno trajnostne;

41. predlaga Evropski komisiji, da v sodelovanju z javnimi prevozniki razvije vseevropski okvir za povezovanje železniških vozovnic z vozovnicami za mestni javni prevoz v krajih odhoda in prihoda (na primer s posebnim doplačilom). Uporabniki bi imeli velike koristi od ene same platforme ali mobilne aplikacije in plačilnega sistema. Take rešitve se že izvajajo v različnih državah članicah, njihovo zagotavljanje po vsej Evropski uniji pa bi poenostavilo postopek načrtovanja potovanj;

42. poziva k sistemski rešitvi vprašanja neupravičeno visokih pristojbin za prevoznike in posledično potnike, ki jih upravljavci železniških omrežij zaračunavajo za prehajanje nacionalnih meja znotraj Unije. Pristojbine ne smejo presegati dejanskih stroškov tehničnih sprememb omrežja, če te obstajajo, sicer pa bi jih bilo treba odpraviti. To je eden od temeljnih pogojev za ponovno konkurenčnost železniškega prometa na dolge razdalje, ki bi prispevala k povečanju uporabe javnega prevoza v ciljnih mestih;

43. poudarja, da je treba razviti vseevropske standarde za preprečevanje in odkrivanje posebnih groženj, med njimi pandemij, ter oblikovati prakse za zagotavljanje varnega gibanja ljudi, če se te grožnje pojavijo. V okviru tekočega dela v zvezi s celovito strategijo EU za trajnostno in pametno mobilnost, ki bo nadomestila belo knjigo z naslovom *Načrt za enotni evropski prometni prostor – na poti h konkurenčnemu in z viri gospodarnemu prometnemu sistemu*, je treba graditi na izkušnjah in primerih uspešnih ukrepov, ki so bili v številnih regijah in mestih v EU sprejeti za boj proti posledicam COVID-19 ⁽⁴⁾.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁴⁾ V skladu z akcijskim načrtom poteka javno posvetovanje na temo *Strategija za trajnostno in pametno mobilnost* (rok za predložitev mnenja: 23. 9. 2020, ref. Ares(2020)3438177 – 1. 7. 2020): <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy>.

Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo Evropske komisije o izvajanju prenovljenega strateškega partnerstva z najbolj oddaljenimi regijami EU

(2021/C 37/10)

Poročevalec:	Ángel Víctor TORRES PÉREZ (ES/PES), predsednik avtonomne skupnosti, Kanarski otoki
Referenčni dokument:	Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki o izvajanju sporočila Komisije z naslovom Trdnejše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU COM(2020) 104 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. poudarja, da najbolj oddaljene regije sestavlja osem otokov in otočij v Karibskem morju, Indijskem oceanu in Atlantskem oceanu ter izolirano ozemlje v Amazonskem pragozdu, tj. šest francoskih čezmorskih ozemelj (Gvajana, Gvadelup, Martinik, Mayotte, Reunion in Saint-Martin), dve portugalski avtonomni regiji (Azori in Madeira) in ena španska avtonomna skupnost (Kanarski otoki), ki se soočajo z vrsto trajnih omejitev zaradi oddaljenosti, izoliranosti in majhnosti, kar otežuje njihov razvoj;
2. pozdravlja zavezo Evropske unije (EU) podpora najbolj oddaljenim regijam, izraženo v sporočilu Komisije z naslovom Trdnejše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU z dne 24. oktobra 2017 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo), ki jo je Svet za splošne zadeve potrdil s sklepi iz aprila 2018. V njih Komisijo poziva, naj si še naprej prizadeva za sprejemanje posebnih ukrepov za najbolj oddaljene regije v skladu s členom 349 PDEU;
3. pozdravlja vmesno poročilo (v nadaljnjem besedilu: poročilo), objavljeno marca 2020, o napredku pri izvajanju sporočila;
4. obžaluje, da poročilo ne vsebuje poglobljene ocene strategije za te regije in ne ponuja priložnosti za odpravo opustitve nekaterih ukrepov na področju politik, ki so bistvene za njihov razvoj, kot sta kohezijska politika in zlasti socialni steber EU;
5. priznava, da je treba to strategijo prilagoditi hudim posledicam pandemije COVID-19, katere učinki so na teh območjih, ki so močno odvisna od turizma in povezanosti s tujino, še večji, njihovo gospodarsko okrevanje pa bo predvidoma trajalo dlje;
6. poudarja, da je treba v sedanjih razmerah podpreti industrijski sektor v najbolj oddaljenih regijah in da je za povečanje konkurenčnosti podjetij in spodbujanje ustvarjanja delovnih mest v teh regijah bistvenega pomena ustrezen evropski okvir za državno pomoč in fiskalni instrumenti;
7. opozarja, da so bila socialna vprašanja vedno v središču izzivov, s katerimi se spopadajo najbolj oddaljene regije, zaradi uničujočih učinkov sedanje krize na njihovih trgih dela pa so še bolj pereča, zato se je treba v strategiji za te regije še toliko bolj osredotočiti na rast in zaposlovanje. Najbolj oddaljene regije potrebujejo novo usmeritev, ki bo vključevala okrepljeno socialno razsežnost in opredelitev posebnih ukrepov za spopadanje s trenutnimi razmerami;
8. pozdravlja zavezo Evropske komisije, da bo delovala v partnerstvu z najbolj oddaljenimi regijami, in poudarja pomen tega partnerstva glede na težave teh regij pri spopadanju s posledicami pandemije COVID-19;

9. opozarja na zelo ranljiv položaj najbolj oddaljenih regij, ki se je zaradi pandemije še poslabšal, in poudarja, da je treba v okviru načrta EU za okrevanje zagotoviti, da se bodo te regije ustrezno obravnavale v skladu z regionalnimi razmerami in potrebami;
10. poudarja, da je treba pri izvajanju zunanje politike EU zaščititi interese najbolj oddaljenih regij, ter poziva, naj se v prihodnjem sporazumu EU z Združenim kraljestvom upošteva negativni vpliv brexita na najbolj oddaljene regije glede na njihovo posebno ranljivost;
11. opozarja, da morajo biti projekti, financirani v okviru pobude REACT-EU v najbolj oddaljenih regijah, namenjeni reševanju izzivov v sektorjih, ki jih je kriza zaradi COVID-19 najbolj prizadela, kot je turistični sektor, pa tudi krepitvi naložb v sektorjih, povezanih s povezljivostjo, tudi digitalno, izvajanju zelenega in modrega gospodarstva ter naložbam v kompetence, znanja in spretnosti, ki omogočajo ustvarjanje delovnih mest in prilagajanje na spremembe, ki jih je povzročila pandemija;
12. pozdravlja izrecno zavezo Komisije, da bo najbolj oddaljenim regijam namenila posebno pozornost v okviru evropskega zelenega dogovora in upoštevala njihovo izpostavljenost podnebnim spremembam in naravnim nesrečam ter njihove izjemne prednosti, kot so biotska raznovrstnost in obnovljivi viri energije, ter upa, da bodo v ta namen sprejeti posebni ukrepi;
13. priporoča, da se ohrani potrebno ravnotežje med okoljskimi cilji in visokimi socialnimi stroški, ki jih lahko imajo najbolj oddaljene regije, in da Evropska komisija v okviru mednarodnih pogajanj prizna posebnost teh regij ter iz sistema trgovanja z emisijami izvzame lete med njimi in drugimi državami EU; neobstoje izjem za te regije v načrtih za vključitev pomorskega in zračnega prometa v sistem trgovanja z emisijami bi izredno negativno vplival na njihove gospodarske in socialne razmere;
14. pozdravlja okrepljeno partnerstvo med Komisijo, državami članicami in konferenco predsednikov najbolj oddaljenih regij, ki omogoča uspešen in trajen dialog prek posebnih platform in delovnih skupin, v okviru katerih opredeljujejo problematiko, predlagajo rešitve in načrtujejo strategije za prilagajanje evropskih politik v najbolj oddaljenih regijah;
15. pozdravlja, da je upravljanje na več ravneh omogočilo, da velik del predlogov Komisije za obdobje 2021–2027 vključuje posebnosti za najbolj oddaljene regije;
16. ugotavlja, da se mora glede na pozitivne rezultate nadaljevati okrepljeni in stalni dialog med Evropsko komisijo in najbolj oddaljenimi regijami pri prihodnjem delu v zvezi s snovanjem ustreznih politik, pri katerih se upoštevajo razmere v najbolj oddaljenih regijah;
17. poudarja pomen prilagojene obravnave, ki jo je Evropska komisija predlagala v sporočilu iz leta 2017, zaradi šibkosti številnih sektorjev na teh območjih;
18. opozarja, da je treba na konferenci o prihodnosti Evrope ohraniti ločen pravni status najbolj oddaljenih regij, da se bodo lahko te še naprej pošteno in uravnoteženo vključevale v razvoj EU;

Izkoriščanje prednosti najbolj oddaljenih regij

Modro gospodarstvo

19. opozarja, da pomorski prostor najbolj oddaljenih regij pomeni veliko prednost za zaposlovanje, gospodarsko dejavnost in razvoj, ki jo je treba zaščititi in izkoristiti;
20. pozdravlja študijo Evropske komisije *Realising the Potential of the Outermost Regions for Sustainable Blue Growth* (Ugotavljanje potenciala najbolj oddaljenih regij za trajnostno modro rast) in vključitev njenih ugotovitev v sporočilo;
21. želi spomniti na mnenje, ki ga je sprejel februarja 2018 in v katerem je poudaril, da mora EU najbolj oddaljenim regijam zagotoviti večjo finančno podporo za ukrepe, namenjene razvoju njihovih morskih in pomorskih virov, ter za razvoj ambicioznih naložb, pri tem pa upoštevati možnosti za ustvarjanje delovnih mest in varstvo ekosistemov;
22. ocenjuje, da je obnova ribiške flote najbolj oddaljenih regij še vedno omejena zaradi uporabe evropske zakonodaje, in meni, da so potrebna dodatna prizadevanja za zagotovitev večje skladnosti med revidiranimi smernicami o državni pomoči za ribištvo in ESPR, da bi bila prenova ribiške flote najbolj oddaljenih regij upravičena do pomoči v okviru teh smernic;

23. želi spomniti, da Svet v sklepih z dne 19. novembra 2019 o oceanih in morjih poziva k zaščiti najbolj oddaljenih regij zaradi njihove izpostavljenosti podnebnim spremembam, in poudarja pomen pomorske in ribiške politike za razvoj trajnostnih gospodarskih dejavnosti;

24. obžaluje, da pozivi najbolj oddaljenih regij v zvezi z načrti za nadomestila za dodatne stroške niso bili upoštevani, in podpira njihov poziv k prilagojeni in prožni uporabi zneskov in izvedbenih določb v zvezi s tem;

Kmetijstvo in razvoj podeželja

25. opozarja, da je kmetijstvo ključni sektor za gospodarstvo in zaposlovanje v najbolj oddaljenih regijah, kar je EU priznala z uvedbo njihove posebne obravnave v okviru programa POSEI, ter poudarja prispevek in dodano vrednost tega sektorja med krizo zaradi COVID-19, saj prispeva k zagotavljanju samooskrbe s hrano, daje prednost kratkim dobavnim verigam in zadovoljuje veliko povpraševanje prebivalstva;

26. se zavzema za ohranitev posebnih izjem za najbolj oddaljene regije v prvem stebru SKP, natančneje glede nevezanosti pomoči in sistema zmanjšanja pomoči;

27. obžaluje, da je v predlogu večletnega finančnega okvira zmanjšano sofinanciranje za najbolj oddaljene regije v okviru EKSRR;

28. ugotavlja, da kriza zaradi COVID-19 pomeni resen problem za distribucijo hrane v najbolj oddaljenih regijah, in zavrača možnost, da bi se v prihodnjem finančnem obdobju zmanjšala proračunska sredstva iz SKP za te regije, ter poziva k ponovni uvedbi sedanjih sredstev v okviru programa POSEI;

29. opozarja Evropsko komisijo, da mora v trgovinske sporazume, o katerih se pogaja s tretjimi državami, vključiti posebno poglavje v zvezi z vsemi zadevami, ki so v posebnem interesu najbolj oddaljenih regij;

30. podpira najbolj oddaljene regije pri njihovem pozivu k podaljšanju stabilizacijskega mehanizma v zvezi z dvostranskimi sporazumi o uvozu banan, podpisanimi z andskimi in srednjeamerškimi državami, po letu 2020 in zagotovitvi njegovega samodejnega delovanja, če katera od teh držav preseže določeni prag;

Biotska raznovrstnost

31. pozdravlja dejstvo, da evropski zeleni dogovor priznava veliko vrednost edinstvene biotske raznovrstnosti v najbolj oddaljenih regijah in nevarnost podnebnih sprememb kot enega glavnih dejavnikov za izgubo biotske raznovrstnosti;

32. pozdravlja vključitev posebnih javnih razpisov v program LIFE 2014–2020 za ohranjanje, varstvo in izboljšanje biotske raznovrstnosti ter prilagajanje najbolj oddaljenih regij na podnebne spremembe;

Krožno gospodarstvo

33. poziva Evropsko komisijo, naj pri ukrepih za krožno gospodarstvo upošteva poseben položaj najbolj oddaljenih regij, za katere so značilni izoliranost, oddaljenost in velik pritisk zaradi njihovih gospodarskih modelov, ki temeljijo predvsem na turizmu;

34. meni, da bo *ad hoc* platforma omogočila pripravo prilagojenih ukrepov za nadzor nad vnosom odpadkov v najbolj oddaljene regije in njihovim iznosom ter prispevala k ustreznemu ravnanju z odpadki in podpirala cilj, da te regije postanejo regije „brez odpadkov“;

35. priznava, da je ravnanje z odpadki v najbolj oddaljenih regijah zapleteno in so stroški zanj visoki ter da je treba podpreti naložbe v infrastrukturo, tudi prek ESRR, da se olajša prehod na krožno gospodarstvo;

Podnebne spremembe

36. podpira zavezanost najbolj oddaljenih regij ciljem EU glede doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050 in opozarja na ranljivost teh regij v zvezi s podnebnimi spremembami;

37. meni, da so ambicije evropskega zelenega dogovora v skladu z določbami v sporočilu, pozdravlja izrecno sklicevanje nanj in upa, da bo to spodbudilo pravičen prehod najbolj oddaljenih regij na nevtralno gospodarstvo;

38. poziva, naj se vsi ukrepi na področju zmanjševanja emisij ogljika ocenijo in obravnavajo globalno, pri čemer si je treba prizadevati za pravično ravnotežje med okoljskimi zahtevami ter potrebo po dostopnosti za državljane in ohranjanju gospodarstva;

39. opozarja, da je treba merila upravičenosti Sklada za pravični prehod bolj prilagoditi in vključiti realnost najbolj oddaljenih regij v dolgoročno strateško vizijo EU za prilagajanje na podnebne spremembe;

Energetski prehod

40. pozdravlja ukrepe v korist najbolj oddaljenih regij iz direktive o energiji iz obnovljivih virov in pobudo za čisto energijo za otoke EU ter spodbuja Komisijo, naj si še naprej prizadeva v tej smeri;

41. opozarja, da so najbolj oddaljene regije edine regije, ki so odvisne od fosilnih goriv in imajo izolirane energetske sisteme ter se zato ne morejo povezati v evropska omrežja, ter obžaluje, da Instrument za povezovanje Evrope ni prilagojen njihovim posebnim okoliščinam; meni, da je treba najbolj oddaljene regije vključiti v mehanizem za pravični prehod in izkoristiti ukrepe, ki podpirajo njihov energetski prehod na čista goriva;

Raziskave in inovacije

42. ceni zavezo Komisije podpori najbolj oddaljenim regijam na področju inovacij, da bi okrepila njihov potencial v smislu laboratorijev za preizkušanje inovativnih rešitev kot poti do odličnosti in okrepite vrednostnih verig;

43. pozdravlja začetek izvajanja posebnega usklajevalnega in podpornega ukrepa v sedanjem programu Obzorje 2020, namenjenega najbolj oddaljenim regijam, in opozarja, da je treba pri snovanju prihodnjih okvirnih programov za raziskave, razvoj in inovacije upoštevati ugotovitve iz pripravljalnega ukrepa FORWARD, kot je napovedano v sporočilu;

Socialne zadeve, zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje

44. meni, da mora Komisija najbolj oddaljene regije upoštevati pri pobudah, ki jih bo predstavila v okviru akcijskega načrta za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic, za spodbujanje enakih možnosti, dostopa do trga dela, pravičnih delovnih pogojev ter socialnega varstva in socialne vključenosti;

45. poudarja, da kriza zaradi pandemije COVID-19 močno vpliva na zaposlenost v najbolj oddaljenih regijah, pa tudi na znatno povečanje stopnje revščine zaradi izgube gospodarske dejavnosti in zmanjšanja prometa v ključnih sektorjih, ter da je treba še naprej krepiti posebne podpirne instrumente za ustvarjanje novih nišnih dejavnosti in ohranjanje zaposlitev v tradicionalnih sektorjih;

46. poziva k sprejetju ukrepov za večjo udeležbo najbolj oddaljenih regij v vseh ukrepih programa Erasmus+ ter k spodbujanju sodelovanja in izmenjav v okviru mobilnosti med posamezniki in organizacijami teh regij in tretjih držav, zlasti njihovih sosed;

47. pričakuje razmislek o prožnosti v okviru Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, potrebni za zagotavljanje pomoči, kadar znatno prestrukturiranje pomembno vpliva na gospodarstvo teh regij;

Dostopnost zaradi konkurenčnosti, podjetništva in vključevanja na enotni trg

48. opozarja, da je sedanja kriza izredno negativno vplivala na letalsko povezljivost teh oddaljenih ozemelj in da je treba ohraniti povezljivost na stopnji iz časa pred krizo, saj so te regije povsem odvisne od pomorskega in zračnega prometa;

49. poziva k upoštevanju oddaljenosti, geografske izolacije in ozemeljske razpršenosti najbolj oddaljenih regij pri snovanju, sprejemanju in izvajanju politik, namenjenih zmanjšanju primanjkljaja fizične in digitalne dostopnosti trga EU, tudi znotraj regij in med njimi;

50. opozarja, da so letalske povezave poleg tega bistven element za konkurenčnost turističnega sektorja, ki je glavno gonilo gospodarstva številnih od teh regij in ki so ga posledice pandemije COVID-19 še posebej prizadele, zato poziva Komisijo, naj ta vidik upošteva pri opredeljevanju politik, namenjenih izboljšanju fizične dostopnosti najbolj oddaljenih regij;

51. pozdravlja izvedbo študije o potrebah najbolj oddaljenih regij po povezavah in to, da je Komisija upoštevala njihov primanjkljaj in odvisnost od pristanišč in letališč, ko je predlagala ukrepe v okviru ESRR in Instrumenta za povezovanje Evrope; vseeno meni, da navedeni ukrepi ne zadostujejo in da je treba prometno politiko prilagoditi resničnosti v najbolj oddaljenih regijah;

52. poudarja, kako pomembne so naložbe v omejevanje zastojev v urbanih vozliščih in omogočanje trajnostnih načinov kopenskega prometa;

53. meni, da je koristno razmisliti o pomoči v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope za širitev jedrnih omrežij, tudi s podmorskimi kabli, da bi bile najbolj oddaljene regije povezane znotraj svojih držav članic, med njimi in s tretjimi državami;

Regionalno vključevanje v geografski prostor

54. opozarja Komisijo, da je regionalno vključevanje najbolj oddaljenih regij v njihovo geografsko okolje še vedno prednostni cilj in da so programi evropskega teritorialnega sodelovanja temeljni instrument za njegovo doseg, zato meni, da je nujno treba ohraniti finančna sredstva, namenjena tem programom, in zagotoviti operativni razvoj te nove komponente najbolj oddaljenih regij, ne da bi pri tem omejili dostop teh regij do drugih komponent in njihovih finančnih sredstev;

55. obžaluje zmanjšanje stopnje sofinanciranja najbolj oddaljenih regij v Evropi v okviru uredbe CTE-Interreg za obdobje 2021–2027, kar je v nasprotju s strateškim pomenom, ki ga Evropska komisija od leta 2004 pripisuje krepitvi regionalnega vključevanja najbolj oddaljenih regij v njihovem geografskem območju;

56. poziva Komisijo, naj v okviru programa Interreg podpre skupne strateške projekte sodelovanja, ki vključujejo vse najbolj oddaljene regije;

57. opominja Komisijo na zavezo, da bo začela izvajati specifično, preprosto in jasno rešitev, ki bo omogočila skupno načrtovanje programov ESRR in finančnih instrumentov tretjih sosedskih držav; obžaluje, da ta specifična rešitev še vedno ni opredeljena, in poziva Komisijo, naj to vprašanje dokončno reši v programskem obdobju 2021–2027;

Migracije

58. poudarja, da so najbolj oddaljene regije med glavnimi vstopnimi točkami nezakonitih priseljencev, ki prihajajo iz bližnje okolice, in opozarja, da ima upravljanje migracijskih tokov velik vpliv na vse njihove javne politike, zlasti v zvezi z izvajanjem ukrepov sprejema in spremljanja mladoletnikov brez spremstva;

59. opozarja na zavezo Komisije, da bo najbolj oddaljenim regijam zagotovila pomoč za trajnostno obvladovanje migracijske problematike, in jo poziva, naj za finančno obdobje 2021–2027 oblikuje posebne ukrepe v okviru Sklada za azil in migracije;

Sklepna ugotovitev

60. opozarja Evropsko komisijo, Evropski parlament in Svet, naj najbolj oddaljene regije upoštevajo v razpravah o prihodnosti Evrope in pri pripravi prihodnjih evropskih politik ter poskrbijo za polno in učinkovito izvajanje člena 349 PDEU.

V Bruslju, 10. decembra 2020.

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

